

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

رسالت
علیهما الصلوة
والتسلیمة

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

بانك احاديث

اهل بيت عليهم السلام

با موضوع:

علم و دانش

جلد (۶)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بانک احادیث اهل بیت (ع)

نویسنده:

واحد تحقیقات مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

ناشر چاپی:

مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۳۵	بانک احادیث اهل بیت (ع) جلد ۶ - (علم و دانش)
۳۵	مشخصات کتاب
۳۵	علم و دانش
۳۵	علم و دانش
۳۵	حدیث ۱
۳۵	حدیث ۲
۳۵	حدیث ۳
۳۵	حدیث ۴
۳۵	حدیث ۵
۳۶	حدیث ۶
۳۶	حدیث ۷
۳۶	حدیث ۸
۳۶	حدیث ۹
۳۶	حدیث ۱۰
۳۶	حدیث ۱۱
۳۶	حدیث ۱۲
۳۷	حدیث ۱۳
۳۷	حدیث ۱۴
۳۷	حدیث ۱۵
۳۷	حدیث ۱۶
۳۷	حدیث ۱۷
۳۷	حدیث ۱۸

۳۷	حدیث ۱۹
۳۸	حدیث ۲۰
۳۸	حدیث ۲۱
۳۸	حدیث ۲۲
۳۸	حدیث ۲۳
۳۸	حدیث ۲۴
۳۸	حدیث ۲۵
۳۸	حدیث ۲۶
۳۹	حدیث ۲۷
۳۹	حدیث ۲۸
۳۹	حدیث ۲۹
۳۹	حدیث ۳۰
۳۹	حدیث ۳۱
۳۹	حدیث ۳۲
۳۹	حدیث ۳۳
۴۰	حدیث ۳۴
۴۰	حدیث ۳۵
۴۰	حدیث ۳۶
۴۰	حدیث ۳۷
۴۰	حدیث ۳۸
۴۰	حدیث ۳۹
۴۰	حدیث ۴۰
۴۰	حدیث ۴۱
۴۱	حدیث ۴۲

۴۱	حدیث ۴۳
۴۱	حدیث ۴۴
۴۱	حدیث ۴۵
۴۱	حدیث ۴۶
۴۱	حدیث ۴۷
۴۱	حدیث ۴۸
۴۲	حدیث ۴۹
۴۲	حدیث ۵۰
۴۲	حدیث ۵۱
۴۲	حدیث ۵۲
۴۲	حدیث ۵۳
۴۳	حدیث ۵۴
۴۳	حدیث ۵۵
۴۳	حدیث ۵۶
۴۳	حدیث ۵۷
۴۳	حدیث ۵۸
۴۳	حدیث ۵۹
۴۳	حدیث ۶۰
۴۳	حدیث ۶۱
۴۳	حدیث ۶۲
۴۴	حدیث ۶۳
۴۴	حدیث ۶۴
۴۴	حدیث ۶۵
۴۴	حدیث ۶۶

۴۴	حدیث ۶۷
۴۴	حدیث ۶۸
۴۴	حدیث ۶۹
۴۴	حدیث ۷۰
۴۴	حدیث ۷۱
۴۵	حدیث ۷۲
۴۵	حدیث ۷۳
۴۵	حدیث ۷۴
۴۵	حدیث ۷۵
۴۵	حدیث ۷۶
۴۵	حدیث ۷۷
۴۶	حدیث ۷۸
۴۶	حدیث ۷۹
۴۶	حدیث ۸۰
۴۶	حدیث ۸۱
۴۶	حدیث ۸۲
۴۷	حدیث ۸۳
۴۷	حدیث ۸۴
۴۷	حدیث ۸۵
۴۷	حدیث ۸۶
۴۷	حدیث ۸۷
۴۷	حدیث ۸۸
۴۷	حدیث ۸۹
۴۸	حدیث ۹۰

۴۸	حدیث ۹۱
۴۸	حدیث ۹۲
۴۸	حدیث ۹۳
۴۸	حدیث ۹۴
۴۸	حدیث ۹۵
۴۸	حدیث ۹۶
۴۹	حدیث ۹۷
۴۹	حدیث ۹۸
۴۹	حدیث ۹۹
۴۹	حدیث ۱۰۰
۴۹	حدیث ۱۰۱
۴۹	حدیث ۱۰۲
۴۹	حدیث ۱۰۳
۴۹	حدیث ۱۰۴
۴۹	حدیث ۱۰۵
۵۰	حدیث ۱۰۶
۵۰	حدیث ۱۰۷
۵۰	حدیث ۱۰۸
۵۰	حدیث ۱۰۹
۵۰	حدیث ۱۱۰
۵۰	حدیث ۱۱۱
۵۰	حدیث ۱۱۲
۵۱	حدیث ۱۱۳
۵۱	حدیث ۱۱۴

۵۱	حدیث ۱۱۵
۵۱	حدیث ۱۱۶
۵۱	حدیث ۱۱۷
۵۱	حدیث ۱۱۸
۵۱	حدیث ۱۱۹
۵۲	حدیث ۱۲۰
۵۲	حدیث ۱۲۱
۵۲	حدیث ۱۲۲
۵۲	حدیث ۱۲۳
۵۲	حدیث ۱۲۴
۵۲	حدیث ۱۲۵
۵۲	حدیث ۱۲۶
۵۲	حدیث ۱۲۷
۵۳	حدیث ۱۲۸
۵۳	حدیث ۱۲۹
۵۳	حدیث ۱۳۰
۵۳	حدیث ۱۳۱
۵۳	حدیث ۱۳۲
۵۳	حدیث ۱۳۳
۵۳	حدیث ۱۳۴
۵۳	حدیث ۱۳۵
۵۴	حدیث ۱۳۶
۵۴	حدیث ۱۳۷
۵۴	حدیث ۱۳۸

۵۴	حدیث ۱۳۹
۵۴	حدیث ۱۴۰
۵۴	حدیث ۱۴۱
۵۴	حدیث ۱۴۲
۵۵	حدیث ۱۴۳
۵۵	حدیث ۱۴۴
۵۵	حدیث ۱۴۵
۵۵	حدیث ۱۴۶
۵۵	حدیث ۱۴۷
۵۵	حدیث ۱۴۸
۵۵	حدیث ۱۴۹
۵۵	حدیث ۱۵۰
۵۶	حدیث ۱۵۱
۵۶	حدیث ۱۵۲
۵۶	حدیث ۱۵۳
۵۶	حدیث ۱۵۴
۵۶	حدیث ۱۵۵
۵۶	حدیث ۱۵۶
۵۶	حدیث ۱۵۷
۵۶	حدیث ۱۵۸
۵۷	حدیث ۱۵۹
۵۷	حدیث ۱۶۰
۵۷	حدیث ۱۶۱
۵۷	حدیث ۱۶۲

۵۷	حدیث ۱۶۳
۵۷	حدیث ۱۶۴
۵۷	حدیث ۱۶۵
۵۷	حدیث ۱۶۶
۵۸	حدیث ۱۶۷
۵۸	حدیث ۱۶۸
۵۸	حدیث ۱۶۹
۵۸	حدیث ۱۷۰
۵۸	حدیث ۱۷۱
۵۸	حدیث ۱۷۲
۵۸	حدیث ۱۷۳
۵۸	حدیث ۱۷۴
۵۹	حدیث ۱۷۵
۵۹	حدیث ۱۷۶
۵۹	حدیث ۱۷۷
۵۹	حدیث ۱۷۸
۵۹	حدیث ۱۷۹
۵۹	حدیث ۱۸۰
۵۹	حدیث ۱۸۱
۵۹	حدیث ۱۸۲
۶۰	حدیث ۱۸۳
۶۰	حدیث ۱۸۴
۶۰	حدیث ۱۸۵
۶۰	حدیث ۱۸۶

۶۰	حدیث ۱۸۷
۶۰	حدیث ۱۸۸
۶۰	حدیث ۱۸۹
۶۱	حدیث ۱۹۰
۶۱	حدیث ۱۹۱
۶۱	حدیث ۱۹۲
۶۱	حدیث ۱۹۳
۶۱	حدیث ۱۹۴
۶۱	حدیث ۱۹۵
۶۱	حدیث ۱۹۶
۶۱	حدیث ۱۹۷
۶۲	حدیث ۱۹۸
۶۲	حدیث ۱۹۹
۶۲	حدیث ۲۰۰
۶۲	حدیث ۲۰۱
۶۲	حدیث ۲۰۲
۶۲	حدیث ۲۰۳
۶۲	حدیث ۲۰۴
۶۲	حدیث ۲۰۵
۶۳	حدیث ۲۰۶
۶۳	حدیث ۲۰۷
۶۳	حدیث ۲۰۸
۶۳	حدیث ۲۰۹
۶۳	حدیث ۲۱۰

۶۳	حدیث ۲۱۱
۶۳	حدیث ۲۱۲
۶۴	حدیث ۲۱۳
۶۴	حدیث ۲۱۴
۶۴	حدیث ۲۱۵
۶۴	حدیث ۲۱۶
۶۴	حدیث ۲۱۷
۶۴	حدیث ۲۱۸
۶۴	حدیث ۲۱۹
۶۵	حدیث ۲۲۰
۶۵	حدیث ۲۲۱
۶۵	حدیث ۲۲۲
۶۵	حدیث ۲۲۳
۶۵	حدیث ۲۲۴
۶۵	حدیث ۲۲۵
۶۵	حدیث ۲۲۶
۶۶	حدیث ۲۲۷
۶۶	حدیث ۲۲۸
۶۶	حدیث ۲۲۹
۶۶	حدیث ۲۳۰
۶۶	حدیث ۲۳۱
۶۶	حدیث ۲۳۲
۶۶	حدیث ۲۳۳
۶۷	حدیث ۲۳۴

۶۷	حدیث ۲۳۵
۶۷	حدیث ۲۳۶
۶۷	حدیث ۲۳۷
۶۷	حدیث ۲۳۸
۶۷	حدیث ۲۳۹
۶۷	حدیث ۲۴۰
۶۷	حدیث ۲۴۱
۶۸	حدیث ۲۴۲
۶۸	حدیث ۲۴۳
۶۸	حدیث ۲۴۴
۶۸	حدیث ۲۴۵
۶۸	حدیث ۲۴۶
۶۸	حدیث ۲۴۷
۶۸	حدیث ۲۴۸
۶۹	حدیث ۲۴۹
۶۹	حدیث ۲۵۰
۶۹	حدیث ۲۵۱
۶۹	حدیث ۲۵۲
۶۹	حدیث ۲۵۳
۶۹	حدیث ۲۵۴
۶۹	حدیث ۲۵۵
۷۰	حدیث ۲۵۶
۷۰	حدیث ۲۵۷
۷۰	حدیث ۲۵۸

۷۰	حدیث ۲۵۹
۷۰	حدیث ۲۶۰
۷۱	حدیث ۲۶۱
۷۱	حدیث ۲۶۲
۷۱	حدیث ۲۶۳
۷۱	حدیث ۲۶۴
۷۱	حدیث ۲۶۵
۷۱	حدیث ۲۶۶
۷۱	حدیث ۲۶۷
۷۲	حدیث ۲۶۸
۷۲	حدیث ۲۶۹
۷۲	حدیث ۲۷۰
۷۲	حدیث ۲۷۱
۷۲	حدیث ۲۷۲
۷۲	حدیث ۲۷۳
۷۲	حدیث ۲۷۴
۷۲	حدیث ۲۷۵
۷۲	حدیث ۲۷۶
۷۳	حدیث ۲۷۷
۷۳	حدیث ۲۷۸
۷۳	حدیث ۲۷۹
۷۳	حدیث ۲۸۰
۷۳	حدیث ۲۸۱
۷۳	حدیث ۲۸۲

۷۴	حدیث ۲۸۳
۷۴	حدیث ۲۸۴
۷۴	حدیث ۲۸۵
۷۴	حدیث ۲۸۶
۷۴	حدیث ۲۸۷
۷۴	حدیث ۲۸۸
۷۴	حدیث ۲۸۹
۷۵	حدیث ۲۹۰
۷۵	حدیث ۲۹۱
۷۵	حدیث ۲۹۲
۷۵	حدیث ۲۹۳
۷۵	حدیث ۲۹۴
۷۵	حدیث ۲۹۵
۷۶	حدیث ۲۹۶
۷۶	حدیث ۲۹۷
۷۶	حدیث ۲۹۸
۷۶	حدیث ۲۹۹
۷۶	حدیث ۳۰۰
۷۶	حدیث ۳۰۱
۷۶	حدیث ۳۰۲
۷۷	حدیث ۳۰۳
۷۷	حدیث ۳۰۴
۷۷	حدیث ۳۰۵
۷۷	حدیث ۳۰۶

۷۷	حدیث ۳۰۷
۷۷	حدیث ۳۰۸
۷۸	حدیث ۳۰۹
۷۸	حدیث ۳۱۰
۷۸	حدیث ۳۱۱
۷۸	حدیث ۳۱۲
۷۸	حدیث ۳۱۳
۷۸	حدیث ۳۱۴
۷۹	حدیث ۳۱۵
۷۹	حدیث ۳۱۶
۷۹	حدیث ۳۱۷
۷۹	حدیث ۳۱۸
۷۹	حدیث ۳۱۹
۷۹	حدیث ۳۲۰
۷۹	حدیث ۳۲۱
۷۹	حدیث ۳۲۲
۸۰	حدیث ۳۲۳
۸۰	حدیث ۳۲۴
۸۰	حدیث ۳۲۵
۸۰	حدیث ۳۲۶
۸۰	حدیث ۳۲۷
۸۰	حدیث ۳۲۸
۸۰	حدیث ۳۲۹
۸۰	حدیث ۳۳۰

۸۱	حدیث ۳۳۱
۸۱	حدیث ۳۳۲
۸۱	حدیث ۳۳۳
۸۱	حدیث ۳۳۴
۸۱	حدیث ۳۳۵
۸۱	حدیث ۳۳۶
۸۱	حدیث ۳۳۷
۸۱	حدیث ۳۳۸
۸۲	حدیث ۳۳۹
۸۲	حدیث ۳۴۰
۸۲	حدیث ۳۴۱
۸۲	حدیث ۳۴۲
۸۲	حدیث ۳۴۳
۸۲	حدیث ۳۴۴
۸۲	حدیث ۳۴۵
۸۲	حدیث ۳۴۶
۸۲	حدیث ۳۴۷
۸۳	حدیث ۳۴۸
۸۳	حدیث ۳۴۹
۸۳	حدیث ۳۵۰
۸۳	حدیث ۳۵۱
۸۳	حدیث ۳۵۲
۸۳	حدیث ۳۵۳
۸۳	حدیث ۳۵۴

۸۳	حدیث ۳۵۵
۸۴	حدیث ۳۵۶
۸۴	حدیث ۳۵۷
۸۴	حدیث ۳۵۸
۸۴	حدیث ۳۵۹
۸۴	حدیث ۳۶۰
۸۴	حدیث ۳۶۱
۸۴	علما و دانشمندان
۸۴	حدیث ۱
۸۵	حدیث ۲
۸۵	حدیث ۳
۸۵	حدیث ۴
۸۵	حدیث ۵
۸۵	حدیث ۶
۸۵	حدیث ۷
۸۵	حدیث ۸
۸۶	حدیث ۹
۸۶	حدیث ۱۰
۸۶	حدیث ۱۱
۸۶	حدیث ۱۲
۸۶	حدیث ۱۳
۸۶	حدیث ۱۴
۸۶	حدیث ۱۵
۸۶	حدیث ۱۶

۸۷	حدیث ۱۷
۸۷	حدیث ۱۸
۸۷	حدیث ۱۹
۸۷	حدیث ۲۰
۸۷	حدیث ۲۱
۸۷	حدیث ۲۲
۸۸	حدیث ۲۳
۸۸	حدیث ۲۴
۸۸	حدیث ۲۵
۸۸	حدیث ۲۶
۸۸	حدیث ۲۷
۸۸	حدیث ۲۸
۸۸	حدیث ۲۹
۸۸	حدیث ۳۰
۸۹	حدیث ۳۱
۸۹	حدیث ۳۲
۸۹	حدیث ۳۳
۸۹	حدیث ۳۴
۸۹	حدیث ۳۵
۸۹	حدیث ۳۶
۸۹	حدیث ۳۷
۹۰	حدیث ۳۸
۹۰	حدیث ۳۹
۹۰	حدیث ۴۰

۹۰	حدیث ۴۱
۹۰	حدیث ۴۲
۹۰	حدیث ۴۳
۹۰	حدیث ۴۴
۹۰	حدیث ۴۵
۹۱	حدیث ۴۶
۹۱	حدیث ۴۷
۹۱	حدیث ۴۸
۹۱	حدیث ۴۹
۹۱	حدیث ۵۰
۹۱	حدیث ۵۱
۹۱	حدیث ۵۲
۹۲	حدیث ۵۳
۹۲	حدیث ۵۴
۹۲	حدیث ۵۵
۹۲	حدیث ۵۶
۹۲	حدیث ۵۷
۹۲	حدیث ۵۸
۹۲	حدیث ۵۹
۹۲	حدیث ۶۰
۹۳	حدیث ۶۱
۹۳	حدیث ۶۲
۹۳	حدیث ۶۳
۹۳	حدیث ۶۴

۹۳	حدیث ۶۵
۹۳	حدیث ۶۶
۹۳	حدیث ۶۷
۹۳	حدیث ۶۸
۹۴	حدیث ۶۹
۹۴	حدیث ۷۰
۹۴	حدیث ۷۱
۹۴	حدیث ۷۲
۹۴	حدیث ۷۳
۹۴	حدیث ۷۴
۹۴	حدیث ۷۵
۹۴	حدیث ۷۶
۹۵	حدیث ۷۷
۹۵	حدیث ۷۸
۹۵	حدیث ۷۹
۹۵	حدیث ۸۰
۹۵	حدیث ۸۱
۹۵	حدیث ۸۲
۹۵	حدیث ۸۳
۹۶	حدیث ۸۴
۹۶	حدیث ۸۵
۹۶	حدیث ۸۶
۹۶	حدیث ۸۷
۹۶	حدیث ۸۸

۹۶	حدیث ۸۹
۹۶	حدیث ۹۰
۹۶	حدیث ۹۱
۹۷	حدیث ۹۲
۹۷	حدیث ۹۳
۹۷	حدیث ۹۴
۹۷	حدیث ۹۵
۹۷	حدیث ۹۶
۹۷	حدیث ۹۷
۹۷	حدیث ۹۸
۹۷	حدیث ۹۹
۹۸	حدیث ۱۰۰
۹۸	حدیث ۱۰۱
۹۸	حدیث ۱۰۲
۹۸	حدیث ۱۰۳
۹۸	حدیث ۱۰۴
۹۹	حدیث ۱۰۵
۹۹	حدیث ۱۰۶
۹۹	حدیث ۱۰۷
۹۹	حدیث ۱۰۸
۹۹	حدیث ۱۰۹
۹۹	حدیث ۱۱۰
۹۹	حدیث ۱۱۱
۱۰۰	حدیث ۱۱۲

۱۰۰	حدیث ۱۱۳
۱۰۰	حدیث ۱۱۴
۱۰۰	حدیث ۱۱۵
۱۰۰	حدیث ۱۱۶
۱۰۰	حدیث ۱۱۷
۱۰۱	حدیث ۱۱۸
۱۰۱	حدیث ۱۱۹
۱۰۱	حدیث ۱۲۰
۱۰۱	حدیث ۱۲۱
۱۰۱	حدیث ۱۲۲
۱۰۱	حدیث ۱۲۳
۱۰۲	حدیث ۱۲۴
۱۰۲	حدیث ۱۲۵
۱۰۲	حدیث ۱۲۶
۱۰۲	حدیث ۱۲۷
۱۰۲	حدیث ۱۲۸
۱۰۲	حدیث ۱۲۹
۱۰۲	حدیث ۱۳۰
۱۰۳	حدیث ۱۳۱
۱۰۳	حدیث ۱۳۲
۱۰۳	حدیث ۱۳۳
۱۰۳	حدیث ۱۳۴
۱۰۳	حدیث ۱۳۵
۱۰۳	حدیث ۱۳۶

۱۰۳	حدیث ۱۳۷
۱۰۳	حدیث ۱۳۸
۱۰۴	حدیث ۱۳۹
۱۰۴	حدیث ۱۴۰
۱۰۴	حدیث ۱۴۱
۱۰۴	حدیث ۱۴۲
۱۰۴	حدیث ۱۴۳
۱۰۴	حدیث ۱۴۴
۱۰۴	حدیث ۱۴۵
۱۰۴	حدیث ۱۴۶
۱۰۵	حدیث ۱۴۷
۱۰۵	حدیث ۱۴۸
۱۰۵	حدیث ۱۴۹
۱۰۵	حدیث ۱۵۰
۱۰۵	حدیث ۱۵۱
۱۰۵	حدیث ۱۵۲
۱۰۶	حدیث ۱۵۳
۱۰۶	حدیث ۱۵۴
۱۰۶	حدیث ۱۵۵
۱۰۶	حدیث ۱۵۶
۱۰۶	حدیث ۱۵۷
۱۰۶	حدیث ۱۵۸
۱۰۷	حدیث ۱۵۹
۱۰۷	حدیث ۱۶۰

۱۰۷	حدیث ۱۶۱
۱۰۷	حدیث ۱۶۲
۱۰۷	حدیث ۱۶۳
۱۰۷	حدیث ۱۶۴
۱۰۷	حدیث ۱۶۵
۱۰۷	حدیث ۱۶۶
۱۰۸	حدیث ۱۶۷
۱۰۸	حدیث ۱۶۸
۱۰۸	حدیث ۱۶۹
۱۰۸	حدیث ۱۷۰
۱۰۸	حدیث ۱۷۱
۱۰۸	حدیث ۱۷۲
۱۰۹	حدیث ۱۷۳
۱۰۹	حدیث ۱۷۴
۱۰۹	حدیث ۱۷۵
۱۰۹	حدیث ۱۷۶
۱۰۹	حدیث ۱۷۷
۱۰۹	حدیث ۱۷۸
۱۰۹	حدیث ۱۷۹
۱۱۰	کتاب و کتابخوانی
۱۱۰	حدیث ۱
۱۱۰	شعر، خط و نوشتار
۱۱۰	حدیث ۱
۱۱۰	حدیث ۲

۱۱۰	حدیث ۳
۱۱۰	حدیث ۴
۱۱۰	حدیث ۵
۱۱۰	حدیث ۶
۱۱۰	حدیث ۷
۱۱۱	حدیث ۸
۱۱۱	حدیث ۹
۱۱۱	حدیث ۱۰
۱۱۱	حدیث ۱۱
۱۱۱	حدیث ۱۲
۱۱۱	حدیث ۱۳
۱۱۱	حدیث ۱۴
۱۱۱	حدیث ۱۵
۱۱۲	حدیث ۱۶
۱۱۲	حدیث ۱۷
۱۱۲	حدیث ۱۸
۱۱۲	حدیث ۱۹
۱۱۲	حدیث ۲۰
۱۱۲	حدیث ۲۱
۱۱۲	حدیث ۲۲
۱۱۲	حدیث ۲۳
۱۱۲	حدیث ۲۴
۱۱۳	حدیث ۲۵
۱۱۳	حدیث ۲۶

۱۱۳	حدیث ۲۷
۱۱۳	حدیث ۲۸
۱۱۳	حدیث ۲۹
۱۱۳	حدیث ۳۰
۱۱۳	حدیث ۳۱
۱۱۴	جدل و مرء
۱۱۴	حدیث ۱
۱۱۴	حدیث ۲
۱۱۴	حدیث ۳
۱۱۴	حدیث ۴
۱۱۴	حدیث ۵
۱۱۴	حدیث ۶
۱۱۵	حدیث ۷
۱۱۵	حدیث ۸
۱۱۵	حدیث ۹
۱۱۵	حدیث ۱۰
۱۱۵	حدیث ۱۱
۱۱۵	حدیث ۱۲
۱۱۶	حدیث ۱۳
۱۱۶	حدیث ۱۴
۱۱۶	حدیث ۱۵
۱۱۶	حدیث ۱۶
۱۱۶	حدیث ۱۷
۱۱۶	حدیث ۱۸

۱۱۷	حدیث ۱۹
۱۱۷	حدیث ۲۰
۱۱۷	حدیث ۲۱
۱۱۷	حدیث ۲۲
۱۱۷	حدیث ۲۳
۱۱۷	جهل و عقل
۱۱۷	حدیث ۱
۱۱۸	حدیث ۲
۱۱۸	حدیث ۳
۱۱۸	حدیث ۴
۱۱۸	حدیث ۵
۱۱۸	حدیث ۶
۱۱۸	حدیث ۷
۱۱۸	حدیث ۸
۱۱۸	حدیث ۹
۱۱۹	حدیث ۱۰
۱۱۹	حدیث ۱۱
۱۱۹	حدیث ۱۲
۱۱۹	حدیث ۱۳
۱۱۹	حدیث ۱۴
۱۱۹	حدیث ۱۵
۱۲۰	حدیث ۱۶
۱۲۰	حدیث ۱۷
۱۲۰	حدیث ۱۸

۱۲۰	حدیث ۱۹
۱۲۰	حدیث ۲۰
۱۲۰	حدیث ۲۱
۱۲۰	حدیث ۲۲
۱۲۱	حدیث ۲۳
۱۲۱	حدیث ۲۴
۱۲۱	حدیث ۲۵
۱۲۱	حدیث ۲۶
۱۲۱	حدیث ۲۷
۱۲۱	حدیث ۲۸
۱۲۱	حدیث ۲۹
۱۲۱	حدیث ۳۰
۱۲۲	حدیث ۳۱
۱۲۲	حدیث ۳۲
۱۲۲	حدیث ۳۳
۱۲۲	حدیث ۳۴
۱۲۲	حدیث ۳۵
۱۲۲	حدیث ۳۶
۱۲۲	حدیث ۳۷
۱۲۳	حدیث ۳۸
۱۲۳	حدیث ۳۹
۱۲۳	حدیث ۴۰
۱۲۳	حدیث ۴۱
۱۲۳	حدیث ۴۲

۱۲۳	حدیث ۴۳
۱۲۳	حدیث ۴۴
۱۲۳	حدیث ۴۵
۱۲۴	حدیث ۴۶
۱۲۴	حدیث ۴۷
۱۲۴	حدیث ۴۸
۱۲۴	حدیث ۴۹
۱۲۴	حدیث ۵۰
۱۲۴	حدیث ۵۱
۱۲۴	حدیث ۵۲
۱۲۴	حدیث ۵۳
۱۲۵	حدیث ۵۴
۱۲۵	حدیث ۵۵
۱۲۵	حدیث ۵۶
۱۲۵	حدیث ۵۷
۱۲۵	حدیث ۵۸
۱۲۵	حدیث ۵۹
۱۲۵	حدیث ۶۰
۱۲۵	حدیث ۶۱
۱۲۶	حدیث ۶۲
۱۲۶	حدیث ۶۳
۱۲۶	حدیث ۶۴
۱۲۶	تفکر
۱۲۶	حدیث ۱

۱۲۶	حدیث ۲
۱۲۶	حدیث ۳
۱۲۶	حدیث ۴
۱۲۶	حدیث ۵
۱۲۷	حدیث ۶
۱۲۷	حدیث ۷
۱۲۷	حدیث ۸
۱۲۷	حدیث ۹
۱۲۷	حدیث ۱۰
۱۲۷	حدیث ۱۱
۱۲۷	حدیث ۱۲
۱۲۷	حدیث ۱۳
۱۲۸	حدیث ۱۴
۱۲۸	حدیث ۱۵
۱۲۸	حدیث ۱۶
۱۲۸	حدیث ۱۷
۱۲۸	حدیث ۱۸
۱۲۸	حدیث ۱۹
۱۲۸	حدیث ۲۰
۱۲۸	حدیث ۲۱
۱۲۹	حدیث ۲۲
۱۲۹	حدیث ۲۳
۱۲۹	حدیث ۲۴
۱۲۹	حدیث ۲۵

- حدیث ۲۶----- ۱۲۹
- حدیث ۲۷----- ۱۲۹
- حدیث ۲۸----- ۱۲۹
- حدیث ۲۹----- ۱۲۹
- حدیث ۳۰----- ۱۳۰
- حدیث ۳۱----- ۱۳۰
- حدیث ۳۲----- ۱۳۰
- حدیث ۳۳----- ۱۳۰
- حدیث ۳۴----- ۱۳۰
- درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان----- ۱۳۰

بانک احادیث اهل بیت (ع) جلد ۶ - (علم و دانش)

مشخصات کتاب

سرشناسه: مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، ۱۳۹۰ عنوان و نام پدید آور: بانک احادیث اهل بیت (ع) جلد ۶ - (علم و دانش) / واحد تحقیقات مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان. مشخصات نشر: اصفهان: مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، ۱۳۹۰. مشخصات ظاهری: نرم افزار تلفن همراه و رایانه موضوع: احادیث شیعه موضوع: اهل بیت (ع) موضوع: علم و دانش

علم و دانش

علم و دانش

حدیث ۱

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: آفَةُ الْعِلْمِ النَّسِيَانُ؛ آفت دانش، فراموشی است. الخصال، ص ۴۱۶.

حدیث ۲

قال الامام الهادی - عليه السلام - : الْعُجْبُ صَارِفٌ عَنِ طَلَبِ الْعِلْمِ، دَاعٍ إِلَى الْغَمِّ. امام هادی - عليه السلام - فرمود: خودپسندی، (آدمی را) از طلب علم باز می دارد و به تحقیر دیگران فرا می خواند. «بحار الانوار، ج ۷۲، ص ۱۹۹»

حدیث ۳

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : طَلَبُ الْعِلْمِ ثَلَاثَةٌ فَأَعْرِفْهُمْ بِأَعْيَانِهِمْ وَصِفَاتِهِمْ: صِنْفٌ يَطْلُبُهُ لِلْجَدَلِ وَالْمِرَاءِ، وَصِنْفٌ يَطْلُبُهُ لِلِاسْتِطَالَةِ وَالْحَتْلِ وَصِنْفٌ يَطْلُبُهُ لِلْفَقْهِ وَالْعَقْلِ فَصَاحِبُ الْحَيْدَلِ وَالْمِرَاءِ ... امام صادق - عليه السلام - فرمودند: جویندگان علم بر سه دسته اند پس آنان را با هويت واقعی شان بشناس: دسته ای از آنها دانش را به جهت جدل و مرء فرا می گیرند و دسته ای آن را جهت تفاخر و بزرگ نمائی می آموزند و دسته ای نیز آن را جهت فهمیدن و تعقل یاد می گیرند. پس اهل جدل و مرء آدم مردم آزار است، او در هنگام مناظره مانع از گفتار دیگران می شود و در میدان سخن مجالی برای دیگران قائل نیست و در عین حال خود را حلیم پارسا می نمایاند و حال آنکه باطن وی از خشوع و ورع تهی است و سرانجام خداوند نیز دماغ وی را به خاک می مالد. «معالم الاصول و ملاذ المجتهدین، ص ۱۵»

حدیث ۴

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : أَقْرَبُ النَّاسِ مِنْ دَرَجَةِ النَّبَوَّةِ أَهْلُ الْجِهَادِ وَأَهْلُ الْعِلْمِ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: نزدیک ترین مردم به مقام نبوت، اهل جهاد و دانش اند. «کنز العمال، ح ۱۰۶۴۷»

حدیث ۵

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : مَنْ أَرَادَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى آدَمَ فِي عِلْمِهِ، وَإِلَى نُوحٍ فِي حِكْمَتِهِ وَإِلَى إِبْرَاهِيمَ فِي حِلْمِهِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى

عَلِيُّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ. رَسُولَ خِدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: کسی که می‌خواهد علم و معرفت آدم ابوالبشر و حکمت نوح و حلم ابراهیم را ببیند، پس باید به سوی علی بن ابی طالب نگاه کند. «بحار الانوار، ج ۳۹، ص ۳۵»

حدیث ۶

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : ... عَلَّمَنِي اَلْفَ بَابٍ يَفْتَحُ مِنْ كُلِّ بَابٍ اَلْفُ بَابٍ. امیرالمؤمنین - علیه السلام - فرمودند: پیامبر - صلی الله علیه و آله - هزار در علم و دانش را به من آموخت که از هر در آن هزار در دیگر گشوده می‌شود. «بحار الانوار، ج ۳۸، ص ۳۳۱»

حدیث ۷

قال الامام الرضا - علیه السلام - : لم يزل الله عالماً بالأشياء قبل أن يخلق الأشياء ... امام رضا - علیه السلام - فرمودند: علم خداوند در ازل و پیش از خلقت اشیا، مثل علم او به اشیا بعد از خلقت آنها بوده است. «توحید صدوق، ص ۱۴۵»

حدیث ۸

قال الامام الصادق - علیه السلام - : إِنَّ اللَّهَ عَلَّمَ لَاجَهْلٍ فِيهِ، حَيَاةً لَامُوتٍ فِيهِ، نُورًا لَاطْلَمَةٍ فِيهِ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: خداوند (را) علمی است که هیچ جهلی در او نیست، حیاتی است که هیچ موتی در او نیست، نوری است که هیچ جنبه ظلمانی ندارد. «توحید صدوق، ص ۱۳»

حدیث ۹

قال الامام الصادق - علیه السلام - : فَانَّهُ لَيْسَ لِعِلْمِهِ مُنْتَهَى. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: همانا برای علم خداوند پایانی نیست. «توحید صدوق، ص ۱۳۴»

حدیث ۱۰

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : خَرَقَ عِلْمُهُ بَاطِنَ غَيْبِ السِّرَاتِ وَ أَحَاطَهُ بِغَمُوضِ عَقَائِدِ السَّرِيرَاتِ. امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: علم خداوند ژرفای پرده های غیب را شکافته است و به افکار و عقاید پنهان احاطه دارد. «نهج البلاغه، خطبه ۱۰۸»

حدیث ۱۱

عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: وَقَدْ جَعَلَ اللهُ لِلْعِلْمِ أَهْلًا وَ فَرَضَ عَلَى الْعِبَادِ طَاعَتَهُمْ بِقَوْلِهِ: «وَأَتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا» وَ الْبُيُوتُ هِيَ بُيُوتُ الْعِلْمِ الَّتِي إِسْتَوْدَعْتَهُ الْأَنْبِيَاءُ وَ أَبْوَابُهَا أَوْصِيَاؤُهُمْ. امیر المؤمنین - علیه السلام - فرمودند: خداوند برای «علم» جایگاهی مناسب مقرر داشته است و بر بندگانش اطاعت از آن را واجب گردانده و فرموده: از درب خانه داخل شوید و منظور از بیوت خانه های علم است که به انبیاء داده شده و ابواب آن اوصیاء آن ها هستند. «نور الثقلین، ج ۱، ص ۱۷۷»

حدیث ۱۲

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ أَقْدَمُ أُمَّتِي سِلْمًا وَ أَكْثَرُهُمْ عِلْمًا وَ أَصِيحُّهُمْ دِينًا وَ أَفْضَلُهُمْ يَقِينًا وَ أَحْلَمُهُمْ

حِلْمًا وَ أَسِيْمَحُهُمْ كَفًّا وَ هُوَ الْإِمَامُ وَ الْخَلِيفَةُ بَعْدِي. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: علی بن ابی طالب پیشگام امت من در گرویدن به اسلام است و علم و دانش او از همه بیشتر و دین او از همه کاملتر و یقین او از همه برتر و حلم او از همه بیشتر و دست او از همه بخشنده تر است و او امام و خلیفه پس از من است. «أمالی صدوق، ص ۸»

حدیث ۱۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَا سَيَهَرُ إِلَّا فِي ثَلَاثٍ: مُتَهَجِّدٍ بِالْقُرْآنِ، وَ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ، أَوْ عَرُوسٍ تُهْدَى إِلَى زَوْجِهَا. شب زنده‌داری جز برای سه چیز روا نیست: تلاوت قرآن، تحصیل دانش و یا فرستادن عروس به خانه شوهرش. بحار الأنوار: ۱۷۸ / ۷۶ / ۳ / منتخب میزان الحکمة: ۲۸۴

حدیث ۱۴

امام علی علیه السلام: مُرُوا أَوْلَادَكُمْ بِطَلَبِ الْعِلْمِ؛ فَرِزْنِدَانِ خُودِ رَا بَه آمُوخْتَن دَانِش وَادَارِیْد. کنز العیال: ۴۵۹۵۳ / منتخب میزان الحکمة: ۶۱۶

حدیث ۱۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: اَكْثَبُوا الْعِلْمَ قَبْلَ ذَهَابِ الْعُلَمَاءِ، وَإِنَّمَا ذَهَابُ الْعِلْمِ بِمَيُوتِ الْعُلَمَاءِ؛ دَانِش رَا، پِیْش از درگذشت دانشمندان، بنویسید؛ زیرا با مرگ دانشمندان، دانش (آنان) نیز می‌رود. کنز العمال: ۲۸۷۳۳ / منتخب میزان الحکمة: ۴۸۲

حدیث ۱۶

الإمام الباقر عليه السلام لسلمة بن كهيل والحكم بن عتيبة: شَرِّقَا وَغَرِّبَا لَنْ تَجِدَا عِلْمًا صَحِيحًا إِلَّا شَيْئًا يَخْرُجُ مِنْ عِنْدِنَا أَهْلَ الْبَيْتِ؛ امام باقر علیه السلام - خطاب به سلمه بن كهيل و حکم بن عتيبه - فرمودند: اگر به شرق و غرب بروید، هرگز دانش درستی را نخواهید یافت، مگر همان چیزی که از ما خاندان صادر شود. بحار الأنوار: ۲۰ / ۹۲ / ۲

حدیث ۱۷

امام علی علیه السلام: أَعْلَمُ النَّاسِ الْمُسْتَهْتَرُ بِالْعِلْمِ؛ دَانَاتَرِیْنِ مَرْدَمِ، كَسِیْ اسْتِ كِه آزْمِنْد دَانِش بَاشْد. غرر الحکم: ۳۰۷۹ / منتخب میزان الحکمة: ۴۰۶

حدیث ۱۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَعْلَمُ النَّاسِ مَنْ جَمَعَ عِلْمَ النَّاسِ إِلَى عِلْمِهِ؛ دَانَاتَرِیْنِ مَرْدَمِ، كَسِیْ اسْتِ كِه دَانِش مَرْدَمِ رَا بَا دَانِش خُودِ جَمْعِ كِنْد. أَمَالِی الصَّدُوقِ: ۴ / ۲۷ / ۴۰۶ / منتخب میزان الحکمة: ۴۰۶

حدیث ۱۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَوْ خِفْتُمْ اللَّهَ حَقَّ حَيْفَتِهِ لَعَلَّمْتُمُ الْعِلْمَ الْهَدَى لَا - جَهْلَ مَعَهُ؛ اگر از خدا، چنان که سزد، می‌ترسیدید علمی به شما آموخته می‌شد که جهل و نادانی با آن همراه نبود. کنز العمال: ۵۸۸۱ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۶

حدیث ۲۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: عِلْمُ الْبَاطِنِ سِتْرٌ مِنْ أَسْرَارِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَحُكْمٌ مِنْ حُكْمِ اللَّهِ، يَقْدِفُهُ فِي قُلُوبِ مَنْ شَاءَ مِنْ عِبَادِهِ؛ علم باطنی، رازی از رازهای خداوند عز و جل و حکمتی از حکمت‌های خداست و آن را در دل هر کس از بندگانش که خواهد، می‌افکند. کنز العمال: ۲۸۸۲۰ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۶

حدیث ۲۱

امام صادق علیه السلام: كَيْتَ السَّيِّطِ عَلَى رُؤُوسِ أَصْحَابِي حَتَّى يَتَفَقَّهُوا فِي الْحَلَالِ وَالْحَرَامِ؛ کاش بالای سر اصحابم تازیانه بود تا در احکام حلال و حرام فقیه شوند. المحاسن: ۱ / ۳۵۸ / ۷۶۵ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۲۲

امام باقر علیه السلام: اِعْلَمُ أَنَّهُ لَا عِلْمَ كَطَلْبِ السَّلَامَةِ، وَلَا سِلَامَةَ كَسِلَامَةِ الْقَلْبِ؛ بدان که هیچ دانشی چون طلب سلامتی نیست و هیچ سلامتی مانند سلامت دل نمی‌باشد. تحف العقول: ۲۸۶ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۲۳

امام علی علیه السلام: خَيْرُ الْعُلُومِ مَا أَصْلَحَكَ؛ بهترین دانشها، دانشی است که تو را اصلاح کند. غرر الحکم: ۴۹۶۲ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۲۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: خَيْرُ الْعِلْمِ مَا نَفَعُ؛ بهترین دانش آن است که سودمند باشد. أمالی الصدوق: ۱ / ۳۹۴ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۲۵

امام کاظم علیه السلام: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم وارد مسجد شد، دید عده‌ای گرد مردی جمع شده‌اند، فرمودند: چه خبر است؟ عرض شد: علامه است. فرمودند: علامه یعنی چه؟ عرض کردند: او داناترین مردم است به نسل و نسب‌های اعراب و جنگ‌های ایشان و به روزگار جاهلیت و اشعار و زبان عربی. پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: اینها دانشی است که اگر کسی نداند، به او زبانی نرساند و اگر کسی بداند، او را سودی نبخشد. أمالی الصدوق: ۲۲۰/۱۳ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۲۶

امام علی علیه السلام: وَاعْلَمُ أَنَّهُ لَا خَيْرَ فِي عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ، وَلَا يَنْتَفَعُ بِعِلْمٍ لَا يَحَقُّ تَعَلُّمَهُ. بدان که در دانش ناسودمند خیری نیست و آموختن دانشی که سزاوار آموختن نیست، سودی ندهد. نهج البلاغه: الكتاب ۳۱ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۲۷

امام علی علیه السلام: الْعِلْمُ أَرْبَعَةٌ: الْفِقْهُ لِلأَدْيَانِ، وَالطَّبُّ لِلأَبْدَانِ، وَالنَّحْوُ لِلْسَانَ، وَالنُّجُومُ لِمَعْرِفَةِ الْأَزْمَانِ؛ دانشها چهار گونه‌اند: دانش فقه برای شناخت ادیان، دانش پزشکی برای سلامتی بدن‌ها، دانش نحو برای تصحیح گویش‌ها و دانش ستاره شناسی برای شناخت اوقات. بحار الأنوار: ۱ / ۲۱۸ / ۴۲ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۲۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْعِلْمُ عِلْمَانِ: عِلْمُ الأَدْيَانِ، وَعِلْمُ الأَبْدَانِ؛ دانش بر دو قسم است: شناخت ادیان و شناخت کالبدها. بحار الأنوار: ۱ / ۲۲۰ / ۵۲ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۲۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّمَا الْعِلْمُ ثَلَاثَةٌ: آيَةُ مُحْكَمَةٌ أَوْ فَرِيضَةٌ عَادِلَةٌ، أَوْ سُئُنَةٌ قَائِمَةٌ، وَمَا خَالَاهُنَّ فَهُوَ فَضْلٌ؛ علم سه تاست: آیه‌ای روشن و نسخ نشده، یا فریضه‌ای میانه، یا سستی یا برجای. و ماسوای اینها فضیلتی غیر ضرور است. الکافی: ۱ / ۳۲ / ۱ / منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۳۰

لَا يَسْتَوِي عِنْدَ اللَّهِ فِي الْعُقُوبَةِ الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ، نَفَعْنَا اللَّهُ وَإِيَّاكُمْ بِمَا عَلَّمْنَا، وَجَعَلَهُ لَوَجْهِهِ خَالِصًا، إِنَّهُ سَمِيعٌ مُجِيبٌ؛ کیفر کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند، نزد خداوند یکسان نیست. خداوند ما و شما را از علمی که داریم بهره‌مند سازد و آن را برای خود خالص گرداند، همانا او شنوا و پذیرنده (دعا) است. الإرشاد: ۱ / ۲۳۰ / ۲۳۰ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۳۱

امام علی علیه السلام: اعقلوا الخبر إذا سمعتموه عقل رعاية لا عقل رواية؛ فَإِنَّ رُؤَاةَ الْعِلْمِ كَثِيرٌ وَرُعَايَتُهُ قَلِيلٌ؛ هر گاه خبری را شنیدید، در اندیشه به کار بستن آن باشید، نه به فکر نقل کردنش؛ زیرا باز گو کنندگان دانش بسیارند و به کار برندگان آن اندک. نهج البلاغه: الحکمه ۹۸ / ۹۸ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۳۲

امام علی علیه السلام: الْعِلْمُ بِلا عَمَلٍ وَبِلا الْعَمَلِ بِلا عِلْمٍ ضَلَالٌ؛ علم بدون عمل وزر و وبال است؛ وعمل بدون علم گمراهی است. غرر الحکم: ۱۵۸۷، ۱۵۸۸ / ۱۵۸۸ / ۴۰۲

حدیث ۳۳

امام علی علیه السلام: الدنیا کُلُّها جهلٌ إلاً مواضِعَ العِلْمِ، والعِلْمُ کُلُّه حُجَّةٌ إلاً ما عُمِلَ به؛ دنیا همه‌اش نادانی است، مگر آن جاها که علم باشد و علم همه‌اش حجت (بردارنده‌اش) است، مگر علمی که به آن عمل شود. بحار الأنوار: ۲ / ۲۹ / ۹ / ۹ / ۹ / ۹

الحکمه : ۴۰۲

حدیث ۳۴

امام علی علیه السلام: نَمَا زَهَّدَ النَّاسُ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ كَثْرُهُمَا يَرَوْنَ مِنْ قَلِيلِهِ مَنْ عَمِلَ بِمَا عَلِمَ ؛ آنچه مردم را به تحصیل دانش بی رغبت کرده ، این است که می بینند کمتر عالمی است که به علمش عمل کند . غرر الحکم : ۳۸۹۵ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۲

حدیث ۳۵

امام صادق علیه السلام: لَيْسَ الْعِلْمُ بِالْتَّعَلُّمِ ، إِنَّمَا هُوَ نُورٌ يَقَعُ فِي قَلْبٍ مَنْ يُرِيدُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَنْ يَهْدِيَهُ ؛ علم به آموختن نیست ، بلکه در حقیقت نوری است که در دل هر کس که خداوند تبارک و تعالی خواهان هدایتش باشد ، می افتد . بحار الأنوار : ۱ / ۲۲۵
۱۷ / منتخب میزان الحکمه : ۵۷۲

حدیث ۳۶

امام صادق علیه السلام: عَلَى الْعَالِمِ إِذَا عَلَّمَ أَنْ لَا يَعْنَفَ ، وَإِذَا عَلَّمَ أَنْ لَا يَأْنَفَ ؛ بر دانشمند است که هرگاه آموزش دهد ، درشتی و خشونت نکند و هرگاه کسی بخواهد به او علم آموزد ، ننگش نیاید . تنبيه الخواطر : ۱ / ۸۵ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۲

حدیث ۳۷

امام علی علیه السلام: الْعِلْمُ مَقْرُونٌ بِالْعَمَلِ ، فَمَنْ عَلَّمَ عَمَلًا ، وَالْعِلْمُ يَهْتَفُ بِالْعَمَلِ ، فَإِنْ أَجَابَهُ وَإِلَّا ارْتَحَلَ عَنْهُ ؛ علم و عمل به هم پیوسته اند . بنابراین ، هر که بداند ، عمل کند و هر که عمل کند ، بداند . علم ، عمل را صدا می زند ، اگر پاسخ داد می ماند و گرنه می رود . نهج البلاغه : الحکمه ۳۶۶ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۲

حدیث ۳۸

امام علی علیه السلام: ثَمَرَةُ الْعِلْمِ الْعَمَلُ بِهِ ؛ میوه دانش ، به کار بستن آن است . غرر الحکم : ۴۶۲۴ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۲

حدیث ۳۹

امام علی علیه السلام: ثَمَرَةُ الْعِلْمِ الْعِبَادَةُ ؛ میوه دانش ، پرستش است . غرر الحکم : ۴۶۰۰ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۲

حدیث ۴۰

امام علی علیه السلام: ثَمَرَةُ الْعِلْمِ إِخْلَاصُ الْعَمَلِ ؛ میوه دانش ، خالص گردانیدن عمل (برای خدا) است . غرر الحکم : ۴۶۴۲ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۲

حدیث ۴۱

امام علی علیه السلام: مَنْ أَكْثَرَ الْفِكْرَ فِيمَا تَعَلَّمَ أَتَقَنَّ عِلْمَهُ ، وَفَهِمَ مَا لَمْ يَكُنْ يَفْهَمُ ؛ هر که در آموخته هایش زیاد بیندیشد ، دانش

خود را استوار گرداند و آنچه را نمی فهمیده است بفهمد . غرر الحکم : ۸۹۱۷ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۲

حدیث ۴۲

امام کاظم علیه السلام : لا عِلْمَ إِلَّا مِنْ عَالِمٍ رَبَّانِيٍّ ، وَمَعْرِفَةَ الْعَالِمِ بِالْعَقْلِ ؛ علم، جز از عالم ربّانی به دست نیاید (یا آن را جز از عالم ربّانی نباید فرا گرفت) و شناخت چنین عالمی به خرد است . مستدرک الوسائل : ۱۱ / ۲۵۸ / ۱۲۹۲۶ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۰

حدیث ۴۳

امام علی علیه السلام : مَا أَخَذَ اللَّهُ عَلَى أَهْلِ الْجَهْلِ أَنْ يَتَعَلَّمُوا حَتَّى أَخَذَ عَلَى أَهْلِ الْعِلْمِ أَنْ يُعَلِّمُوا ؛ خداوند، از جاهلان برای آموختن تعهد نگرفت ، مگر این که پیش از آن ، دانایان را به آموزش دادن آن متعهد و موظف ساخت . نهج البلاغه : الحکمه ۴۷۸ منتخب میزان الحکمه : ۳۹۸

حدیث ۴۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : أَيُّمَا رَجُلٍ آتَاهُ اللَّهُ عِلْمًا فَكَتَمَهُ وَهُوَ يَعْلَمُهُ ، لَقِيَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُلْجَمًا بِلِجَامٍ مِنْ نَارٍ ؛ هر مردی که خداوند به او دانشی دهد و او آن را ، با این که می داند ، مخفی نگه دارد ، در روز قیامت در حالی که افساری از آتش بر او زده شده است خداوند عز و جل را دیدار کند . أمالی الطوسی : ۳۷۷ / ۸۰۸ منتخب میزان الحکمه : ۳۹۸

حدیث ۴۵

امام باقر علیه السلام : مُعَلِّمُ الْخَيْرِ يَسْتَغْفِرُ لَهُ دَوَابُّ الْأَرْضِ ، وَحَيْتَانُ الْبُحُورِ ، وَكُلُّ صَيْغِرَةٍ وَكَبِيرَةٍ فِي أَرْضِ اللَّهِ وَسَيِّمَائِهِ ؛ جنبندگان زمین و ماهیان دریاها و هر موجود ریز و درشتی در زمین و آسمان خدا ، برای آموزگار خوبیها آموزش می طلبند . ثواب الأعمال : ۱ / ۱۵۹ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۰

حدیث ۴۶

امام باقر علیه السلام : مَنْ عَلَّمَ بَابَ هُدًى فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ عَمَلَ بِهِ ، وَلَا يُنْقَضُ أَوْلَئِكَ مِنْ أَجُورِهِمْ شَيْئًا ؛ هر که یک باب هدایت را آموزش دهد ، برای او همانند پاداش کسی باشد که به آن عمل کند و از پاداش عمل کنندگان به آن نیز چیزی کاسته نمی شود . تحف العقول : ۲۹۷ منتخب میزان الحکمه :

حدیث ۴۷

امام باقر علیه السلام : تَذَكَّرُ الْعِلْمُ سَاعَةً خَيْرٌ مِنْ قِيَامِ لَيْلَةٍ ؛ یک ساعت مذاکره علمی ، بهتر از یک شب عبادت است . الاختصاص : ۲۴۵ منتخب میزان الحکمه : ۳۹۸

حدیث ۴۸

امام باقر علیه السلام : إِنَّ قَلْبًا لَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ مِنَ الْعِلْمِ كَالْبَيْتِ الْخَرَابِ الَّذِي لَا عَامِرَ لَهُ ؛ دلی که در آن چیزی از دانش نباشد، مانند خانه ویرانه‌ای است که آباد کننده‌ای ندارد . أمالی الطوسی : ۵۴۳/۱۱۶۵ منتخب میزان الحکمه : ۳۹۶

حدیث ۴۹

الامام علی علیه السلام لَمَا أَخَذَ بِيَدِهِ وَأَخْرَجَهُ إِلَى الْجَبَانِ فَلَمَّا أَصْحَرَ تَنَفَّسَ الصُّعْدَاءُ وَقَالَ: يَا كَمِيلُ، الْعِلْمُ خَيْرٌ مِنَ الْمَالِ، الْعِلْمُ يَحْرُسُكَ وَأَنْتَ تَحْرُسُ الْمَالَ، وَالْمَالُ تَنْقُضُهُ النَّفَقَةُ، وَالْعِلْمُ يَزْكُو عَلَى الْإِنْفَاقِ، وَصَيِّحُ الْمَالِ يَزُولُ بِرَوَالِهِ. امام علی علیه السلام- دست کمیل بن زیاد را گرفت و او را به سوی گورستان برد و چون به صحرا رسید، آهی از نهاد برکشید و به او فرمودند: ای کمیل! دانش بهتر از دارایی است؛ زیرا دانش از تو نگهداری می‌کند اما از دارایی تو باید نگهداری کنی، دارایی با خرج کردن کم می‌شود، اما دانش با انفاق زیاد می‌گردد. و دست پرورده مال و ثروت با از بین رفتن آن از بین می‌رود (احترام و موقعیت اجتماعی خود را از دست می‌دهد). نهج البلاغه: الحکمة ۱۴۷. الجبان والجبانة: الصّحراء، وتُسمى بهما المقابر (النهاية: ۱/۲۳۶)

حدیث ۵۰

امام علی علیه السلام: إِذَا أَرَدَلَ اللَّهُ عَبْدًا حَظَرَ عَلَيْهِ الْعِلْمُ؛ هر گاه خداوند (بخواهد) بنده‌ای را پست گرداند، او را از علم بی‌بهره سازد. نهج البلاغه: الحکمة ۲۸۸ منتخب میزان الحکمة: ۳۹۶

حدیث ۵۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ ... بِهِ يُطَاعُ الرَّبُّ وَيُعْبَدُ، وَبِهِ تُوَصَّلُ الْأَرْحَامُ، وَيُعْرَفُ الْحَلَالُ مِنَ الْحَرَامِ، الْعِلْمُ إِمَامُ الْعَمَلِ وَالْعَمَلُ تَابِعُهُ، يَلْهَمُ بِهِ السُّعْدَاءُ، وَيُحَرِّمُهُ الْأَشْقِيَاءُ؛ تحصیل دانش بر هر مسلمانی واجب است... با دانش است که پروردگار فرمانبری و پرستش می‌شود و با دانش است که پیوندهای خویشاوندی برقرار می‌ماند و حلال از حرام باز شناخته می‌شود. دانش پیشوای عمل است و عمل پیرو آن می‌باشد، به نیکبختان دانش الهام می‌شود و شوربختان از آن محروم می‌شوند. أمالی الطوسی: ۴۸۸ / ۱۰۶۹ منتخب میزان الحکمة: ۳۹۶

حدیث ۵۲

امام علی علیه السلام: يَا مُؤْمِنُ، إِنَّ هَذَا الْعِلْمَ وَالْأَدَبَ تَمَنُّنُ نَفْسِكَ، فَاجْتَهِدْ فِي تَعْلُمِهِمَا، فَمَا يَزِيدُ مِنْ عِلْمِكَ وَأَدَبِكَ يَزِيدُ فِي تَمَنُّنِكَ وَقَدْ رَكَكَ؛ ای مؤمن! این دانش و ادب جان بهای توست، پس در فراگرفتن آن دو کوشا باش که هر چه بر دانش و ادب افزوده شود، قدر و ارزشش فزونی گیرد. مشكاة الأنوار: ۱۳۵ منتخب میزان الحکمة: ۱۴

حدیث ۵۳

امیر المؤمنین علی علیه السلام: لِسَائِلِ سِأَلُهُ عَنْ مُعْضَةٍ لَمْ يَسْأَلْ تَفْقُهَا، وَلَا تَسْأَلُ تَعْتَا؛ فَإِنَّ الْجَاهِلَ الْمُتَعَلِّمَ شَبِيهٌ بِالْعَالِمِ، وَإِنَّ الْعَالِمَ الْمُتَعَسِّفَ (الْمُتَعَسِّفَ) شَبِيهٌ بِالْجَاهِلِ الْمُتَعَسِّفِ. امام علی علیه السلام- در پاسخ به مردی که از آن حضرت سؤالی مشکل آفرین پرسید- فرمودند: به قصد یاد گرفتن پیرس، نه برای آزرده شدن و خطا گرفتن؛ زیرا جاهلی که درصدد آموختن همانند عالم است و عالمی که در بیراهه قدم نهد همچون جاهلی است که به قصد خطا گرفتن می‌پرسد. نهج البلاغه: الحکمة ۳۲۰ منتخب میزان الحکمة: ۲۶۰

حدیث ۵۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الشُّوَالُ نِصْفُ الْعِلْمِ . پرسش نیمی از دانش است . کنز العمال : ۲۹۲۶۰

حدیث ۵۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْعِلْمُ خَزَائِنُ وَمَفَاتِيحُهُ الشُّوَالُ ، فَاسْأَلُوا رَحِمَكُمُ اللَّهُ فَإِنَّهُ يُؤَجِّرُ أَرْبَعَةً : السَّائِلُ ، وَالْمُتَكَلِّمُ ، وَالْمُسْتَمِعُ ، وَالْمَجِبُ لَهُمْ؛ دانش گنجینه‌هایی است و کلیدهای آن پرسش است ؛ پس ، خدایتان رحمت کند ، پرسید ، که با این کار چهار نفر اجر می‌یابند : پرسشگر ، پاسخگو ، شنونده و دوستدار آنان . تحف العقول : ۴۱ منتخب میزان الحکمه : ۲۶۰

حدیث ۵۶

امام علی علیه السلام: غَايَةُ الْفَضَائِلِ الْعِلْمُ؛ اوج فضیلتها دانش است . غرر الحکم : ۶۳۷۹

حدیث ۵۷

امام علی علیه السلام: إِنَّ الْعِلْمَ حَيَاةُ الْقُلُوبِ ، وَنُورُ الْأَبْصَارِ مِنَ الْعَمَى ، وَقُوَّةُ الْأَبْدَانِ مِنَ الضَّعْفِ؛ همانا دانش، (مایه) زندگی دلهاست و روشن کننده دیدگان کور و نیرو بخش بدنهای ناتوان . أمالی الصدوق : ۴۹۳ / ۱ منتخب میزان الحکمه : ۳۹۶

حدیث ۵۸

امام علی علیه السلام: الْعِلْمُ حَيَاةٌ؛ دانش ، زندگی است . غرر الحکم : ۱۸۵ منتخب میزان الحکمه : ۳۹۶

حدیث ۵۹

امام علی علیه السلام: كَفَى بِالْعِلْمِ شَرَفًا أَنْ يَدَّعِيَهُ مَنْ لَا يُحْسِنُهُ ، وَيَفْرَحَ بِهِ إِذَا نُسِبَ إِلَيْهِ ، وَكَفَى بِالْجَهْلِ ذَمًّا يَبْرَأُ مِنْهُ مَنْ هُوَ فِيهِ ؛ در ارجمندی دانش ، همین بس که کسی هم که آن را نیکو نمی‌داند دم از داشتن آن می‌زند و هر گاه نسبت علم و دانایی به او داده شود ، خوشحال می‌گردد و در نکوهندگی نادانی ، همین بس که ، حتی آدم نادان و بی‌بهره از دانش از آن بیزار می‌جوید . منیه المرید : ۱۱۰ منتخب میزان الحکمه : ۳۹۶

حدیث ۶۰

الْعِلْمُ ضَالَّةُ الْمُؤْمِنِ ؛ دانش ، گمشده مؤمن است . عیون أخبار الرضا علیه السلام : ۲ / ۶۶ / ۲۹۵ منتخب میزان الحکمه : ۳۹۶

حدیث ۶۱

امام علی علیه السلام: لَا شَرَفَ كَالْعِلْمِ؛ هیچ شرافتی ، چون دانش نیست . نهج البلاغه : الحکمه ۱۱۳ منتخب میزان الحکمه : ۳۹۶

حدیث ۶۲

امام علی علیه السلام: الْعِلْمُ أَشْرَفُ الْأَحْسَابِ؛ دانش ، شریفترین شرافت خانوادگی است . کنز الفوائد للکراجکی : ۱ / ۳۱۹ منتخب

میزان الحکمه : ۳۹۶

حدیث ۶۳

امام علی علیه السلام: الْعِلْمُ نِعْمٌ دَلِيلٌ؛ دانش، چه نیکو راهنمایی است. غرر الحکم: ۸۳۷ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۶

حدیث ۶۴

امام علی علیه السلام: الْعِلْمُ مِصْبَاحُ الْعَقْلِ؛ دانش، چراغ خرد است. غرر الحکم: ۵۳۶ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۶

حدیث ۶۵

امام علی علیه السلام: رَأْسُ الْفَضَائِلِ الْعِلْمُ، غَايَةُ الْفَضَائِلِ الْعِلْمُ؛ سرآمد فضیلتها، دانش است؛ نقطه پایان فضیلتها دانش است. غرر الحکم: ۵۲۳۴ ۶۳۷۹ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۶

حدیث ۶۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْعِلْمُ رَأْسُ الْخَيْرِ كُلِّهِ، وَالْجَهْلُ رَأْسُ الشَّرِّ كُلِّهِ؛ دانایی، سرآمد همه خوبیهاست و نادانی سرآمد همه بدیها. بحار الأنوار: ۷۷ / ۱۷۵ / ۹ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۶

حدیث ۶۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَكْثَرُ النَّاسِ قِيَمَةٌ أَكْثَرُهُمْ عِلْمًا، وَأَقَلُّ النَّاسِ قِيَمَةً أَقَلُّهُمْ عِلْمًا؛ با ارزشترین مردم، کسانی هستند که از دانش بیشتری برخوردارند و کم ارزشترین مردم کسانی هستند که از دانش کمتری بهره‌مندند. أمالی الصدوق: ۲۷ / ۴

حدیث ۶۸

امام علی علیه السلام: حَشْبِكَ مِنَ الْجَهْلِ أَنْ تُعْجَبَ بِعِلْمِكَ؛ در نادانی تو همین بس که به دانش خود مغرور شوی. أمالی الطوسی: ۷۸ / ۵۶ منتخب میزان الحکمه: ۱۱۸

حدیث ۶۹

امام علی علیه السلام: حَشْبِكَ مِنَ الْجَهْلِ أَنْ تُعْجَبَ بِعِلْمِكَ؛ در نادانی تو همین بس که به دانش خود مغرور شوی. أمالی الطوسی: ۷۸ / ۵۶ منتخب میزان الحکمه: ۱۱۸

حدیث ۷۰

امام علی علیه السلام: الْجَهْلُ أَدْوَأُ الدَّاءِ؛ نادانی بدترین درد است. غرر الحکم: ۸۲۰ منتخب میزان الحکمه: ۱۱۸

حدیث ۷۱

امام صادق علیه السلام: لَيْسَ الْعِلْمُ بِالْتَّعَلُّمِ، إِنَّمَا هُوَ نُورٌ يَقَعُ فِي قَلْبٍ مَنْ يُرِيدُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَنْ يَهْدِيَهُ، فَإِنْ أُرِدَتْ الْعِلْمَ فَاطْلُبْ أَوَّلًا فِي نَفْسِكَ حَقِيقَةَ الْعُبُودِيَّةِ، وَاطْلُبِ الْعِلْمَ بِاسْتِعْمَالِهِ، وَاسْتَفْهِمِ اللَّهَ يُفْهِمَكَ؛ دانش به آموختن نیست، بلکه نوری است که در دل هر کس که خداوند تبارک و تعالی بخواهد هدایتش کند، می‌افتد. بنابراین، اگر خواهان دانش هستی، نخست حقیقت عبودیت را در جان خودت جويا شو و دانش را از طریق به کار بستن آن بجوی و از خداوند فهم و دانایی بخواه تا تو را فهم و دانایی دهد. بحار الأنوار: ۱ / ۲۲۵ / ۱۷ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۷۲

امام صادق علیه السلام: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا الْعِلْمُ؟ قَالَ: الْإِنْصَاتُ، قَالَ: ثُمَّ مَه؟ قَالَ: الْاسْتِمَاعُ، قَالَ: ثُمَّ مَه؟ قَالَ: الْحِفْظُ، قَالَ: ثُمَّ مَه؟ قَالَ: الْعَمَلُ بِهِ، قَالَ: ثُمَّ مَه يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: نَشْرُهُ؛ مردی خدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم آمد و عرض کرد: ای رسول خدا! علم چیست؟ فرمودند: خاموشی. عرض کرد: سپس چه؟ فرمودند: گوش سپردن. عرض کرد: دیگر چه؟ فرمودند: حفظ و مراقبت. عرض کرد: آن گاه چه؟ فرمودند: به کار بستن آن. عرض کرد: سپس چه ای رسول خدا؟ فرمودند: انتشار دادن آن. الکافی: ۱ / ۴۸ / ۴ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۷۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَا يَتِمُّ عَقْلُ الْمَرْءِ حَتَّى يَتِمَّ فِيهِ عَشْرٌ خِلَالَ... لَا يَسْأَمُ مِنْ طَلَبِ الْعِلْمِ طَوْلَ عُمَرِهِ؛ خرد آدمی کامل نگردد، مگر آن گاه که ده خصلت در او فراهم آید... و تا زنده است از طلب دانش خسته نشود. تنبیه الخواطر: ۲ / ۱۱۲ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۷۴

امام علی علیه السلام: لَا يُحْرَزُ الْعِلْمُ إِلَّا مَنْ يُطِيلُ دَرَسَهُ؛ دانش را به دست نیاورد، مگر کسی که مدت‌ها بیاموزد. غرر الحکم: ۱۰۷۵۸ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۷۵

عَلَى الْمُتَعَلِّمِ أَنْ يُدَبِّبَ نَفْسَهُ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ، وَلَا يَمَلُّ مِنَ تَعَلُّمِهِ، وَلَا يَسْتَكْبِرُ مَا عِلِمَ؛ بر دانش‌آموز است، که خود را در طلب علم کوشا سازد و از آموختن دانش خسته نشود و دانسته‌های خود را زیاد نشمارد. غرر الحکم: ۶۱۹۷ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۷۶

امام علی علیه السلام: عَلَى الْمُتَعَلِّمِ أَنْ يُدَبِّبَ نَفْسَهُ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ، وَلَا يَمَلُّ مِنَ تَعَلُّمِهِ، وَلَا يَسْتَكْبِرُ مَا عِلِمَ؛ بر دانش‌آموز است، که خود را در طلب علم کوشا سازد و از آموختن دانش خسته نشود و دانسته‌های خود را زیاد نشمارد. غرر الحکم: ۶۱۹۷ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۷۷

امام سجّاد علیه السلام: حَقُّ اسْتَاذٍ تُوِ اَيْنَ اسْتِ كِه بَه اُو اِحْتِرَامِ كِذَارِي، مَحْضَرِش رَا مَوْقِرْ دَارِي، بَا دَقْتْ بَه سَخْنَانِش كُوشِ بَسْپَارِي

، رویت به او باشد و به او توجه نمایی ، صدایت را بر او بلند نکنی ، هر گاه کسی از او سؤالی کند تو جواب ندهی ، بلکه بگذاری خودش جواب دهد . در محضر او با کسی سخن نگویی ، در حضور او از کسی غیبت نکنی ، اگر پیش تو از او بد گویی شود ، از وی دفاع کنی . عیبهایش را بپوشانی ، خوبیها و صفات نیکش را آشکار سازی ، با دشمن او همنشینی نکنی و با دوستش دشمنی نوری . هرگاه این کارها را کردی ، فرشتگان خدا درباره‌ات گواهی دهند که تو برای رضای خداوند جل اسمه ، نه برای مردم ، نزد آن استاد رفته‌ای و دانش او را فرا گرفته‌ای . الخصال : ۵۶۷ / ۱ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۰

حدیث ۷۸

امام سجّاد علیه‌السلام : حقّ شاگرد تو این است که بدانی خداوند ، به واسطه علم و دانشی که به تو داده و از خزانه‌های (دانش) خود برای تو گشوده ، تو را سرپرست شاگردانت ساخته است . بنابراین ، اگر مردم را خوب آموزش دهی و با آنان درستی و بدرفتاری نکنی و از تعلیمشان به ستوه نیایی ، خداوند از فضل خود بر دانش تو بیفزاید . اما اگر دانش خود را از مردم مضایقه کنی یا وقتی برای آموختن دانش نزد تو آمدند با ایشان درستی و بدرفتاری کنی ، بر خداوند عز و جل سزاوار است که علم و شکوه آن را از تو بگیرد و جایگاه تو را از دل مردم بیندازد . عوالی اللالی : ۴ / ۷۴ / ۵۴ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۰

حدیث ۷۹

الإمام الصادق علیه‌السلام فی قوله تعالی : «وَلَا تُصَيِّرْ عَزَّ خَدَّكَ لِلنَّاسِ» : لِيَكُنِ النَّاسُ عِنْدَكَ فِي الْعِلْمِ سَوَاءً؛ امام صادق علیه‌السلام درباره آیه «به تکبر از مردم روی مگردان» فرمودند: باید مردمی که برای آموختن علم نزد تو می آیند، در نظرت یکسان باشند . نیه المرید : ۱۸۵ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۰

حدیث ۸۰

الإمام الصادق علیه‌السلام فی قوله تعالی : «وَلَا تُصَيِّرْ عَزَّ خَدَّكَ لِلنَّاسِ» : لِيَكُنِ النَّاسُ عِنْدَكَ فِي الْعِلْمِ سَوَاءً؛ امام صادق علیه‌السلام درباره آیه «به تکبر از مردم روی مگردان» فرمودند: باید مردمی که برای آموختن علم نزد تو می آیند، در نظرت یکسان باشند . نیه المرید : ۱۸۵ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۰

حدیث ۸۱

امام علی علیه‌السلام : خُذُوا مِنَ الْعِلْمِ مَا بَدَأَ لَكُمْ ، وَإِيَّاكُمْ أَنْ تَطْلُبُوهُ لِخِصَالٍ أَرْبَعٍ : لِيُتَبَاهُوا بِهِ الْعُلَمَاءُ ، أَوْ تُمَارُوا بِهِ السُّفَهَاءُ ، أَوْ تُرَاوُوا بِهِ فِي الْمَجَالِسِ ، أَوْ تُصَرِّفُوا وُجُوهَ النَّاسِ إِلَيْكُمْ لِلتَّرْوَسِ؛ از علم ، هر آنچه که برایتان پیش می آید فرا گیرید و زنهار که آن را برای چهار کار بیاموزید : برای فخر فروشی بر علما ، یا ستیزه کردن با جاهلان ، یا خودنمایی در مجالس ، یا جلب کردن توجه مردم به خود و ریاست کردن بر آنها . الإرشاد : ۱ / ۲۳۰ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۰

حدیث ۸۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ ابْتَغَى الْعِلْمَ لِيُخَدَعَ بِهِ النَّاسَ لَمْ يَجِدْ رِيحَ الْجَنَّةِ؛ هر کس دانش را برای فریفتن مردم بجوید ، بوی بهشت را نیابد . مکارم الأخلاق : ۲ / ۳۶۴ / ۲۶۶۱

حدیث ۸۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ تَعَلَّمَ الْعِلْمَ لِغَيْرِ اللَّهِ تَعَالَى فَلْيَتَّبِعْهُ مَقْعَدَهُ مِنْ نَارٍ؛ هر که دانش را برای غیر خدا بیاموزد، جایگاهش دوزخ باشد. کنز العمال: ۲۹۰۳۵ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۰

حدیث ۸۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: هر که دانش را برای خدا بیاموزد، به هیچ بابی از آن نرسد مگر این که بیش از پیش، خود را حقیرتر بیند، با مردم افتاده‌تر شود، ترسش از خدا بیشتر گردد و در دین کوشاتر شود. چنین کسی از علم بهره‌مند می‌شود. پس باید آن را بیاموزد. اما کسی که دانش را برای دنیا و منزلت یافتن نزد مردم و موقعیت یافتن نزد سلطان و حاکم فرا گیرد، به هیچ بابی از آن نرسد مگر این که خود بزرگ بین‌تر شود و بر مردم بیشتر بزرگی فروشد و از خدا بیشتر غافل شود و از دین بیشتر فاصله گیرد. چنین کسی از دانش سود نمی‌برد؛ بنابراین، باید (از تحصیل دانش) خودداری ورزد و علیه خود حجت و پشیمانی و رسوایی در روز قیامت فراهم نیاورد. روضه الواعظین: ۱۶ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۰

حدیث ۸۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ فَهُوَ كَالصَّائِمِ نَهَارَهُ، الْقَائِمِ لَيْلَهُ، وَإِنَّ أَبَا مَنِ الْعِلْمِ يَتَعَلَّمُهُ الرَّجُلُ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَكُونَ أَبُو قُبَيْسٍ ذَهَبًا فَأَنْفَقَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؛ هر که دانش بجوید، مانند کسی است که روز خود را به روزه گذراند و شبش را به عبادت. اگر کسی یک باب علم بیاموزد، برایش بهتر است از این که کوه ابو قیس طلا باشد و او آن را در راه خدا انفاق کند. منیه المرید: ۱۰۰ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۸

حدیث ۸۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: طَالِبُ الْعِلْمِ طَالِبُ الرَّحْمَةِ، طَالِبُ الْعِلْمِ رُكْنُ الْإِسْلَامِ، وَيُعْطَى أَجْرَهُ مَعَ النَّبِيِّينَ؛ جوایب دانش، جوایب رحمت است. جوینده دانش رکن اسلام است و پاداشش با پیامبران داده می‌شود. کنز العمال: ۲۸۷۲۹ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۸

حدیث ۸۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ طَالِبَ الْعِلْمِ تَبَسُّطُ لَهُ الْمَلَائِكَةُ أُجْنِحَتَهَا وَتَسْتَغْفِرُ لَهُ؛ فرشتگان، بالهای خود را برای جوینده دانش می‌گسترانند و برایش آمرزش می‌طلبند. کنز العمال: ۲۸۷۴۵ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۸

حدیث ۸۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ كَانَ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ كَانَتْ الْجَنَّةُ فِي طَلَبِهِ؛ هر که در جستجوی دانش باشد، بهشت در جستجوی او برآید. کنز العمال: ۲۸۸۴۲ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۸

حدیث ۸۹

امام علی علیه السلام: مَنْ جَاءَهُ تَهْمِيَّتُهُ وَهُوَ يَطْلُبُ الْعِلْمَ فَيَبِينُهُ وَبَيْنَ الْأَنْبِيَاءِ دَرَجَةٌ؛ هر کس در حال طلب دانش مرگش فرا رسد، میان او و پیامبران تنها یک درجه تفاوت باشد. مجمع البیان: ۹ / ۳۸۰ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۸

حدیث ۹۰

إِذَا جَاءَ الْمَوْتُ لِطَالِبِ الْعِلْمِ وَهُوَ عَلَى هَذِهِ الْحَالَةِ مَاتَ وَهُوَ شَهِيدٌ؛ هر گاه جوینده دانش در حال آموختن علم مرگش فرا رسد، شهید مرده است. الترغیب والترهیب: ۱ / ۹۷ / ۱۶ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۸

حدیث ۹۱

امام صادق علیه السلام: لَوْ عَلِمَ النَّاسُ مَا فِي طَلَبِ الْعِلْمِ لَطَلَبُوهُ وَلَوْ بَسَفَكَ الْمَهْجِجِ وَخَوَضِ اللَّحِجِ؛ اگر مردم می دانستند که علم چه فوایدی دارد، هر آینه در جستجوی آن بر می آمدند، گرچه در راه آن خون بریزند و در ژرفای دریاها فرو روند. عوالی اللآلی: ۴ / ۶۱ / ۹ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۸

حدیث ۹۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ لَمْ يَصْبِرْ عَلَى ذُلِّ التَّعَلُّمِ سَاعِيَةً بَقِيَ فِي ذُلِّ الْجَهْلِ أَبَدًا؛ هر کس بر خواری ساعتی دانش آموختن صبر نکند، برای همیشه در خواری نادانی بماند. عوالی اللآلی: ۱ / ۲۸۵ / ۱۳۵ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۸

حدیث ۹۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أُطْلِبُوا الْعِلْمَ وَلَوْ بِالصَّيْنِ؛ فَإِنَّ طَلَبَ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ؛ دانش را فرا گیرید، گرچه در چین باشد؛ زیرا طلب دانش بر هر مسلمانی واجب است. کنز العمال: ۲۸۶۹۷، ۲۸۶۹۸ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۸

حدیث ۹۴

امام صادق علیه السلام: لَسْتُ أَحِبُّ أَنْ أَرَى الشَّابَّ مِنْكُمْ إِلَّا غَادِيَا فِي حَالَيْنِ: إِمَّا عَالِمًا أَوْ مُتَعَلِّمًا، فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ فَرَطًا، فَإِنْ فَرَطَ ضَيَّعَ، وَإِنْ ضَيَّعَ أَثِمَّ، وَإِنْ أَثِمَّ سَيَكُنَ النَّارَ وَالَّذِي بَعَثَ مُحَمَّدًا بِالْحَقِّ؛ دوست ندارم جوان شما را جز در دو حال ببینم: دانشمند یا دانش آموز؛ زیرا اگر چنین نباشد کوتاهی کرده و چون کوتاهی کند، ضایع گشته و چون ضایع گردد، گنهکار باشد و چون گنهکار باشد، سوگند به آن که محمد را بحق برانگیخت، در آتش جای گیرد. أمالی الطوسی: ۳۰۳ / ۶۰۴

حدیث ۹۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنِ زَادَ عِلْمًا وَلَمْ يَزِدْ هُدًى، لَمْ يَزِدْ مِنَ اللَّهِ إِلَّا بُعْدًا؛ هر که علمش فزونی گیرد و هدایتش افزون نشود، جز بر دوری او از خدا افزوده نگردد. تنبیه الخواطر: ۲ / ۲۱ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۹۶

امام صادق علیه السلام: أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا عَالِمٌ لَا يُتَنَفَعُ مِنْ عِلْمِهِ بِشَيْءٍ؛ در میان مردمان (گنهکار) سخت ترین عذاب را عالمی دارد که از علم خود کمترین سودی نبرد. بحار الأنوار: ۲ / ۳۷ / ۵۳

حدیث ۹۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: تَنَاصَحُوا فِي الْعِلْمِ؛ فَإِنَّ خِيَانَةَ أَحَدِكُمْ فِي عِلْمِهِ أَشَدُّ مِنْ خِيَانَتِهِ فِي مَالِهِ، وَإِنَّ اللَّهَ سَائِلُكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ در دانش، با یکدیگر یکرنگ باشید؛ زیرا خیانت هر یک از شما در علمش، بدتر از خیانت کردن در مال است و در روز قیامت خداوند از شما بازخواست می کند. أمالی الطوسی: ۱۲۶ / ۱۹۸ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۹۸

امام علی (سلام الله علیه): الْعِلْمُ يُنْجِدُ، الْحِكْمَةُ تُرْشِدُ؛ دانش روشنی می بخشد و حکمت ره می نماید. علم و حکمت: ج ۱ ص ۷۲ ح ۱۸۲

حدیث ۹۹

امام باقر (سلام الله علیه): إِنَّ الْفَقِيهَ حَقَّ الْفَقِيهِ: الزَاهِدُ فِي الدُّنْيَا، الرَّاعِبُ فِي الْآخِرَةِ؛ فقیه، حقیقتاً کسی است که به دنیا بی اعتنا و به آخرت مشتاق باشد. الکافی: ج ۱، ص ۷۰، ح ۸

حدیث ۱۰۰

امام علی (سلام الله علیه): اِعْلَمُوا أَنَّ كَمَالَ الدِّينِ طَلْبُ الْعِلْمِ وَالْعَمَلُ بِهِ؛ بدانید که کمال دین در طلب دانش و به کار بستن آن است. الکافی، ج ۱، ص ۳۰

حدیث ۱۰۱

امام باقر (سلام الله علیه): إِنَّ مَفَاتِيحَ الْعِلْمِ السُّؤَالُ؛ کلیدهای دانش پرسیدن است. علم و حکمت: ج ۱ ص ۳۴۶ ح ۹۶۷

حدیث ۱۰۲

امام باقر (سلام الله علیه): الْعِلْمُ عِمَادُ الرُّوحِ؛ دانش، ستون روح است. علم و حکمت، ج ۱، ص ۷۶، ح ۲۰۴.

حدیث ۱۰۳

امام جواد (سلام الله علیه): الشَّرِيفُ كُلُّ الشَّرِيفِ مَنْ شَرَفُهُ عِلْمُهُ. شریف به تمام معنا کسی است که دانشش مایه شرف او گردد. علم و حکمت: ج ۱ ص ۵۴ ح ۱۰۳

حدیث ۱۰۴

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): الْعِلْمُ رَأْسُ الْخَيْرِ كُلِّهِ؛ دانش منشأ هر گونه خیری است. علم و حکمت: ج ۱ ص ۴۰ ح ۲۹

حدیث ۱۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: خداوند چهار چیز را در چهار چیز قرار داده است: ۱. برکت علم را با احترام به استاد ۲. بقای ایمان را در تعظیم خدا به وسیله انجام بی چون چرای دستوراتش ۳. لذت و برکت زندگی را در نیکی به پدر و مادر ۴. و آزادی از جهنم را در آزار ندادن مردم. نصایح، صفحه ۲۳۰

حدیث ۱۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: هر کس یک مساله شرعی از احادیث ما پیرامون حلال و حرام و مسائل دینی اش را بیاموزد خدای تعالی هزار گناه او را بیامرزد و شهری از طلا به وسعت دنیا برایش در بهشت بنا کند و به عدد هر موئی که در بدنش قرار دارد برایش حج مقبول می نویسند. بحارالانوار جلد ۱ صفحه ۲۱۴

حدیث ۱۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: هر کس یک مساله شرعی از احادیث ما پیرامون حلال و حرام و مسائل دینی اش را بیاموزد خدای تعالی هزار گناه او را بیامرزد و شهری از طلا به وسعت دنیا برایش در بهشت بنا کند و به عدد هر موئی که در بدنش قرار دارد برایش حج مقبول می نویسند. بحارالانوار جلد ۱ صفحه ۲۱۴

حدیث ۱۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: هر کس که خداوند به او علم دین عطا کرده باشد و او آن را به مردم تعلیم ندهد، پس از مرگ داوند را در حالی ملاقات می کند که بر دهانش لجام آهنین زده باشند. بحارالانوار جلد ۲ صفحه ۶۸

حدیث ۱۰۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: طَالِبُ الْعِلْمِ مَحْفُوفٌ بِعِنَايَةِ اللَّهِ؛ عنایت خداوند جویای دانش را فرا گرفته است. حکمت نامه پیامبر اعظم (ص)، ج ۱، ص ۳۱۳، ح ۳۰۹

حدیث ۱۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَعْلَمُ النَّاسِ مَنْ جَمَعَ عِلْمَ النَّاسِ إِلَى عِلْمِهِ؛ داناترین مردم کسی است که دانش دیگران را به دانش خود بیفزاید. کنز العمال، ج ۱۰، ص ۱۴۳، ح ۲۸۷۳۱

حدیث ۱۱۱

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لَوْ كَانَ الدِّينُ مُعَلَّقًا بِالثَّرِيَاءِ لَتَنَاوَلَهُ أَنَاسٌ مِنْ أَبْنَاءِ فَارِسٍ؛ اگر دین به ستاره ثریا آویزان باشد، مردمانی از ایرانیان آن را به زیر خواهند کشید. کنز العمال، ح ۳۴۱۳۰.

حدیث ۱۱۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: يَا مُؤْمِنُ إِنَّ هَذَا الْعِلْمَ وَالْأَدَبَ تَمَنُّنُ نَفْسِكَ فَاجْتَهِدْ فِي تَعَلُّمِهِمَا ، فَمَا يَزِيدُ مِنْ عِلْمِكَ وَادِّبِكَ يَزِيدُ فِي تَمَنِّكَ وَقَدْرِكَ ، فَإِنَّ بِالْعِلْمِ تَهْتَدِي إِلَى رَبِّكَ وَبِالْأَدَبِ تَحْسِنُ خِدْمَةَ رَبِّكَ وَبِأَدَبِ الْخِدْمَةِ يَسْتَوْجِبُ الْعَبْدُ وَلَايَتَهُ وَقُرْبَهُ ، فَأَقْبَلِ

النَّصِيحَةُ كَيْ تَنْجُوَ مِنَ الْعَذَابِ؛ ای مؤمن! به تحقیق این دانش و ادب بهای جان توست پس در آموختن آن دو بکوش که هر چه بر دانش و ادب افزوده شود بر قیمت و قَدْرَت افزوده می‌شود؛ زیرا با دانش به پروردگارت راه می‌یابی و با ادب به پروردگارت خوش خدمتی می‌کنی و با ادب در خدمت‌گزاری، بنده سزاوار دوستی و نزدیکی به او می‌شود. پس [این نصیحت را بپذیر تا از عذاب بَرهی. جامع الأخبار، ص ۳۱۰، ح ۸۵۲]

حدیث ۱۱۳

امام علی (علیه‌السلام) فرمودند: الْعِلْمُ وَرَأْيُهُ كَرِيمَةٌ، وَالْأَدَابُ حُلٌّ مُجَدَّدَةٌ، وَالْفِكْرُ مِرَاةٌ صَافِيَةٌ؛ علم میراث گرانبھائی است و ادب لباس فاخر و زینتی است و فکر آئینه ای است صاف. نهج البلاغه

حدیث ۱۱۴

امام علی (علیه‌السلام) فرمودند: لَا يُدْرِكُ الْعِلْمُ بِرَاحِيَةِ الْجِسْمِ؛ دانش با تن آسایی به دست نمی‌آید. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۶۸۴

حدیث ۱۱۵

امام علی (علیه‌السلام) فرمودند: مَنْ لَمْ يَتَعَلَّمْ فِي الصِّغَرِ لَمْ يَتَقَدَّمْ فِي الْكِبَرِ؛ هر که در کودکی نیاموزد، در بزرگی پیشرفت نمی‌کند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۹۳۷

حدیث ۱۱۶

امام علی (علیه‌السلام) فرمودند: مَنْ أَتَجَرَ بِغَيْرِ عِلْمٍ فَقَدْ ارْتَضَمَ فِي الرِّبَا؛ هر کس بدون آگاهی از دانش [فقه] به تجارت بپردازد، در ربا فرو می‌رود. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۴۰۱

حدیث ۱۱۷

امام علی (علیه‌السلام) فرمودند: مَنْ سَأَلَ فِي صِغَرِهِ أَجَابَ فِي كِبَرِهِ؛ هر که در خردسالی بپرسد، در بزرگسالی پاسخ می‌دهد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۲۷۳

حدیث ۱۱۸

امام علی (علیه‌السلام) فرمودند: مَنْ خَلَا بِالْعِلْمِ لَمْ تُوحِشْهُ خَلْوَةٌ؛ هر کس با دانش خلوت کند، هیچ خلوتی او را به وحشت نمی‌اندازد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۱۲۵

حدیث ۱۱۹

امام علی (علیه‌السلام) فرمودند: لِطَالِبِ الْعِلْمِ عِزُّ الدُّنْيَا وَفَوْزُ الْآخِرَةِ؛ جوینده دانش را عزت دنیا و رستگاری آخرت است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۳۴۹

حدیث ۱۲۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: كُلُّ شَيْءٍ يَنْقُصُ عَلَى الْإِنْفَاقِ إِلَّا الْعِلْمَ؛ هر چیزی با بخشیدن کم می‌شود، مگر دانش. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۸۸۸

حدیث ۱۲۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: قَوْلُ لَا-أَعْلَمُ نِصْفُ الْعِلْمِ؛ گفتنِ نمی‌دانم، نیمی از دانش است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۷۵۸

حدیث ۱۲۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: عِلْمٌ بِلَا عَمَلٍ كَشَجَرٍ بِلَا ثَمَرٍ؛ علم بی عمل، درخت بی ثمر را می‌ماند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۲۹۰

حدیث ۱۲۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: جَمَالُ الْعِلْمِ نَشْرُهُ وَتَمَرَّتُهُ الْعَمَلُ بِهِ، وَصَيَانَتُهُ وَضَعُهُ فِي أَهْلِهِ؛ زیبایی علم به نشر آن است، و میوه‌اش عمل کردن به آن، و نگاهداشتن آن قراردادنش میان اهل آن. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۷۵۴

حدیث ۱۲۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: تَمَامُ الْعِلْمِ الْعَمَلُ بِمُوجِبِهِ؛ کمال علم، عمل کردن به مقتضای آن است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۴۸۲

حدیث ۱۲۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: بِحَسَنِ الْعَمَلِ تُجْنَى ثَمَرَةُ الْعِلْمِ لَا بِحَسَنِ الْقَوْلِ؛ با کردار نیک، میوه علم چیده می‌شود، نه با گفتار نیک. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۲۹۶

حدیث ۱۲۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّمَا زُهِدَ النَّاسِ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ كَثْرَةُ مَا يَرَوْنَ مِنْ قِلَّتِهِ مِنْ عَمَلٍ بِمَا عِلْمٌ؛ آنچه مردم را به تحصیل دانش بی‌رغبت کرده، این است که بسیار می‌بینند آنان که به آنچه آموخته‌اند عمل می‌کنند، اندک‌اند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۸۹۵

حدیث ۱۲۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَلَا لَا يَسْتَحْيِيَنَّ مَنْ لَا يَعْلَمُ أَنْ يَتَعَلَّمَ فَإِنَّ قِيَمَةَ كُلِّ امْرِئٍ مَا يَعْلَمُ؛ آگاه باشید که آن که نمی‌داند، نباید از آموختن شرم کند؛ زیرا ارزش هر کس به چیزی است که می‌داند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۷۸۷

حدیث ۱۲۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **أَطْلُبُوا الْعِلْمَ تَعَرَّفُوا بِهِ وَاعْمَلُوا بِهِ تَكُونُوا مِنْ أَهْلِهِ**؛ دانش را بجویید تا به آن شناخته شوید و به آن عمل کنید تا از اهلش باشید. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۵۳۱

حدیث ۱۲۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **اِكْتَسَبُوا الْعِلْمَ يَكْسِبِكُمُ الْحَيَاةَ**؛ دانش کسب کنید تا به شما زندگی و بالندگی بخشد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۴۸۶

حدیث ۱۳۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْعِلْمُ خَيْرٌ مِنَ الْمَالِ، الْعِلْمُ يَحْرُسُكَ وَأَنْتَ تَحْرُسُ الْمَالَ**؛ دانش، برتر از ثروت است؛ [زیرا] دانش تو را پاس می‌دارد، اما ثروت را تو می‌پایی. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۹۲۳

حدیث ۱۳۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْعِلْمُ يُنَجِّيكَ، الْجَهْلُ يُرْدِيكَ**؛ دانش، نجات می‌دهد و نادانی تباخت می‌کند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۵۰

حدیث ۱۳۲

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: **مَنْ كَتَبَ عَنِّي عِلْمًا أَوْ حَدِيثًا لَمْ يَزَلْ يُكْتَبْ لَهُ الْأَجْرُ مَا بَقِيَ ذَلِكَ الْعِلْمُ وَالْحَدِيثُ**؛ هر کس دانشی یا حدیثی از من بنویسد تا آن دانش و حدیث باقی است، برایش اجر نوشته شود. کنز العمال: ۲۸۹۵۱

حدیث ۱۳۳

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **الْمُؤْمِنُ إِذَا مَاتَ وَتَرَكَ وَرَقَةً وَاحِدَةً عَلَيْهَا عِلْمٌ تَكُونُ تِلْكَ الْوَرَقَةُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ سِتْرًا**؛ **فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّارِ، وَأَعْطَاهُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى بِكُلِّ حَرْفٍ مَكْتُوبٍ عَلَيْهَا مَدِينَةٌ أَوْ سَعٍ مِنَ الدُّنْيَا سَبْعَ مَرَّاتٍ**؛ هر گاه مؤمن بمیرد و یک برگه که روی آن علمی نوشته شده باشد از خود برجای گذارد، روز قیامت آن برگه پرده میان او و آتش می‌شود و خداوند تبارک و تعالی به ازای هر حرفی که روی آن نوشته شده، شهری هفت برابر پهناورتر از دنیا به او می‌دهد. أمالی الصدوق: ۳ / ۴۰

حدیث ۱۳۴

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **اِكْتَبُوا الْعِلْمَ قَبْلَ ذَهَابِ الْعُلَمَاءِ، وَإِنَّمَا ذَهَابُ الْعِلْمِ بِمَوْتِ الْعُلَمَاءِ**؛ دانش را، پیش از درگذشت دانشمندان، بنویسید؛ زیرا با مرگ دانشمندان، دانش (آنان) نیز می‌رود. کنز العمال: ۲۸۷۳۳

حدیث ۱۳۵

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **قَيِّدُوا الْعِلْمَ بِالْكِتَابِ**؛ علم را، با نوشتن در بند کنید. کنز العمال: ۲۹۳۳۲

حدیث ۱۳۶

امام علی علیه السلام: كِتَابُ الرَّجُلِ عُنْوَانُ عَقْلِهِ وَبُرْهَانُ فَضْلِهِ؛ نوشته (و نامه) انسان، نشانِ خرد او و دلیل فضل اوست. غرر الحکم: ۷۲۶۰ منتخب میزان الحکمه: ۴۸۲

حدیث ۱۳۷

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله-: كل جلوس في المسجد لغو الا ثلاثه: قراءة مصل، او ذكر الله او سائل عن علم؛ هر نشستی در مسجد لغو است مگر در سه حالت: خواندن قرآن، گفتن ذکر خدا، سؤال (جستوی) علم. (میزان الحکمه، ج ۴، ص ۳۹۳، بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۸۸).

حدیث ۱۳۸

قال علی - عليه السلام - : نوم علی یقین خیر من صلاة فی شک؛ خوابیدن با علم و یقین بهتر از نماز و نیایش خدا با شک و تردید است. (نهج البلاغه، فیض الاسلام، ص ۱۱۳۰)

حدیث ۱۳۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : نوم علی علم خیر من صلاة علی جهل؛ خواب با علم بهتر از نماز با جهل است. (نهج الفصاحه، م ۳۱۴۰، ص ۶۳۳)

حدیث ۱۴۰

قال الصادق - عليه السلام - : قال لقمان لابنه : لكل شیء علامه يعرف بها و يشهد عليها و ان للدين ثلاث علامات : العلم و الايمان و العمل به ، (الی ان قال) و للعامل ثلاث علامات الصلوة و الصيام و الزکوة ؛ حضرت لقمان به فرزندانش فرمود: برای هر چیزی علامتی است که به وسیله آن علامت شناخته می شود و به او شهادت داده می شود، به درستی که برای دین سه علامت است : ۱ - علم ۲ - ایمان ، ۳ - عمل به ایمان ، تا آن جا که فرمود: برای عامل به دین سه علامت است : ۱ - نماز ۲ - روزه ، ۳ - زکات . (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۸۳)

حدیث ۱۴۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: کن عالما او متعلما او احب اهل العلم و لا- تكن راعبا فتهلك ببعضهم؛ یا دانشمند باش یا دانشجوی یا دوست دار دانشمندان و دشمن علم و اهل آن مباش که به سبب آن هلاک می شوی. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۴.

حدیث ۱۴۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الحکمه ضاله المومن فخذ الحکمه و لو من اهل النفاق؛ دانش، گم شده ی مسلمانان است، پس دانش بیاموز، اگر چه از غیر مسلمان باشد. نهج البلاغه، حکمت ۲۰۵.

حدیث ۱۴۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ایها الناس اعلموا ان کمال الدین طلب العلم و العمل به، الا وان طلب العلم اوجب علیکم من طلب المال؛ ای مردم! بدانید که کمال دین در آموختن علم و عمل کردن به آن است. آگاه باشید که دانش آموزی بر شما واجب تر است از کسب مال. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۰.

حدیث ۱۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: طالب العلم، مخوف بعنايعة الله؛ جوینده ی دانش، در پناه عنایت خداوند است. عوالی اللالی، ج ۱، ص ۲۹۲.

حدیث ۱۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: طلب العلم فريضة على كل مسلم الا ان الله يجب بغاة العلم؛ طلب علم بر هر انسانی واجب است. همانا خداوند علم آموزان را دوست دارد. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۰.

حدیث ۱۴۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ أَرَادَ عِلْمَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ فَلْيَتَوَرَّ الْقُرْآنَ؛ هر که خواهان علم پیشینیان و آیندگان، از اوّل تا به آخر دنیاست، در قرآن کاوش و تأمل کند. فليَتَوَرَّ الْقُرْآنَ: أى لِيَنْقَرْ عَنْهُ وَيَفْكَرْ فِي مَعَانِيهِ وَتَفْسِيرِهِ وَقِرَاءَتِهِ (النهاية: ۱ / ۲۲۹) .
کنز العمال: ۲۴۵۴

حدیث ۱۴۷

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: خدا رحمت کند بنده‌ای را که علم را زنده کند. کافی، ج ۱، ص ۴۱

حدیث ۱۴۸

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: هر که علم و دانش را جوید برای آنکه به علما فخر فروشی کند، یا با سفهاستیزد، و یا مردم را متوجه خود نماید، باید آتش را جای نشستن خود گیرد. بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ۲، ص ۳۸

حدیث ۱۴۹

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: آن که از شما به دیگری علم بیاموزد، پاداش او (نزد خدای تعالی) به مقدار پاداش دانشجوست، و از او هم بیشتر می باشد. کافی، ج ۱، ص ۳۵

حدیث ۱۵۰

واضع العلم عند غیر أهله كمثل الخنازير الجواهر و اللؤلؤ و الذهب؛ آن که علم به نااهل سپارد چنان است که گوهر و مروارید و طلا به خوکان آویزد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: نوم علی علم خیر من صلاه علی جهل؛ خواب با علم بهتر از نماز با جهل است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: المتعبد بغیر فقه کالحمار فی الطاحون؛ کسی که بی دانش عبادت کند چون الاغ آسیاست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من الصّیّد فیه أن یعلّم الرّجل العلم فیعمل به و یعلّمه؛ از جمله صدقه این است که مرد علم آموزد و بدان عمل کند و تعلیم دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من عمل علی غیر علم کان ما یفسد أكثر ممّا یصلح؛ هر که بی علم عمل کند بیش از آنچه اصلاح می کند، افساد خواهد کرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من سلک طریقاً یلتمس فیه علماً سهّل الله له طریقاً إلى الجنّه؛ هر که به جستجوی علم راهی سپرد خدا برای وی راهی سوی بهشت بگشاید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من زهد فی الدّنیاء علّمه الله بلا تعلّم و جعله بصیراً؛ هر که از دنیا بگذرد خدایش بدون تعلم علم آموزد و بصیرت دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من أفتی بغیر علم کان إثمه علی من أفناه و من أشار علی أخیه بأمر یعلم أنّ الرّشد فی غیره فقد خانّه؛ هر که بدون علم فتوی دهد گناه حاصل از آن را به گردن دارد و هر که به برادر خویش کاری سفارش کند و داند که مصلحت در غیر آن است به وی خیانت کرده است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من طلب العلم لیجاری به العلماء أو لیمری به السّفهاء أو یصرف به وجوه النّاس إلیه أدخله الله النّار؛ هر که علم جوید که به وسیله آن با دانشوران هم چشمی کند یا با سفیهان مجادله کند یا توجه عامه را به سوی

خود جلب کند، خدایش به جهنم برد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من طلب العلم کان کفّاره لما مضی؛ هر که علم جوید کفاره گناهان گذشته وی باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من جادل فی خصومه بغير علم لم یزل فی سخط الله حتّی ینزع؛ هر که در مناقشه ای بدون علم مجادله کند در خشم خدا باشد تا دست بردارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من طلب العلم تکفّل الله برزقه؛ هر که علم جوید خدا عهده دار روزی او شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: منهومان لا یشبعان: طالب العلم و طالب المال؛ دو گرسنه اند که سیری نپذیرند طالب علم و طالب مال. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مثل الذی یتعلم العلم فی صغره کالتّش علی الحجر و مثل الذی یتعلم العلم فی کبره کالذی یکتب علی الماء؛ حکایت کسی که در کوچکی علم آموزد چون نقش بر سنگ است حکایت کسی که در بزرگی علم آموزد چون کسی است که بر آب نویسد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مثل الذی یتعلم العلم ثمّ لا یحدّث به کمثل الذی یکنز الكنز فلا ینفق منه؛ حکایت کسی که علم آموزد و از آن سخن نکند چون کسی است که گنجی نهد و از آن خرج نکند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من خارج خرج من بیته فی طلب العلم إلّا وضعت له الملائکه أجنحتها رضا بما یصنع حتّی یرجع؛ هر که از خانه خویش به طلب دانش بیرون شود فرشتگان به سبب رضایتی که از رفتار او دارند بالهای خویش برای وی بگسترند تا باز گردد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما خرج رجل من بيته يطلب علما إلا سهل الله له طريقا إلى الجنة؛ هر کس از خانه خویش به جستجوی علمی برون شود خدا برای وی راهی بسوی بهشت بگشاید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما تصدق الناس بصدقه أفضل من علم ينشر؛ هیچ صدقه ای که مردم دهند از علمی که منتشر شود بهتر نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أتى الله عالما علما إلا أخذ عليه الميثاق أن لا يكتمه؛ خدا به عالمی علم نداده مگر آنکه از او پیمان گرفته که علم خویش را نماند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما استرذل الله عبدا إلا حطَّ عنه العلم والأدب؛ خدا بنده ای را پست نشمارد مگر آنکه علم و ادب را از او فرو گذارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا يشع عالم من علمه حتى يكون منتهاه الجنة؛ عالم از علم خویش سیر نگردد تا سرانجام به بهشت رسد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ليس مني إلا عالم أو متعلم؛ هیچ کس از من نیست به جز دانشمند یا دانش آموز. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ليس من أخلاق المؤمن التملق ولا الحسد إلا في طلب العلم؛ تملق و حسد بر مؤمن روا نیست مگر در طلب علم. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو كان العلم معلقا بالثريا لتناوله قوم من أبناء فارس؛ اگر علم به ثریا آویخته بود، گروهی از فرزندان فارس بدان می رسیدند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو خفتم الله تعالی حق خیفته لعلمت العلم الذی لا - جهل معه، و لو عرفتم الله تعالی حق معرفته لزالتم لدعائکم الجبال؛ اگر از خدا چنانچه شایسته ترسیدن از اوست، ترس داشتید علمی که به جهل آمیخته نیست نصیبتان می شد و اگر خدا را چنان که شایسته شناختن اوست، می شناختید به دعای شما کوهها جابجا می شد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لكل شیء طریق و طریق الجنّه العلم؛ هر چیزی راهی دارد و راه بهشت دانش است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کلّ علم وبال یوم القیامه إلّا من عمل به؛ همه علم ها روز قیامت وبال است مگر علمی که بدان عمل کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کلّ صاحب علم غرثان إلی علم؛ هر دانشمندی گرسنه علم دیگر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کفی بالمرء علما أن یخشی الله و کفی بالمرء جهلا أن یعجب بنفسه؛ در علم مرد همین بس که از خدا ترسد و در جهل مرد همین بس که مفتون خویش باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کاتم العلم یلعنه کلّ شیء حتّی الحوت فی البحر و الطّیر فی السّماء؛ همه چیز حتی ماهی دریا و مرغ هوا نهان کننده علم را لعنت کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قلیل العمل ینفع مع العلم و کثیر العمل لا ینفع مع الجهل؛ عمل اندک با علم سودمند افتد و عمل بسیار با جهل سود ندهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فضل العلم أفضل من فضل العباده؛ فضیلت علم بیشتر از فضیلت عبادت است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الغدّ و الزّواح فی تعلیم العلم أفضل عند الله من الجهاد؛ صبح و شب در کار تعلیم علم به سر بردن نزد خدا از جهاد بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العلم لا یحلّ منعه؛ منع علم روا نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العلم و المال یستران کلّ عیب و الجهل و الفقر یكشفان کلّ عیب؛ علم و مال هر عیبی را پوشاند و جهل و فقر هر عیبی را نمایان کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العلم میراثی و میراث الأنبياء من قبلی؛ علم میراث من و میراث پیامبران پیش از من است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العلم علمان: فعمل فی القلب فذلك العلم النافع، و علم علی اللسان فذلك حجّه الله علی ابن آدم؛ علم دو علم است علمی که در قلب است و علم نافع همین است و علمی است که بر زبان است و او حجت خدا بر فرزند آدم است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العلم خزائن و مفتاحها السّؤال فسلوا یرحمکم الله فإنّه یوجر فیہ أربعه: السائل و المعلّم و المستمع و المحبّ لهم؛ علم گنجینه هاست و کلید آن پرسش است برسید تا خدا بر شما رحمت آرد که خدا در کار علم چهار کس را پاداش می دهد پرسنده و آموزگار و شنونده و کسی که دوستدار ایشان است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العلم حیاة الإسلام و عماد الإیمان و من علم علما أتم الله له أجره و من تعلّم فعمل علمه الله ما لم یعلم؛ علم حیات اسلام و ستون ایمان است و هر که علمی بیاموزد خدا پاداش او را کامل کند و هر که تعلیم گیرد و عمل کند خدا آنچه نمی داند به او تعلیم دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العلم أفضل من العمل و خیر الأعمال أوسطها؛ علم از عبادت افضل است و بهترین عملها عملی است که معتدل تر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العلم أفضل من العباده و ملاک الدین الورع؛ علم از عبادت بهتر است و اساس دین ترس خداست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العالم إذا أراد بعلمه وجه الله تعالى هابه كل شيء ء و إذا أراد أن يكثر به الكنوز هاب من كل شيء ء؛ عالم اگر از علم خویش رضای خدا خواهد همه چیز از او بترسد و اگر خواهد به وسیله آن گنجها بپندوزد از همه چیز بترسد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: علم لا ینفع کنز لا ینفق منه؛ علمی که سود ندهد گنجی است که از آن انفاق نکنند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عليك بالعلم فإن العلم خليل المؤمن و الحلم وزيره و العقل دليله و العمل قيمه و الرفق أبوه و اللين أخوه و الصبر أمير جنوده؛ علم جوئید که علم یار مؤمن است و بردباری وزیر اوست و عقل دلیل اوست و عمل سرپرست اوست و ملایمت پدر اوست و مدارا برادر اوست و صبر امیر سپاهیان اوست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: علموا و لا تعنفوا فإن المعلم خير من المعنف؛ تعلیم دهید و خشونت مکنید که آموزگار بهتر از خشونت گر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۵

علموا و یسروا، و لا تعسروا و بشروا و لا تنفروا و إذا غضب أحدكم فلیسکت؛ تعلیم دهید و سهل گیرید و سخت مگیرید گشاده رویی کنید و خشونت مکنید و چون یکی از شما خشمگین شود، خاموش ماند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: علم لا ینفع ککنز لا ینفق منه و علی كل شيء ء زکاه و زکاه الجسد الصیام؛ علمی که سود ندهد چون گنجی است که از آن خرج نکنند و هر چیزی زکاتی دارد و زکات تن روزه داشتن است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عالم ینتفع بعلمه خیر من ألف عابد؛ دانشمندی که از علم او سود برند، از هزار

عابد بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طلب العلم فریضه علی کلّ مسلم و مسلمه؛ جستن علم بر هر مرد مسلمان و هر زن مسلمان واجب است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طلب العلم فریضه علی کلّ مسلم و واضح العلم عند غیر أهله کمقلمد الخنازیر الجواهر و اللؤلؤ و الذهب؛ جستن علم بر هر مسلمانی واجب است و آن که علم را پیش نا اهلان نهد چنان است که گوهر و مروارید و طلا به گرازان آویزد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طلب العلم ساعه خیر من قیام ليله و طلب العلم یوما خیر من صیام ثلاثه أشهر؛ ساعتی علم جستن بهتر از نماز گزاری یک شب است و روزی علم جستن بهتر از سه ماه روزه داری است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طلب العلم أفضل عند الله من الصلاه و الصیام و الحجّ و الجهاد فی سبیل الله عزّ و جلّ؛ جستن علم نزد خدا از نماز و روزه و حج و جهاد در راه خدا عز و جل بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طلب العلم فریضه علی کلّ مسلم و أنّ طالب العلم یتستغفر له کلّ شیء حتّی الحیتان فی البحر؛ جستن علم بر هر مسلمانی واجب است و همه چیز، حتی ماهیان دریا برای جویای علم آمرزش می طلبند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طالب العلم طالب الرّحمه طالب العلم رکن الإسلام و یعطى أجره مع التّبیّن؛ جویای علم جویای رحمت است، جویای علم رکن اسلام است و پاداش او را با پیامبران دهند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طالب العلم لله أفضل عند الله من المجاهد فی سبیل الله؛ هر که علم برای رضای خدا جوید نزد خدا از مجاهد فی سبیل الله بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طالب العلم بین الجهال کالحی بین الأموات؛ جوای علم میان جاهلان چون زنده میان مردگانست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طالب العلم تيسط له الملائكة أجنحتها رضا بما يطلب؛ فرشتگان بالهای خویش برای طالب علم بگسترانند که از آنچه وی می جوید، رضایت دارند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سلوا أهل الشرف عن العلم فإن كان عندهم علم فاکتوبوه فإنهم لا یکذبون؛ شریفان را از علم پرسید اگر علمی نزد ایشان بود بنویسید که آنها دروغ نمی گویند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سلوا الله علما نافعا و تعوذوا بالله من علم لا ینفع؛ از خدا عملی سودمند بخواهید و از علمی که سود ندهد به خدا پناه برید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ستکون فتن یصبح الرجل فیها مؤمنا و یمسی کافرا إلا من أحياء الله بالعلم؛ فتنه ها خواهد بود که در اثنای آن مرد به صبح مؤمن باشد و به شب کافر شود مگر آن که خدایش به علم زنده دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سبع یجری للعبد أجرهنّ و هو فی قبره بعد موته: من علم علما، أو أجرى نهرا، أو حفر بئرا، أو غرس نخلا، أو بنى مسجدا، أو ورث مصحفا، أو ترک ولدا یستغفر له بعد موته؛ هفت چیز است که پاداش آن برای بنده در قبر او و پس از مرگش دوام دارد کسی که علمی تعلیم دهد، یا نهری به جریان آورد یا چاهی حفر کند یا نخلی بکارد یا مسجدی بسازد یا مصحفی به ارث گذارد یا فرزندی به جا نهد که پس از مرگش برای او آمرزش خواهد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر سلیمان بین المال و الملك و العلم فاختر العلم فاعطى الملك و المال لاختیاره العلم؛ سلیمان پیغمبر را میان ملک و دانش مخیر کردند دانش را برگزید ملک را نیز بدو دادند برای آنکه دانش را برگزیده بود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر ما یخلف الإنسان بعده ثلاث ولد صالح یدعو له و صدقه تجری ینلغه أجرها

و علم ینتفع به من بعده؛ بهترین چیزی که انسان پس از خود و او می‌گذارد سه چیز است فرزند پارسا که برای او دعا کند و صدقه جاری که پاداش آن بدو رسد و دانشی که پس از وی از آن بهره مند شوند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: خیر الدنیا و الآخره مع العلم و شرّ الدنیا و الآخره مع الجهل؛ نیکی دنیا و آخرت با دانش همراه است و بدی دنیا و آخرت با نادانی قرین است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: خمس من مصائب الدنیا فوت الحیب و ذهاب المال و شماته الأعداء و ترک العلم و امرأه سوء؛ پنج چیز از مصائب دنیا است: مرگ دوست و تلف شدن مال و سرزنش دشمنان و ترک دانش و زن بد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: حفظ الغلام الصّغیر کالتّقش فی الحجر و حفظ الرّجل بعد ما یکبر کالکتاب علی الماء؛ محفوظات طفل نوری مانند نقشی است که بر سنگ رقم زنند و محفوظات مرد بزرگ مانند نوشته بر آب است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: حسن السّؤال نصف العلم؛ نیک پرسیدن یک نیمه دانستن است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: ثلاث من حقائق الإیمان: الإنفاق من الإقتار و إنصافك النَّاس من نفسک و بذل العلم للمتعلّم؛ سه چیز از حقایق ایمان است: بخشش با تنگدستی و رعایت انصاف در باره مردم بر ضرر خویش و بذل علم برای دانش آموز. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: تناصّحوا فی العلم و لا یکتّم بعضکم بعضاً فإنّ الخیانه فی العلم أشدّ من الخیانه فی المال؛ در کار دانش یار همدیگر باشید و دانش خود را از یکدیگر پوشیده مدارید که خیانت در علم بدتر از خیانت در مال است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: تعلّموا ما شئتم أن تعلموا فلن ینفعکم الله بالعلم حتّی تعملوا بما تعلمون؛ هر چه خواهید بیاموزید زیرا خداوند شما را از علم منتفع نکند مگر آن که هر چه را می‌دانید بکار بندید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تعلّموا العلم و تعلّموا للعلم السّیّکینه و الوقار و تواضعوا لمن تعلّمون منه؛ دانش بیاموزید و با دانش وقار و آرامش آموزید و نسبت به آموزگار خویش فروتن باشید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الاقتصاد فی النّفقه نصف المعیشه و التّودّد إلى النّاس نصف العقل و حسن السّؤال نصف العلم؛ میانه روی در خرج یک نیمه معیشت است و دوستی با مردم یک نیمه عقل است و خوب پرسیدن یک نیمه دانش است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أيّما ناشئ نشأ فی طلب العلم و العباده حتّی یکبر أعطاه الله یوم القیامه ثواب اثنين و سبعین صدّیقا؛ هر طفلی که در طلب علم و عبادت بزرگ شود خداوند ثواب هفتاد و دو صدیق به او عطا کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّما شفاء العیّ السّؤال؛ علاج نادانی سؤال است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّما العلم بالتّعلّم و إنّما الحلم بالتحلّم و من يتحرّ الخیر يعطه و من يتقّ الشرّ یوقه؛ علم از تعلم و حلم از تظاهر به حلم حاصل می شود هر که جویای خیر باشد همانش دهند و هر که از شر بگریزد از آن بر کنار ماند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۵

إنّ من معادن التّقوی تعلّمک إلى ما قد علمت علم ما لم تعلم و النّقص فیما قد علمت قلّه الزّیاده فیهِ و إنّما یزهد الرّجل فی علم ما لم یعلم قلّه الانتفاع بما قد علم؛ از جمله منابع پرهیزکاری این است که ندانسته ها را بیاموزی و به دانسته ها ضمیمه کنی، اگر افزایش دانش کم شود مایه نقصان آن می شود و کسی که از دانسته های خود کمتر سود برد، در آموختن ندانسته ها سستی می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ ممّا یلحق المؤمن من عمله و حسناته بعد موته علما نشره و ولدا صالحا ترکه و مصحفا ورّته أو مسجدا بناه أو بیتا لابن السّیبل بناه أو نهرا أجراه أو صدقه أخرجها من ماله فی صحّته و حیاته تلحقه من بعد موته؛ از جمله اعمال و نیکی های مؤمن که بعد از مرگ بدو می رسد دانشی است که منتشر کرده باشد و فرزند پارسائی است که به جا

گذاشته باشد و قرآنی است که به ارث گذاشته باشد یا مسجدی که بنا کرده باشد یا خانه‌ای که برای کاروانیان بپا کرده باشد یا نهری که به کمک او جریان یافته باشد یا مالی که در دوران صحت و حیات از مال خویش جدا کرده باشد همه اینها پس از مرگ بدو می‌رسد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ دَعَامَةً وَ دَعَامَةَ هَذَا الدِّينِ الْفَقْهُ وَ لَفَقِيهِ وَاحِدٌ أَشَدُّ عَلَى الشَّيْطَانِ مِنْ أَلْفِ عَابِدٍ؛ هر چیزی اساسی دارد و اساس این دین دانش است و یک دانشمند برای شیطان از هزار عابد بدتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: إِنَّ عُلَمَاءَ لَا يَنْتَفِعُ مِنْهُ لَكُنْزٌ لَا يَنْفِقُ مِنْهُ؛ دانشی که از آن سود نبرند مثل گنجی است که از آن خرج نکنند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: إِنَّ الْمَلَائِكَةَ لَتَضَعُ أَجْنَحَتَهَا لِطَالِبِ الْعِلْمِ رِضًا بِمَا يَطْلُبُ؛ فرشتگان بالهای خود را برای طالب علم پهن می‌کنند زیرا از آنچه می‌جوید، رضایت دارند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَسْأَلُ الْعَبْدَ عَنْ فَضْلِ عِلْمِهِ كَمَا يَسْأَلُهُ عَنْ فَضْلِ مَالِهِ؛ خداوند از بنده می‌پرسد که فزونی دانش خود را کجا صرف کرده همچنان که از فزونی مال می‌پرسد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: إِنَّ الْفِتْنَةَ تَجِيءُ فِتْنَسَ الْعِبَادِ نَسْفًا وَ يَنْجُو الْعَالَمُ مِنْهَا بِعِلْمِهِ؛ فتنه بیاید و بندگان را مغلوب کند و دانشمند به کمک دانش خود از آن رهائی یابد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: إِنَّ الْعُلَمَاءَ هُمْ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ وَرَثُوا الْعِلْمَ فَمَنْ أَخَذَهُ أَخَذَ بِحِطِّ وَافِرٍ؛ دانشمندان وارث پیامبرانند و دانش را از آن‌ها میراث برده‌اند هر کس دانش فرا گیرد سهم فراوان از میراث پیامبران گرفته است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ وَ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَ دَعَاءٍ لَا يَسْمَعُ وَ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ أَعُوذُ بِكَ اللَّهُمَّ مِنْ شَرِّ هَؤُلَاءِ الْأَرْبَعِ؛ خدایا از دانشی که سود ندهد و دلی که سوز ندارد و دعائی که شنیده نشود و نفسی که سیری نپذیرد به تو پناه می‌برم خدایا از این چهار چیز به تو پناه می‌برم. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ وَعَمَلٍ لَا يَرْفَعُ، وَدَعَاءٍ لَا يَسْمَعُ؛ خدایا از دانشی که سود ندهد و عملی که مقبول نیفتد و دعائی که شنیده نشود به تو پناه می برم. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ انْفَعْنِي بِمَا عَلَّمْتَنِي وَعَلِّمْنِي مَا يَنْفَعُنِي وَزِدْنِي عِلْمًا؛ خدایا مرا به آنچه تعلیم داده ای منتفع کن و آنچه را برای من نافع است به من بیاموز و دانش مرا فزون کن. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ اغْنِنِي بِالْعِلْمِ وَزَيَّنِي بِالْحِلْمِ وَأَكْرِمْنِي بِالتَّقْوَى وَجَمِّلْنِي بِالْعَافِيَةِ؛ خدایا مرا به علم توانگر ساز و به حلم زینت بخش و به تقوی عزیز کن و به عافیت زیبائی ده. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أَلَا- أَعْلَمُكَ خِصَلَاتٍ يَنْفَعُكَ اللَّهُ تَعَالَى بِهِنَّ؟ عَلَيْكَ بِالْعِلْمِ فَإِنَّ الْعِلْمَ خَلِيلُ الْمُؤْمِنِ وَالْحِلْمُ وَزِيرُهُ وَالْعَقْلُ دَلِيلُهُ وَالْعَمَلُ قِيمُهُ وَالرِّفْقُ أَبُوهُ وَاللِّينُ أَخُوهُ وَالصَّبْرُ أَمِيرُ جُنُودِهِ؛ می خواهی صفاتی به تو بیاموزم که خداوند تو را به آنها منتفع سازد؟ دانش آموز که دانش دوست مؤمن است و بردباری پشتیبان او و عقل رهبر و عمل قیم و مدارا پدر و ملائمت برادر اوست و صبر امیر سپاه وی به شمار می رود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أَكْثَرُ النَّاسِ قِيمَهُ أَكْثَرُهُمْ عِلْمًا؛ هر که به دانش از دیگران پیش تر است، قیمتش از دیگران بیشتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أَفْضَلُ الصَّدَقَةِ أَنْ يَتَعَلَّمَ الْمَرْءُ الْمُسْلِمَ عِلْمًا ثُمَّ يَعْلَمَهُ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ؛ بهترین صدقه ها آن است که مرد مسلمان دانشی بیاموزد و به برادر مسلمان خود تعلیم دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۰

أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ الْعِلْمُ بِاللَّهِ إِنَّ الْعِلْمَ يَنْفَعُكَ مَعَهُ قَلِيلُ الْعَمَلِ وَكَثِيرُهُ وَإِنَّ الْجَهْلَ لَا يَنْفَعُكَ مَعَهُ قَلِيلُ الْعَمَلِ وَلَا كَثِيرُهُ؛ بهترین کارها خداشناسی است کاری که با دانش قرین است اندک و بسیار آن سودمند است و کاری که با نادانی قرین است نه اندک آن سود می دهد و نه بسیار. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أغد عالماً أو متعلماً أو مستمعاً أو محباً و لا تكن الخامسة فتهلك؛ دانشمند باش یا دانش آموز یا مستمع یا دوستدار علم و پنجمی مباش که هلاک خواهی شد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أعلم النَّاس من جمع علم النَّاس إلى علمه؛ دانشمندتر از همه مردم کسی است که دانش دیگران را به دانش خود بیفزاید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اطلبوا العلم من المهد إلى اللحد؛ از گهواره تا گور دانش بجوئید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اطلبوا العلم و لو بالصَّيِّين فَإِنَّ طلب العلم فريضة على كلِّ مسلم إنَّ الملائكة تضع أجنحتها لطالب العلم رضا بما يطلب؛ دانش را بجوئید اگر چه در چین باشد زیرا طلب دانش بر هر مسلمانی واجب است و فرشتگان بال خویش را برای طالب علم پهن می کنند زیرا از آنچه وی در طلب آن است خشنود هستند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أشدُّ النَّاس حسره يوم القيامة رجل أمكنه طلب العلم في الدُّنيا فلم يطلبه و رجل علّم علماً فانتفع به من سمعه منه دونه؛ دو کس روز رستاخیز از همه مردم بیشتر حسرت می خورند یکی مردی که در دنیا برای طلب دانش فرصت داشته ولی به جستجوی آن برخاسته است یکی دیگر مردی که دانشی به دیگری آموخته و شاگرد وی از آن بهره مند شده ولی او بی بهره مانده است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا مات الإنسان انقطع عمله إلّا من ثلاث صدقه جاریه أو علم ينتفع به أو ولد صالح يدعو له؛ وقتی انسان بمیرد دنباله کارهای نیک او بریده شود جز سه چیز صدقه جاری و دانشی که کسان از آن بهره ور شوند و فرزند درست کاری که برای او دعا کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أتى علیّ يوم لا أزداد فيه علماً يقربني إلى الله تعالى فلا بورك لي في طلوع الشمس ذلك اليوم؛ اگر روزی بر من بگذرد و در آن روز دانشی نیاموزم که مرا به خداوند نزدیک کند، طلوع آفتاب آن روز بر من مبارک مباد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: آفَهُ الْعِلْمُ النَّسِيَانُ وَ إِضَاعَتَهُ أَنْ تُحَدِّثَ بِهِ غَيْرَ أَهْلِهِ؛ آفت دانش فراموشی است و دانشی که به نا اهل سپاری، تلف می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۹

امام هادی (علیه السلام) می فرماید: همانا استاد و شاگرد هر دو در رشد و ترقی شریک اند. (بحار الانوار/۷۵/۳۶۶)

حدیث ۲۵۰

امام هادی (علیه السلام) می فرماید: خیر من الخیر فاعله ، و أجمل من الجمیل قائله ، و أرجح من العلم حامله ، و شر من الشر جالبه ، و أهول من الهول راکبه؛ بهتر از نیکی نیکوکار است ، و زیباتر از زیبایی ، گوینده آن است ، و برتر از علم حامل آن است ، و بدتر از بدی ، عامل به آن است ، و وحشتناکتر از وحشت ، آورنده آن است . مسند الامام الهادی ، ص ۳۰۴

حدیث ۲۵۱

امام محمد باقر (ع) می فرماید: خدا رحمت کند بنده ای را که علم را زنده کند . کافی ، ج ۱ ، ص ۴۱

حدیث ۲۵۲

قال الإمام الحسن المجتبی - علیه السلام - : حُسنُ السُّؤالِ نِصفُ العِلْمِ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: کسی که عادت سؤال و حالت پرس و جو دارد مثل آن است که نصف علم ها را فرا گرفته باشد. کلمه الإمام الحسن - علیه السلام - ، ص ۱۲۹

حدیث ۲۵۳

قال الإمام الحسن المجتبی - علیه السلام - : تَعَلَّمُوا العِلْمَ، فَإِنْ لَمْ تَسِدْ تَطِيعُوا حِفْظُهُ فَانْكُتِبُوا وَ ضَعُوهُ فِي بُيُوتِكُمْ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: علم و دانش را - از هر طریقی - فرا گیرید، و چنانچه نتوانستید آن را در حافظه خود نگه دارید، ثبت کنید و بنویسید و در منازل خود در جای مطمئن قرار دهید. احقاق الحق، ج ۱۱، ص ۲۳۵

حدیث ۲۵۴

قالت فاطمة الزهراء - سلام الله عليها - : وَ حَرَّمَ اللهُ (الشُّرُكَ إِخْلَاصاً لَهُ بِالرُّبُوبِيَّةِ، فَاتَّقُوا اللهَ حَقَّ تَقَاتِهِ، وَ لَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ، وَ أَطِيعُوا اللهَ فِيمَا أَمَرَكُمْ بِهِ، وَ نَهَاكُمْ عَنْهُ، فَإِنَّهُ، إِنَّمَا يَخْشَى اللهُ مِنْ عِبَادِهِ العُلَمَاءِ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: خداوند سبحان شرک را (در امور مختلف) حرام گرداند تا آن که همگان تن به ربوبیت او در دهند و به سعادت نائل آیند پس آن طوری که شایسته است باید تقوای الهی داشته باشید و کاری کنید تا با اعتقاد به دین اسلام از دنیا بروید. بنابر این باید اطاعت و پیروی کنید از خداوند متعال در آنچه شما را به آن دستور داده یا از آن نهی کرده است، زیرا که تنها علماء و دانشمندان (اهل معرفت) از خدای سبحان خوف و وحشت خواهند داشت. ریاحین الشریعة، ج ۱، ص ۳۱۲

حدیث ۲۵۵

قال الإمام علی - علیه السلام - : أعزُّ العِزِّ العِلْمُ، لِإِنَّ بِهِ مَعْرِفَةَ المَعَادِ وَ المَعاشِ، وَ أذلُّ الذُّلِّ الجَهْلُ، لِإِنَّ صَاحِبَهُ أَصَمُّ، أُنْكَمُّ، أعمى،

حیران؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: عزیزترین عزت‌ها علم و کمال است، برای این که شناخت معاد و تأمین معاش انسان، به وسیله آن انجام می‌پذیرد. و پست‌ترین ذلت‌ها جهل و نادانی است، زیرا که صاحبش همیشه در کوری و لالی و کوری می‌باشد و در تمام امور سرگردان خواهد بود. نزهة الناظر و تنبیه الخاطر، ص ۷۰، ح ۶۵

حدیث ۲۵۶

قال الإمام علی - علیه السلام - : الْمُلُوكُ حُكَّامٌ عَلَى النَّاسِ، وَالْعُلَمَاءُ حَاكِمٌ عَلَيْهِمْ، وَحَسْبُكَ مِنَ الْعِلْمِ أَنْ تَخْشَى اللَّهَ، وَحَسْبُكَ مِنَ الْجَهْلِ أَنْ تَعْجَبَ بِعِلْمِكَ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: ملوک بر مردم حاکم هستند و علم بر تمامی ایشان حاکم خواهد بود، تو را در علم کافی است که از خداوند ترسناک باشی؛ و به دانش و علم خود بالیدن، بهترین نشانه نادانی است. أمالی طوسی، ج ۱، ص ۵۵

حدیث ۲۵۷

قال الإمام علی - علیه السلام - : الْعِلْمُ وَرِاثَةٌ كَرِيمَةٌ، وَالْأَدَبُ حُلٌّ حَسَنٌ، وَالْفِكْرَةُ مِرَاةٌ صَافِيَةٌ، وَالْأَعْتِدَارُ مُنْذِرٌ نَاصِحٌ، وَكَفَى بِكَ أَدَبًا تَزُكُّكَ مَا كَرِهْتَهُ مِنْ غَيْرِكَ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: علم؛ ارثیه‌ای با ارزش، و ادب؛ زیوری نیکو، و اندیشه؛ آئینه‌ای صاف، و پوزش خواستن؛ هشدار دهنده‌ای دلسوز خواهد بود. و برای با ادب بودن همین بس که آنچه برای خود دوست نداری، در حق دیگران روا نداشته باشی. بحار الأنوار، ج ۱، ص ۱۶۹، ح ۲۰

حدیث ۲۵۸

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ زَارَ عَالِمًا فَكَانَتْما زَارَنِي، وَمَنْ صَافَحَ عَالِمًا فَكَانَتْما صَافَحَنِي، وَمَنْ جَالَسَ عَالِمًا فَكَانَتْما جَالَسَنِي، وَمَنْ جَالَسَنِي فِي الدُّنْيَا أَجَلَسَنِي مَعِيَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: هر کس به دیدار و زیارت عالم و دانشمندی برود مثل آن است که مرا زیارت کرده، هر که با دانشمندی دست دهد و مصافحه کند مثل آن که با من مصافحه نموده، هر شخصی همنشین دانشمندی گردد مثل آن است که با من مجالست کرده، و هر که در دنیا با من همنشین شود، در آخرت همنشین من خواهد گشت. مستدرک الوسائل، ج ۱۷، ص ۳۰۰، ح ۲۱۴۰۶

حدیث ۲۵۹

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : الْعَالِمُ بَيْنَ الْجُحَالِ كَالْحَيِّ بَيْنَ الْأَمْوَاتِ، وَإِنَّ طَالِبَ الْعِلْمِ يَسْتَغْفِرُ لَهُ كُلُّ شَيْءٍ حَتَّى حِيتَانِ الْبَحْرِ، وَهَوَامَّةُ، وَسِبَاعُ الْعَمْرِ، وَأَنْعَامُهُ، فَاطْلُبُوا الْعِلْمَ، فَإِنَّهُ السَّبَبُ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَإِنَّ طَلَبَ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: دانشمندی که بین گروهی نادان قرار گیرد همانند انسان زنده‌ای است بین مردگان، و کسی که در حال تحصیل علم باشد تمام موجودات برایش طلب مغفرت و آمرزش می‌کنند، پس علم را فرا گیرید چون علم وسیله قرب و نزدیکی شما به خداوند است، و فراگیری علم، بر هر فرد مسلمانی فریضه است. بحار الأنوار، ج ۱، ص ۱۷۲، ح ۲۵

حدیث ۲۶۰

پیامبر خدا - صلی الله علیه و آله و سلم - می‌فرمایند: أفضل العبادة الفقه؛ برترین عبادت، فقه (فهم دین) است. الخصال: ۱۰۴ / ۳۰.

حدیث ۲۶۱

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: قال لقمان لابنه: لكل شيء علامة يعرف بها ويشهد عليها وان للدين ثلاث علامات: العلم و الايمان و العمل به، (الی ان قال) وللعامل ثلاث علامات الصلوة و الصيام و الزكوة؛ حضرت لقمان به فرزندانش فرمود: برای هر چیزی علامتی است که به وسیله آن علامت شناخته می شود و به او شهادت داده می شود، به درستی که برای دین سه علامت است: ۱- علم، ۲- ایمان، ۳- عمل به ایمان تا آنجا که فرمودند: برای عامل به دین سه علامت است: ۱- نماز، ۲- روزه، ۳- زکات. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۸۳)

حدیث ۲۶۲

امام جعفر صادق (علیه السلام): طلب العلم فريضة؛ کسب دانش واجب است. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۵

حدیث ۲۶۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله: تَمَامُ التَّقْوَى أَنْ تَتَعَلَّمَ مَا جَهِلْتَ وَ تَعْمَلَ بِمَا عَلِمْتَ؛ تمام تقوا این است که آنچه را نمی دانی بیاموزی و بدانچه می دانی عمل کنی. تنبیه الخواطر، ج ۲، ص ۱۲۰.

حدیث ۲۶۴

امام علی علیه السلام می فرماید: مردم سه گروهند: دانشمند خداشناس، دانش جوی در راه رستگاری و فرومایگانی بی اراده و سرگردان که هر دعوتی را اجابت می کنند و به هر طرف که باد بیاورد به همان طرف می روند، از نور دانش روشنایی نمی گیرند و به پایگاه محکمی پناه نمی برند. نهج البلاغه، قصار ۱۴۷.

حدیث ۲۶۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم می فرماید: يَا عَلِيُّ لِلصَّالِحِ ثَلَاثُ عِلَامَاتٍ: يُصْلِحُ مَا بَيْنَهُ وَ بَيْنَ اللَّهِ تَعَالَى بِالْعَمَلِ الصَّالِحِ وَ يُصْلِحُ دِينَهُ بِالْعِلْمِ وَ يَرْضَى لِلنَّاسِ مَا يَرْضَى لِنَفْسِهِ؛ ای علی! انسان صالح سه نشانه دارد: با عمل صالح، میان خود و خداوند را اصلاح می کند، با علم، دینش را اصلاح می نماید و برای مردم، همانی را می پسندد که برای خود می پسندد. میراث حدیث شیعه، ج ۲، ص ۳۵، ح ۱۲۲.

حدیث ۲۶۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله می فرماید: چهار چیز بر هر عاقل و خردمندی از امت من واجب است. گفته شد: ای پیامبر خدا! آن چهار چیز کدام اند؟ فرمودند: گوش فرادادن به دانش، نگهداری، نشر و عمل به آن. تحف العقول، ص ۵۷.

حدیث ۲۶۷

امام علی علیه السلام: عِلْمُ الْمُنَافِقِ فِي لِسَانِهِ وَعِلْمُ الْمُؤْمِنِ فِي عَمَلِهِ؛ دانش منافق در زبان او و دانش مؤمن در کردار اوست. غررالحکم، ح ۶۲۸۸.

حدیث ۲۶۸

امام علی علیه السلام می فرماید: مَتْنٌ عَلَامِيَةٌ أَحْرَدِهِمْ (الْمُتَّقِينَ) أَنْكَ تَرَى لَهُ قُوَّةً فِي دِينٍ... وَحِرْصًا فِي عِلْمٍ وَعِلْمًا فِي جِلْمٍ؛ از نشانه‌های پرهیزکاران این است که می‌بینی در دین نیرومند... در کسب دانش حریص و دارای علم همراه با بردباری‌اند. نهج البلاغه، خطبه ۱۹۳.

حدیث ۲۶۹

امام علی (علیه السلام) می فرماید: تجربه‌ها پایان‌پذیرد و شخص عاقل از آنها بر دانش خود بیفزاید. (غررالحکم، باب تجربه)

حدیث ۲۷۰

سبک‌نشارد علم و اهل علم را مگر احمق و نادان. غررالحکم، باب حماقت

حدیث ۲۷۱

امام علی (علیه السلام) می فرماید: الْعِلْمُ وَرِثَةٌ كَرِيمَةٌ وَالْآدَابُ حُلٌّ مُجَدَّدَةٌ وَالْفِكْرُ مِرْآةٌ صَافِيَةٌ؛ دانش، میراثی گرانبها، و آداب، زیورهای همیشه تازه، و اندیشه، آینه‌ای شفاف است. نهج البلاغه، حکمت ۵

حدیث ۲۷۲

امام علی (علیه السلام) می فرماید: به راستی که علم خدای سبحان باطن‌ها و نهان‌ها را فرا گرفته و برون‌ها را شماره کرده است. غررالحکم، باب معرفت خدا

حدیث ۲۷۳

امام علی (علیه السلام) می فرماید: نادانی شخص ثروتمند، او را پست گرداند، و علم و دانش فقیر و نیازمند، او را برافرازد. غررالحکم، باب جهل

حدیث ۲۷۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: أَلْعِلْمُ إِمَامُ الْعَمَلِ وَالْعَمَلُ تَابِعُهُ يُلْهَمُ بِهِ السُّعْدَاءُ وَيُحْرِمُهُ الْأَشْقِيَاءُ؛ دانش پیشوای عمل و عمل پیرو آن است. به خوشبختان دانش الهام می‌شود و بدبختان از آن محرومند. الأمالی، طوسی، ص ۴۸۸، ح ۳۸.

حدیث ۲۷۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: خَيْرُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ مَعَ الْعِلْمِ وَشَرُّ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ مَعَ الْجَهْلِ؛ خیر دنیا و آخرت با دانش و شر دنیا و آخرت با نادانی است. بحار الأنوار، ج ۱، ص ۲۰۴، ح ۲۳.

حدیث ۲۷۶

امام علی (علیه السلام): نَكَدَ الْعِلْمَ الْكُذِبُ وَ نَكَدَ الْجِدُّ اللَّعِبُ؛ آفت علم دروغ و آفت جدیت، بازی است. غرر الحکم، ح ۱۰۰۰۰.

حدیث ۲۷۷

امام علی (علیه السلام): مَا أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقًا مِنْ أَهْلِ الْجَهْلِ بِطَلَبِ تَبْيَانِ الْعِلْمِ حَتَّى أَخَذَ مِيثَاقًا مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ بِبَيَانِ الْعِلْمِ لِلْجَهَالِ؛ لِأَنَّ الْعِلْمَ كَانَ قَبْلَ الْجَهْلِ؛ خدایوند، از مردم نادان پیمانی برای جستجوی دانش نگرفت، مگر این که پیمان بیان کردن دانش برای نادانان را از اهل دانش گرفت، چرا که دانش، پیش از نادانی بود. امالی، مفید، ص ۶۶، ح ۱۲.

حدیث ۲۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله و علیه و آله): إِنَّ الْعَبْدَ لِيُذْنِبُ الذَّنْبَ فَيَنْسِي بِهِ الْعِلْمَ الَّذِي كَانَ قَدْ عَلِمَهُ؛ انسان گناه می کند، پس با آن، علمی را که بیشتر می دانسته، از یاد می برد. عدّه الداعی، ص ۱۹۷.

حدیث ۲۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله و علیه و آله): لَوْ خِفْتُمْ اللَّهَ حَقَّ خِفَّتِهِ لَعَلِمْتُمْ الْعِلْمَ الَّذِي لَا جَهْلَ مَعَهُ، وَ لَوْ عَرَفْتُمْ اللَّهَ حَقَّ مَعْرِفَتِهِ لَزَالَتْ بِدُعَائِكُمُ الْجِبَالُ؛ اگر از خدا چنانکه باید می ترسیدید، به دانشی ناب دست می یافتند و اگر خدا را چنانکه باید می شناختید، با دعایتان کوهها از میان می رفتند. کنز العمال، ح ۵۸۸۱.

حدیث ۲۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله و علیه و آله): مَا مِنْ عَالِمٍ أَوْ مُتَعَلِّمٍ يَمُرُّ بِقَرْيَةٍ مِنْ قُرَى الْمُسْلِمِينَ أَوْ بِلَدَةٍ مِنْ بِلَادِ الْمُسْلِمِينَ وَ لَمْ يَأْكُلْ مِنْ طَعْمِهِمْ وَ لَمْ يَشْرَبْ مِنْ شَرَابِهِمْ وَ دَخَلَ مِنْ جَانِبٍ وَ خَرَجَ مِنْ جَانِبٍ إِلَّا رَفَعَ اللَّهُ تَعَالَى عَذَابَ قُبُورِهِمْ أَرْبَعِينَ يَوْمًا؛ هیچ دانشمند و یا دانش‌اندوزی از روستایی از روستاها و یا شهری از شهرهای مسلمانان نمی گذرد، و از خوراک آنان نمی خورد و از نوشیدنی آنان نمی نوشد و از یک طرف وارد نمی شود و از طرف دیگر خارج نمی گردد، جز آنکه خدای متعال عذاب قبرهایشان را تا چهل روز بر می دارد. جامع الأخبار، ص ۵۰۷، ح ۱۴۰۵.

حدیث ۲۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله و علیه و آله): تَنَاصَى حِوَا فِي الْعِلْمِ، فَإِنَّ خِيَانَةَ أَحَدِكُمْ فِي عِلْمِهِ أَشَدُّ مِنْ خِيَانَتِهِ فِي مَالِهِ وَ إِنَّ اللَّهَ سَأَلَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ در دانش، خیرخواه یکدیگر باشید که خیانت هر یک از شما در دانشش، سخت تر از خیانت او در مالش می باشد و خداوند روز قیامت از شما بازخواست می کند. امالی طوسی، ص ۱۲۶، ح ۱۹۸.

حدیث ۲۸۲

امام علی (علیه السلام): أَلَا لَا تَنَالُ الْعِلْمَ إِلَّا بِبَيَّتَةٍ؛ سَنِيكَ عَنْ مَجْمُوعِهَا بَيَانٍ: ذِكَاةٌ وَ حِرْصٌ وَ اضْطِبَارٌ وَ بُلْغَةٌ؛ و إِرْشَادٌ أَسْتَادٍ وَ طَوْلٌ زَمَانٍ؛ هرگز به دانش دست نمی یابی مگر با شش چیز؛ که من در این سخن، تو را از همه آنها آگاه می کنم: هوش، حرص، شکیبایی، شایستگی؛ راهنمایی استاد و درازای زمان. آداب المتعلمین، ص ۸۲.

حدیث ۲۸۳

امام علی (علیه السلام): خُذُوا مِنْ كُلِّ عِلْمٍ أَحْسَنَهُ فَإِنَّ النَّحْلَ يَأْكُلُ مِنْ كُلِّ زَهْرٍ أَزْيَنَهُ فَيَتَوَلَّدُ مِنْهُ جَوْهَرَانِ نَفِيسَانِ: أَحَدُهُمَا فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ وَالْآخَرُ يُسَدُّ تَضَاءَهُ بِهِ؛ از هر دانشی بهترینش را انتخاب کنید، زنبورِ عسل از هر گلی زیباترینش را می‌خورد. در نتیجه دو جواهر گران‌بها از آن تولید می‌شود: یکی (عسل) برای مردم شفاست و دیگری (موم) که از آن روشنایی می‌گیرند. غرر الحکم، ح ۵۰۸۲.

حدیث ۲۸۴

امام رضا (علیه السلام): رَحِمَ اللَّهُ عَبْدًا أَحْيَا أَمْرَنَا ... يَتَعَلَّمُ عُلُومَنَا وَيُعَلِّمُهَا النَّاسَ ، فَإِنَّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا مَحَاسِنَ كَلَامِنَا لَاتَّبَعُونَا؛ رحمت خدا بر بنده‌ای را که امر ما را زنده کند... دانش‌های ما را فرا گیرد و به مردم بیاموزد. اگر مردم زیبایی‌های سخنان ما را می‌دانستند، از ما پیروی می‌کردند. معانی الأخبار، ص ۱۸۰، ح ۱.

حدیث ۲۸۵

وَالْمُتَعَلِّمُ يَخْتَاجُ إِلَى رَغْبَةٍ وَارَادَةٍ وَفِرَاحٍ وَتُسْكٍ وَخَشْيَةٍ وَحِفْظٍ وَحَزْمٍ؛ دانش‌اندوز به شوق، اراده، فراغت، عبادت، ترس از خدا، مراقبت و آینده‌نگری نیاز دارد. مصباح الشریعه، ص ۱۵.

حدیث ۲۸۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): مَنْ جَاءَهُ الْمَوْتُ وَهُوَ يَطْلُبُ الْعِلْمَ لِيُحْيِيَ بِهِ الْإِسْلَامَ كَانَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْأَنْبِيَاءِ دَرَجَةٌ وَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ؛ هر کس در جستجوی دانش باشد تا با آن اسلام را زنده کند و مرگ او فرا رسد، در بهشت میان او و پیامبران تنها یک درجه فاصله است. منیة المرید، ص ۱۰۰.

حدیث ۲۸۷

امام سجاد (علیه السلام): لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي طَلَبِ الْعِلْمِ لَطَلَبُوهُ وَ لَوْ بَسَفَكَ الْمُهْجِجِ وَ حَوْضِ اللَّجَجِ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى أَوْحَى إِلَى دَانِيَالٍ : إِنَّ أَمَقَّتْ عَيْدِي إِلَى الْجَاهِلِ الْمُسْتَخْفِ بِحَقِّ أَهْلِ الْعِلْمِ ، التَّارِكُ لِلْإِقْتِدَاءِ بِهِمْ وَإِنْ أَحَبَّ عَيْدِي إِلَى التَّقِيِّ الطَّالِبِ لِلثَّوَابِ الْجَزِيلِ الْأَلْزِمِ لِلْعُلَمَاءِ التَّيَابِعِ لِلْحُلَمَاءِ الْقَابِلِ عَنِ الْحُكَمَاءِ؛ اگر مردم می‌دانستند که در جستجوی دانش چه چیزی [نهفته] است، بی‌گمان در پی آن می‌رفتند، حتی اگر با ریخته شدن خون و فرو رفتن در اعماق دریا باشد. خدای تبارک و تعالی به دانیال وحی کرد: منفورترین بندگانم نزد من، نادانی است که حق اهل علم را سبک بشمارد و پیروی از ایشان را رها کند و محبوب‌ترین بندگانم نزد من، تقوا پیشه‌ای است که جویای پاداش فراوان، همراه دانشمندان، پیرو بردباران و پذیرای حکیمان باشد. کافی، ج ۱، ص ۳۵، ح ۵.

حدیث ۲۸۸

امام علی (علیه السلام): كُفِّلَ وَعَاءٌ يَضِيقُ بِمَا جُعِلَ فِيهِ إِلَّا وَعَاءُ الْعِلْمِ فَإِنَّهُ يَتَسَّعُ بِهِ؛ هر ظرفی که در آن چیزی ریخته شود پر می‌شود، مگر ظرف دانش که هر چه در آن ریخته شود جا باز می‌کند. نهج البلاغه، حکمت ۲۰۵.

حدیث ۲۸۹

امام علی (علیه السلام): أَلْعِلْمُ عِلْمَانٍ : مَطْبُوعٌ وَمَشْمُوعٌ ، وَلَا يَنْفَعُ الْمَشْمُوعُ إِذَا لَمْ يَكُنِ الْمَطْبُوعُ؛ علم دو گونه است: فطری و شنیدنی، علم شنیدنی مفید واقع نمی‌شود اگر علم فطری نباشد. نهج البلاغه ، حکمت ۳۳۸.

حدیث ۲۹۰

امام علی (علیه السلام): كَلَّمَا أَزْدَادَ عِلْمِ الرَّجُلِ زَادَتْ عِنَايَتُهُ بِنَفْسِهِ وَبَدَلٌ فِي رِيَاضَتِهَا وَصَلَاحِهَا جُهْدُهُ؛ هر اندازه دانش انسان بیشتر شود، توجه او به خودش بیشتر می‌گردد و در ریاضت و رشد و اصلاح نفس، کوشش بیشتری می‌نماید. غرر الحکم ، ح ۷۲۰۴.

حدیث ۲۹۱

امام صادق (علیه السلام): أَلْعِلْمُ مَقْرُونٌ إِلَى الْعَمَلِ ، فَمَنْ عَمِلَ عَمَلًا ، وَمَنْ عَمِلَ عِلْمًا ، وَالْعِلْمُ يَهْتَفُ بِالْعَمَلِ فَإِنْ أَجَابَهُ وَإِلَّا اِزْتَحَلَ عَنْهُ؛ دانش، با عمل همراه است، پس هر که دانست، عمل کرد و هر که عمل کرد، دانست و دانش، به عمل فرا می‌خواند. پس اگر او را اجابت کرد، چه بهتر و گرنه از او جدا می‌گردد. کافی ، ج ۱، ص ۴۴، ح ۲.

حدیث ۲۹۲

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ ، فَاطْلُبُوا الْعِلْمَ مِنْ مَظَانِّهِ ، وَاقْتَبِسُوهُ مِنْ أَهْلِهِ؛ در پی دانش بودن، بر هر مسلمانی واجب است، پس دانش را از جایی که احتمال بودنش هست، بجوید و آن را از اهلش فراگیرید. امالی طوسی، ص ۵۶۹، ح ۱۱۷۶.

حدیث ۲۹۳

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): قَلْبٌ لَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ مِنَ الْحِكْمَةِ كَبَيْتٍ خَرِبٍ ، فَتَعَلَّمُوا وَعَلَّمُوا ، وَتَفَقَّهُوا وَلَا تَمُوتُوا جُهَالًا ؛ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَعْذِرُ عَلَى الْجَهْلِ؛ دلی که در آن حکمت نیست، همچون خانه‌ای ویران است. پس بیاموزید و آموزش دهید، بفهمید و نادان نمیرید که خدای عز و جل، بهانه‌ای را برای نادانی نمی‌پذیرد. الفردوس ، ح ۴۵۹۰.

حدیث ۲۹۴

امام علی (علیه السلام): يَا مُؤْمِنُ إِنَّ هَذَا الْعِلْمَ وَالْأَدَبَ تَمَنُّ نَفْسِكَ فَاجْتَهِدْ فِي تَعْلُمِهَا فَمَا يَزِيدُ مِنْ عِلْمِكَ وَأَدَبِكَ يَزِيدُ فِي تَمَنِكَ وَقَدْرِكَ ، فَإِنَّ بِالْعِلْمِ تَهْتَدِي إِلَى رَبِّكَ؛ ای انسان با ایمان، در حقیقت این دانش و ادب، بهای توست، پس در آموختن آن بکوش، زیرا هرچه بر دانش و ادب افزوده شود، بر ارج و بهای تو افزوده می‌شود، چرا که با دانش به سوی پروردگارت هدایت می‌شوی. روضه الواعظین، ص ۱۱.

حدیث ۲۹۵

امام صادق علیه السلام می‌فرمایند: لَسْتُ أَحِبُّ أَنْ أَرَى الشَّابَّ مِنْكُمْ إِلَّا غَادِيًا فِي حَالَيْنِ : إِمَّا عَالِمًا أَوْ مُتَعَلِّمًا ، فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ فَرَطًا ، فَإِنَّ فَرَطَ ضَيِّعٍ ، وَإِنْ ضَيِّعَ أَثِمٍ ، وَإِنْ أَثِمَ سَاكِنَ النَّارِ وَالَّذِي بَعَثَ مُحَمَّدًا بِالْحَقِّ ؛ دوست ندارم جوانان شما را جز در دو حالت بینم: دانشمند یا دانش‌اندوز. اگر جوانی چنین نکند، کوتاهی کرده و اگر کوتاهی کرد، تباه ساخته و اگر تباه ساخت، گناه کرده است

و اگر گناه کند، سوگند به آن کس که محمد صلی الله علیه و آله را به حق برانگیخت، دوزخ نشین خواهد شد. امالی طوسی، ص ۳۰۳، ح ۶۰۴.

حدیث ۲۹۶

امام باقر علیه السلام می فرماید: كَانَ أَبِي زَيْنُ الْعَابِدِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا نَظَرَ إِلَى الشَّبَابِ الَّذِينَ يَطْلُبُونَ الْعِلْمَ أَذْنَاهُمْ إِلَيْهِ وَقَالَ: مَرْحَبًا بِكُمْ أَنْتُمْ وَدَائِعُ الْعِلْمِ وَيُوشِكُ إِذْ أَنْتُمْ صِغَارُ قَوْمٍ أَنْ تَكُونُوا كِبَارَ آخِرِينَ؛ پدرم [امام] زین العابدین علیه السلام، هر گاه به جوانانی که دانش می اندوختند، می نگریست، آنان را به خود نزدیک می کرد و می فرمود: آفرین بر شما که امانت های [مردم برای آموختن] دانشید و به زودی شما کم سالان جامعه، بزرگان جامعه ای دیگر می شوید. الدر النظیم فی مناقب الائمه اللهمم، ص ۵۸۷.

حدیث ۲۹۷

پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: مَنْ تَعَلَّمَ فِي شَبَابِهِ كَانَ بِمَنْزِلَةِ الْوَشْمِ فِي الْحَجْرِ وَمَنْ تَعَلَّمَ وَهُوَ كَبِيرٌ كَانَ بِمَنْزِلَةِ الْكِتَابِ عَلَى وَجْهِ الْمَاءِ؛ هر کس در جوانی اش بیاموزد، آموخته اش مانند نقش بر سنگ است و هر کس در بزرگی سالی بیاموزد، مانند نوشتن بر روی آب است. نوادر راوندی، ص ۱۳۲، ح ۱۶۹.

حدیث ۲۹۸

امام رضا (علیه السلام) می فرماید: از نشانه های دین فهمی، حلم و علم است، و خاموشی دری از درهای حکمت است. خاموشی و سکوت، دوستی آور و راهنمای هر کار خیری است. (تحف العقول، ص ۴۶۹)

حدیث ۲۹۹

امام علی (علیه السلام) می فرماید: إِنَّ الْعِلْمَ حَيَاةُ الْقُلُوبِ وَنُورُ الْأَبْصَارِ مِنَ الْعَمَى وَقُوَّةُ الْأَبْدَانِ مِنَ الضَّعْفِ؛ به راستی که دانش، مایه حیات دلها، روشن کننده دیدگان کور و نیروبخش بدن های ناتوان است. امالی صدوق، ص ۴۹۳، ح ۱.

حدیث ۳۰۰

رَحِمَ اللَّهُ عَبِيدًا أَحْيَا أَمْرَنَا... يَتَعَلَّمُ عُلُومَنَا وَيَعْلَمُهَا النَّاسُ، فَإِنَّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا مَحَاسِنَ كَلَامِنَا لَاتَّبَعُونَا؛ رحمت خدا بر بنده ای را که امر ما را زنده کند. دانش های ما را فرا گیرد و به مردم بیاموزد. اگر مردم زیبایی های سخنان ما را می دانستند، از ما پیروی می کردند. معانی الأخبار، ص ۱۸۰، ح ۱.

حدیث ۳۰۱

امام صادق (علیه السلام): وَالْمُتَعَلِّمُ يَحْتَاجُ إِلَى رَغْبَةٍ وَإِرَادَةٍ وَفِرَاقٍ وَنُسُكٍ وَخَشْيَةٍ وَحِفْظٍ وَحَزْمٍ؛ دانش اندوز به شوق، اراده، فراغت، عبادت، ترس از خدا، مراقبت و آینده نگری نیاز دارد. مصباح الشریعه، ص ۱۵.

حدیث ۳۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله و علیه و آله): إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَدْ تَكْفَّلَ لِطَالِبِ الْعِلْمِ بِرِزْقِهِ خَاصَّةً عَمَّا ضَمِنَهُ لِغَيْرِهِ؛ بی گمان خداوند متعال روزی جویای دانش را به طور ویژه، افزون بر آنچه برای دیگران تضمین کرده، به عهده گرفته است. منیة المرید، ص ۱۶۰.

حدیث ۳۰۳

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): مَنْ جَاءَهُ الْمَوْتُ وَ هُوَ يَطْلُبُ الْعِلْمَ لِيُحْيِيَ بِهِ الْإِسْلَامَ كَانَ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ الْأَنْبِيَاءِ دَرَجَةٌ وَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ؛ هر کس در جستجوی دانش باشد تا با آن اسلام را زنده کند و مرگ او فرا رسد، در بهشت میان او و پیامبران تنها یک درجه فاصله است. منیة المرید، ص ۱۰۰.

حدیث ۳۰۴

امام سجاد (علیه السلام): لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي طَلَبِ الْعِلْمِ لَطَبَوْهُ وَ لَوْ بَسَفَكَ الْمُهْجِ وَ خَوْضِ اللَّجَجِ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى أَوْحَى إِلَى دَانِيَالٍ: إِنَّ أَمَقَّتْ عَيْدِي إِلَى الْجَاهِلِ الْمُسْتَخَفِّ بِحَقِّ أَهْلِ الْعِلْمِ، التَّارِكِ لِلْإِقْتِدَاءِ بِهِمْ وَ أَنْ أَحَبَّ عَيْدِي إِلَى التَّقِيِّ الطَّالِبِ لِلثَّوَابِ الْجَزِيلِ الْأَلَانِزِمِ لِلْعُلَمَاءِ التَّيَابِعِ لِلْحُلَمَاءِ الْقَابِلِ عَنِ الْحُكَمَاءِ؛ اگر مردم می دانستند که در جستجوی دانش چه چیزی [نهفته] است، بی گمان در پی آن می رفتند، حتی اگر با ریخته شدن خون و فرو رفتن در اعماق دریا باشد. خدای تبارک و تعالی به دانیال وحی کرد: منفورترین بندگانم نزد من، نادانی است که حق اهل علم را سبک بشمارد و پیروی از ایشان را رها کند و محبوب ترین بندگانم نزد من، تقوا پیشه‌ای است که جویای پاداش فراوان، همراه دانشمندان، پیرو برداران و پذیرای حکیمان باشد. کافی، ج ۱، ص ۳۵، ح ۵.

حدیث ۳۰۵

امام علی (علیه السلام): كُلُّ وَعَاءٍ يَضِيقُ بِمَا جُعِلَ فِيهِ إِلَّا وَعَاءُ الْعِلْمِ فَإِنَّهُ يَتَّسِعُ بِهِ؛ هر ظرفی که در آن چیزی ریخته شود پر می شود، مگر ظرف دانش که هر چه در آن ریخته شود جا باز می کند. نهج البلاغه، حکمت ۲۰۵.

حدیث ۳۰۶

امام علی (علیه السلام) می فرماید: ای جویای دانش! دانش فضیلت‌های بسیاری دارد: سیرش تواضع، چشمش دوری از حسد، گوشش فهم، زبانش راستگویی، حافظه‌اش جستجو، دلش خوش‌نیتی، عقلش شناخت اشیاء و امور، دستش رحمت، پایش دیدار دانشمندان، همتش سلامت، حکمتش تقوا، قرارگاهش نجات، جلودارش عافیت، مرکبش وفا، سلاحش نرمی سخن، شمشیرش خشنودی، کمانش سازگاری، سپاهش گفتگو با دانشمندان، دارایش ادب، اندوخته‌اش پرهیز از گناهان، توشه‌اش نیکی، جایگاهش، گفت‌وگو و مذاکره، رهنمایش هدایت و دوستش، عشق به نیکان است. کافی، ج ۱، ص ۴۸، ح ۲.

حدیث ۳۰۷

امام علی (علیه السلام): كَلَّمَا أزدَادَ عِلْمُ الرَّجُلِ زادتْ عِنَايَتُهُ بِنَفْسِهِ وَ بَدَلْ فِي رِيَاضَتِهَا وَ صَلَاحِهَا جُهْدُهُ؛ هر اندازه دانش انسان بیشتر شود، توجه او به خودش بیشتر می گردد و در ریاضت و رشد و اصلاح نفس، کوشش بیشتری می نماید. غرر الحکم، ح ۷۲۰۴.

حدیث ۳۰۸

امام صادق (علیه السلام): **الْعِلْمُ مَقْرُونٌ إِلَى الْعَمَلِ ، فَمَنْ عِلِمَ عَمِلَ ، وَمَنْ عَمِلَ عِلِمَ ، وَالْعِلْمُ يَهْتَفُ بِالْعَمَلِ فَإِنْ أَجَابَهُ وَ إِلَّا اِزْتَحَلَ عَنْهُ؛** دانش، با عمل همراه است، پس هر که دانست، عمل کرد و هر که عمل کرد، دانست و دانش، به عمل فرا می‌خواند. پس اگر او را اجابت کرد، چه بهتر و گرنه از او جدا می‌گردد. کافی، ج ۱، ص ۴۴، ح ۲.

حدیث ۳۰۹

امام علی (علیه السلام): **أَعَزُّ الْعِزِّ الْعِلْمُ ؛ لِإِنَّ نَبِيَّ مَعْرِفَةَ الْمَعَادِ وَالْمَعَاشِ ، وَأَذَلُّ الدَّلِّ الْجَهْلُ ؛ لِإِنَّ صَاحِبَهُ أَصَمُّ ، أَبْكَمُّ ، أَعْمَى ، خَيْرَانُ؛** عزیزترین عزت، دانش است، چرا که با آن معاد شناخته می‌شود و راه کسب معاش به دست می‌آید و خوارترین خواری، نادانی است، چرا که نادان کر و لال و کور و سرگردان است. نزهة الناظر، ص ۷۰، ح ۶۵.

حدیث ۳۱۰

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): **طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ ، فَاطْلُبُوا الْعِلْمَ مِنْ مَظَانِهِ ، وَاقْتَسِمُوا مِنْ أَهْلِهِ؛** در پی دانش بودن، بر هر مسلمانی واجب است، پس دانش را از جایی که احتمال بودنش هست، بجوید و آن را از اهلش فراگیرید. امالی طوسی، ص ۵۶۹، ح ۱۱۷۶.

حدیث ۳۱۱

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): **إِذَا أَتَى عَلَيَّ يَوْمٌ لَا أَزْدَادُ فِيهِ عِلْمًا ، فَلَا بَوْرِكَ فِي طُلُوعِ شَمْسِ ذَلِكَ الْيَوْمِ؛** هر گاه روزی بیاید که در آن بر دانشم نیفزایم، پس طلوع خورشید آن روز بر من مبارک مباد. المعجم الأوسط، ج ۶ ص ۳۶۷ ح ۶۶۳۶.

حدیث ۳۱۲

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): **قَلْبٌ لَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ مِنَ الْحِكْمَةِ كَبَيْتِ خَرِبٍ ، فَتَعَلَّمُوا وَعَلِّمُوا ، وَتَفَقَّهُوا وَلَا تَمَوَّتُوا جُهَالًا ؛ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَعْذِرُ عَلَى الْجَهْلِ؛** دلی که در آن حکمت نیست، همچون خانه‌ای ویران است. پس بیاموزید و آموزش دهید، بفهمید و نادان نمیرید که خدای عز و جل، بهانه‌ای را برای نادانی نمی‌پذیرد. الفردوس، ح ۴۵۹۰.

حدیث ۳۱۳

امام علی (علیه السلام): **يَا مُؤْمِنُ إِنَّ هَذَا الْعِلْمَ وَالْأَدَبَ تَمُنُّ نَفْسِكَ فَاجْتَهِدْ فِي تَعَلُّمِهَا فَمَا يَزِيدُ مِنْ عِلْمِكَ وَأَدَبِكَ يَزِيدُ فِي تَمَنِكَ وَ قَدْرِكَ، فَإِنَّ بِالْعِلْمِ تَهْتَدِي إِلَى رَبِّكَ؛** ای انسان با ایمان، در حقیقت این دانش و ادب، بهای توست، پس در آموختن آن بکوش، زیرا هر چه بر دانش و ادب افزوده شود، بر ارج و بهای تو افزوده می‌شود، چرا که با دانش به سوی پروردگارت هدایت می‌شوی. روضة الواعظین، ص ۱۱.

حدیث ۳۱۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): **أَلْعِلْمُ حَيَاةُ الْإِسْلَامِ وَ عِمَادُ الْإِيمَانِ وَ مَنْ عِلِمَ عِلْمًا آتَمَّ اللَّهُ لَهُ أَجْرَهُ وَ مَنْ تَعَلَّمَ فَعَمِلَ عِلْمَهُ اللَّهُ مَا لَمْ يَعْلَمْ ؛** علم، حیات اسلام و تکیه‌گاه ایمان است و هر کس علمی بیاموزد، خداوند پاداش او را تمام گرداند و هر کس بیاموزد و عمل کند، خداوند، تعلیم دهد به او آنچه را که نمی‌داند. نهج الفصاحه، ح ۲۰۱۹.

حدیث ۳۱۵

إِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعُ فِي أُمَّتِي فَلْيُظْهِرِ الْعَالِمُ عِلْمَهُ ، فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ ؛ هِرْكَاهِ بَدْعَتِهَا فِي مِثْلِهَا مِنْ أَشْكَارِ شَدِّ ، بِرِ عَالَمِ
است که علمش را آشکار کند و هر کس نکند، لعنت خدا بر او. الکافی : ج ۱ ، ص ۵۴ ، ح ۲

حدیث ۳۱۶

حضرت علی (علیه السلام) می فرماید: أَعَزُّ الْعِزِّ الْعِلْمُ ؛ لِإِنَّ بِهِ مَعْرِفَةَ الْمَعَادِ وَالْمَعَاشِ ، وَأَذَلُّ الذُّلِّ الْجَهْلُ ؛ لِإِنَّ صَاحِبَهُ أَصَمُّ ، أَبْكَمُّ ، أَعْمَى ، خَيْرَانُ ؛ عَزِيزَتَرِينِ عَزَّتْ ، دَانِشْ اسْتِ ، چَرَا كِهْ بَا آنْ مَعَادِ شَنَاخْتِهْ مِیْ شُودْ وَ رَاهْ كَسْبِ مَعَاشِ بِهْ دَسْتِ مِیْ آیدْ وَ خَوَارْتَرِیْنِ
خواری، نادانی است، چرا که نادان کر و لال و کور و سرگردان است. نزهة الناظر، ص ۷۰ ، ح ۶۵

حدیث ۳۱۷

حضرت علی (علیه السلام) می فرماید: إِنَّ الْعِلْمَ حَيَاةُ الْقُلُوبِ وَ نَوْرُ الْأَبْصَارِ مِنَ الْعَمَى وَ قُوَّةُ الْأَبْدَانِ مِنَ الضَّعْفِ ؛ بِهْ رَاسْتِیْ كِهْ دَانِشْ ،
مایه حیات دل‌ها، روشن کننده دیدگان کور و نیروبخش بدن‌های ناتوان است. امالی صدوق، ص ۴۹۳ ، ح ۱

حدیث ۳۱۸

امام علی (علیه السلام) می فرماید: اِكْتَسَبُوا الْعِلْمَ يَكْتَسِبْكُمْ الْحَيَاةَ ؛ دَانِشْ كَسْبِ كَنِیْدِ تَا بِهْ شِمَا زَنْدِگِیْ (وَ بَالَنْدِگِیْ) بَخْشِدْ .
غُرَرِ الْحَكْمِ وَ دَرَرِ الْكَلِمِ ، ح ۲۴۸۶

حدیث ۳۱۹

امام علی (علیه السلام) می فرماید: قَدَرُ الرَّجُلِ عَلَى قَدَرِ هِمَّتِهِ ، وَ عَمَلُهُ عَلَى قَدَرِ نِيَّتِهِ ؛ اَرِزْشْ آدَمِیْ بِهْ اَنْدَازِهْ هِمَّتِ او ، وَ عَمَلِشْ بِهْ
اَنْدَازِهْ نِيَّتِ او سْتِ . غُرَرِ الْحَكْمِ وَ دَرَرِ الْكَلِمِ ، ح ۶۷۴۳

حدیث ۳۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: تَمَامُ التَّقْوَى أَنْ تَتَعَلَّمَ مَا جَهِلْتَ وَ تَعْمَلَ بِمَا عَلِمْتَ ؛ تَمَامِ تَقْوَايْنِ اسْتِ كِهْ اَنْچِهْ
رَا نَمِیْ دَانِیْ بِيَا مَوْزِیْ وَ بَدَانِچِهْ مِیْ دَانِیْ عَمَلِ كَنِیْ . تَنْبِيْهِ الْخَوَاطِرِ ، ج ۲ ، ص ۱۲۰

حدیث ۳۲۱

امام علی (علیه السلام) می فرماید: يَا مَعْشَرَ الْفِتْيَانِ ، حَصِّنُوا أَعْرَاضَكُمْ بِالْأَدَبِ وَ دِينَكُمْ بِالْعِلْمِ اَيْ جَوَانَانِ! اَبْرُوِيْتَانِ رَا بَا اَدَبِ وَ
دِيْتَانِ رَا بَا دَانِشْ حَفْظِ كَنِیْدِ . تَارِيخِ يَعْقُوبِي ، ج ۲ ، ص ۲۱۰

حدیث ۳۲۲

رسول اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: اَلْعِلْمُ حَيَاةُ الْاِسْلَامِ وَ عِمَادُ الْاِيْمَانِ وَ مَنْ عَلِمَ عِلْمًا اَتَمَّ اَللّٰهُ لَهْ اَجْرَهٗ وَ مَنْ تَعَلَّمَ فَعَمِلَ عِلْمَهٗ

اللّٰهُ مَا لَمْ يَغْلَمْ ؛ علم، حیات اسلام و تکیه گاه ایمان است و هر کس علمی بیاموزد، خداوند پاداش او را تمام گرداند و هر کس بیاموزد و عمل کند، خداوند، تعلیم دهد به او آنچه را که نمی‌داند. نهج الفصاحه، ح ۲۰۱۹

حدیث ۳۲۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله و سلم می‌فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَدْ تَكَفَّلَ لِطَالِبِ الْعِلْمِ بِرِزْقِهِ خَاصَّةً عَمَّا ضَمِنَهُ لِغَيْرِهِ بِيْ كَمَانَ خَدَاوَنَدِ مَتَعَالِ رُوْزِيْ جُوْيَايِ دَانَش رَا بَه طُور وِیْزَه، اَفْزُون بَر اَنچَه بَرای دِیْگَرَان تَضْمِیْن کَرْدَه، بَه عَهْدَه گَرْفْتَه اَسْت. مَنِیْهُ المَرِیْد، ص ۱۶۰

حدیث ۳۲۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: خَيْرُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ مَعَ الْعِلْمِ وَشَرُّ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ مَعَ الْجَهْلِ خَيْرِ دُنْيَا وَ آخِرَتِ بَا دَانَش اَسْت وَ شَرِّ دُنْيَا وَ آخِرَتِ بَا نَادَانِي. الحَيَاة، ج ۱، ص ۳۵

حدیث ۳۲۵

امام باقر(علیه السلام) فرمودند: تَعَلَّمُوا الْعِلْمَ فَإِنَّ تَعَلُّمَهُ حَسَنَةٌ، وَطَلَبُهُ عِبَادَةٌ؛ دَانَش بِيَامُوْزِيْد کَه اَمُوخْتَن اَن، پَادَاش دَارَد وَ جَسْتُو جُوِيْ اَن عِبَادَتِ اَسْت. بَحَارِ الْاَنْوَار، ج ۷۸، ص ۱۸۹

حدیث ۳۲۶

امام علی(علیه السلام) فرمودند: اِكْتَسَبُوا الْعِلْمَ يَكْسِبُكُمُ الْحَيَاةَ ؛ دَانَش كَسْب كَنِيْد تَا بَه شَمَا زَنْدَگِي (و بِالنَدَگِي) بَخْشَد. غَرَرِ الْحَكْمِ وَ دَرَرِ الْكَلْمِ، ح ۲۴۸۶

حدیث ۳۲۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: جَالِسِ الْعُلَمَاءَ يَزِدُّدَ عِلْمِيْكَ وَ يَحْسُنُ اَدْبُوكَ وَ تَزَكُّ نَفْسُكَ؛ بَا عِلْمَا مَعَاشَرَتِ كَن تَا عِلْمَتِ زِيَاد، اَدْبَتِ نِيْكَو وَ جَانَتِ پَاكِ شُوْد. مَطَالِبِ السُّؤُولِ، ص ۴۹

حدیث ۳۲۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: بَادِرُوا اَحْدَاثِكُمْ بِالْحَدِيْثِ قَبْلَ اَنْ تَسْبِقَكُمُ الْمُرْجِئَةُ؛ بَه اَمُوخْتَن حَدِيْثِ (مَعَارِفِ دِيْنِي) بَه جُوَانَاتَان، پِيْش اَز اَن کَه مَنحَرَفِيْن اَنَان رَا گَمْرَاه سَاَزَنْد، اَقْدَام نَمَايِيْد. تَهْذِيْبِ الْاَحْكَام، ج ۸، ص ۱۱۱، ح ۳۸۱

حدیث ۳۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: اَلنَّاسُ رَجُلَانِ: عَالِمٌ وَ مُتَعَلِّمٌ وَ لَا خَيْرَ فِيمَا سِوَاهُمَا مَرْدَم، دُو گَرْوَهَنْد: دَانَشْمَنْد وَ دَانَش اَنْدُوْز وَ دَر غَيْرِ اَيْنِ دُو، خِيْرِي نِيْست. (نَهْجِ الْفَصَاْحَه، ح ۳۱۴۵)

حدیث ۳۳۰

دانش با ایمان آباد گردد. نهج البلاغه ، خ ۱۵۵

حدیث ۳۳۱

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خدا بنده ای را پست نمی شمارد مگر آن که علم و ادب را از او فرو گذارد. (نهج الفصاحه ، ح ۲۵۶۸)

حدیث ۳۳۲

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کسی را که علم از او می آموزید محترم دارید و کسی را که علم بدو می آموزید محترم دارید. (نهج الفصاحه ، حدیث ۳۱۸۴)

حدیث ۳۳۳

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: آفت دانش فراموشی است و دانشی که به نااهل سپاری تلف می شود. (نهج الفصاحه ، ح ۵)

حدیث ۳۳۴

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: نیکی دنیا و آخرت با دانش همراه است و بدی دنیا و آخرت با نادانی قرین است. نهج الفصاحه ، ح ۱۴۸۲

حدیث ۳۳۵

امیر المؤمنین علیه السلام فرمودند: ای مردم بدانید کمال دین طلب علم و عمل بدانست ، بدانید که طلب علم بر شما از طلب مال لازم تر است زیرا مال برای شما قسمت و تضمین شده. عادل (که خداست) آن را بین شما قسمت کرده و تضمین نموده و به شما می رساند ولی علم نزد اهلس نگه داشته شده و شما مأمورید که آن را از اهلس طلب کنید ، پس آنرا بخواهید. کتاب کافی جلد ۱ ص ۳۵

حدیث ۳۳۶

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: دانش جوئی بر هر مسلمانی واجب است ، همانا خدا دانش جویان را دوست دارد. اصول کافی ج ۱ ص ۳۵ روایه

حدیث ۳۳۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که حلم ندارد علم ندارد. غررالحکم ، باب حلم

حدیث ۳۳۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حلم و بردباری برای علم و دانش وزیر خوبی است. غررالحکم ، باب حلم

حدیث ۳۳۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از شریف ترین علم ها و دانش ها آراسته شدن آن به حلم و بردباری است. غررالحکم ، باب حلم

حدیث ۳۴۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که از سر چشمه و آشامیدنگاه علم و دانش سیراب شده باشد ، جامه حلم و بردباری به تن کند. غررالحکم ، باب حلم

حدیث ۳۴۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: درخت علم و دانش به بار نشیند ، تا آن گاه که حلم با او مقرون گردد. غررالحکم ، باب حلم

حدیث ۳۴۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کمال علم و دانش به بردباری است و کمال بردباری به بسیاری تحمّل و فرو بردن خشم است. غررالحکم ، باب حلم

حدیث ۳۴۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اساس علم و دانش حلم و بردباری است. غررالحکم ، باب حلم

حدیث ۳۴۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بردباری نیکو ، دلیل و نشانه علم بسیار است. غررالحکم ، باب حلم

حدیث ۳۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **ان الله يحبُّ بُغَاءَ الْعِلْمِ** خداوند جویندگان دانش را دوست دارد. (کافی، ج ۱، ص ۳۰، ح ۱)

حدیث ۳۴۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **مِنْ عَلَامَةِ أَحَدِهِم (الْمُتَّقِينَ) أَنْكَ تَرَى لَهُ قُوَّةً فِي دِينٍ... وَحِرْصًا فِي عِلْمٍ وَعِلْمًا فِي حِلْمٍ** از نشانه های پرهیزکاران این است که می بینی در دین نیرومند ... در کسب دانش حریص و دارای علم همراه با بردباری اند. (نهج البلاغه، خطبه ۱۹۳)

حدیث ۳۴۷

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: رَجِمَ اللَّهُ عَبْدًا أَحْيَاءَ الْعِلْمِ خِذَا رَحْمَتِ خِذَا كَنْد بِنْدَه اِی رَا كِه عِلْم رَا زَنْدَه مِی كَنْد. (کافی، ج ۱، ص ۴۱)

حدیث ۳۴۸

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: ما شیب شیء بشیء احسن من حلم بعلم چیزی با چیزی نیامیخته است که بهتر از حلم با علم باشد. (بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۷۲)

حدیث ۳۴۹

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَجُودُكُمْ مِنْ بَعْدِي رَجُلٌ عَلِمَ عِلْمًا فَنَشَرَ عِلْمَهُ؛ بخشنده ترین شما پس از من کسی است که دانشی بیاموزد آنگاه دانش خود را بپراکند. (میزان الحکمه، ج ۱۳۸۲۵)

حدیث ۳۵۰

امام علی علیه السلام فرمودند: العلم وراثه کریمه، و الاداب حلال مجده، و الفکر مرآه صافیه؛ علم میراث گرانبھائی است و ادب لباس فاخر و زینتی است و فکر آئینه ای است صاف. (نهج البلاغه)

حدیث ۳۵۱

امام علی علیه السلام فرمودند: الْعِلْمُ كَنْزٌ عَظِيمٌ لَا يَفْنَى؛ علم گنج بزرگی است که با خرج کردن تمام نمی شود. (غرور الحکم و در الکلم)

حدیث ۳۵۲

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: طلب العلم فريضة على كل مسلم، الا ان الله يحب بغاه العلم طلب علم بر هر مسلمانی واجب است، همانا خدا جویندگان علم را دوست دارد. (اصول کافی ج ۱ / باب دوم / ص ۳۵)

حدیث ۳۵۳

امام باقر (سلام الله علیها) می فرمایند: زکات دانش، آموختن به بندگان خداست. اصول کافی، ج ۱، ص ۴۱.

حدیث ۳۵۴

امام صادق (سلام الله علیها) می فرمایند: در پیشگاه کسی که از او دانش می آموزید، فروتن باشید. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۶.

حدیث ۳۵۵

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: تواضعوا لمن طلبتم منه العلم؛ در پیشگاه کسی که از او دانش می آموزید، فروتن باشید. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۶.

حدیث ۳۵۶

امام باقر (علیه السلام) می فرماید: زکاة العلم أن تعلمه عباد الله؛ زکات دانش، آموختن به بنندگان خداست. اصول کافی، ج ۱، ص ۴۱.

حدیث ۳۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله): تَنَاصَى حَوَا فِي الْعِلْمِ، فَإِنَّ خِيَانَةَ أَحَدِكُمْ فِي عِلْمِهِ أَشَدُّ مِنْ خِيَانَتِهِ فِي مَالِهِ وَإِنَّ اللَّهَ سَأَلَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ در دانش، خیرخواه یکدیگر باشید که خیانت هر یک از شما در دانشش، سخت تر از خیانت او در مالش می باشد و خداوند روز قیامت از شما بازخواست می کند. امالی طوسی، ص ۱۲۶، ح ۱۹۸.

حدیث ۳۵۸

امام علی (علیه السلام): أَلَا لَا تَنَالُ الْعِلْمَ إِلَّا بِسِتِّتِهِ؛ سَانِيكَ عَنْ مَجْمُوعِهَا بَيَانٍ: ذِكَاةٌ وَ حِرْصٌ وَاضْطِبَارٌ وَبُلْغَةٌ؛ و إِرْشَادٌ أَسْتَاذٍ وَ طَوْلٌ زَمَانٍ؛ هرگز به دانش دست نمی یابی مگر با شش چیز؛ که من در این سخن، تو را از همه آنها آگاه می کنم: هوش، حرص، شکیبایی، شایستگی؛ راهنمایی استاد و درازای زمان. آداب المتعلمین، ص ۸۲.

حدیث ۳۵۹

امام علی (علیه السلام): خُذُوا مِنْ كُلِّ عِلْمٍ أَحْسَنَهُ فَإِنَّ النَّحْلَ يَأْكُلُ مِنْ كُلِّ زَهْرٍ أَرْيَنَهُ فَيَتَوَلَّى مِنْهُ جَوْهَرَانِ نَفِيسَانِ: أَحَدُهُمَا فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ وَ الْآخَرُ يُشْرِتُضَاءُ بِهِ؛ از هر دانشی بهترینش را انتخاب کنید، زنبور عسل از هر گلی زیباترینش را می خورد. در نتیجه دو جواهر گران بها از آن تولید می شود: یکی (عسل) برای مردم شفاست و دیگری (موم) که از آن روشنایی می گیرند. غرر الحکم، ح ۵۰۸۲.

حدیث ۳۶۰

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: هر کس برای آموختن علم سر از خواب بردارد، فرشتگان سایه ی رحمت بر او می گسترانند، در زندگی او برکت به وجود می آید، و چیزی از روزی او کاسته نمی شود. بحار الانوار/ج ۱/ص ۱۷۷.

حدیث ۳۶۱

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : عَلَيْكَ بِالْعِلْمِ فَإِنَّ الْعِلْمَ خَلِيلُ الْمُؤْمِنِ وَ الْحَلَمَ وَ زِيْرُهُ وَ الْعَقْلَ دَلِيلُهُ وَ ... وَ الصَّبْرَ امِيرُ جُنُودِهِ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: بر تو باد به فراگیری علم، همانا که علم دوست مؤمن است و بردباری وزیر او و عقل راهنمایش و عمل سرپرست او و رفق و مدارا پدر او و ملایمت با دیگران برادر او و صبر، امیر سپاهیان او است. «نهج الفصاحه، ح ۱۹۶۱»

علما و دانشمندان**حدیث ۱**

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: إِنَّ الْفِتْنَةَ تَجِيءُ فَنَنْسِفُ الْعِبَادَ نَسْفًا يَنْجُو الْعَالِمُ مِنْهَا بِعِلْمِهِ؛ فتنه می آید و بندگان را تارومار می کند، مگر عالم که به علم خویش از آن می رهد. مسند ابراهیم بن آدهم، ص ۲۸.

حدیث ۲

عَنْ الْإِمَامِ الصَّادِقِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: مَا مِنْ أَحَدٍ يَمُوتُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَحَبَّ إِلَيَّ إِلَّا إِلَى إِبْلِيسَ مِنْ مُوتِ فَقِيهِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: مرگ هیچ مؤمنی در نظر شیطان، محبوبتر از موت یک عالم فقیه نیست. «الکافی، ج ۱، ص ۳۸»

حدیث ۳

قال الإمام علي - عليه السلام - : أَلْفَقِيَهُ كُلَّ الْفَقِيهِ مَنْ لَمْ يَقْنَطِ النَّاسَ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ، وَلَمْ يُؤَيِّسَهُمْ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ، وَلَمْ يُؤْمِنْهُمْ مِنْ مَكْرِ اللَّهِ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: فقیه به تمام معنا، کسی است که مردم را از رحمت خدا نومید نگرداند و از فضل و بخشایش خدا مأیوسشان نسازد و از مکر و عذاب خدا هم، آسوده خاطرشان نکند. «نهج البلاغه، حکمت ۹۰»

حدیث ۴

قال الإمام علي - عليه السلام - : وَمَنْ خَالَطَ الْعُلَمَاءَ وَقُرَّ وَمَنْ خَالَطَ الْأَنْدَالَ حُقِّرَ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: هر کس با علما معاشرت کند، مورد احترام قرار گیرد و هر کس با فرومایگان معاشرت نماید تحقیر شود. «نهج السعادة، ج ۱، ص ۵۲»

حدیث ۵

الإمام علي عليه السلام: يَجِبُ عَلَى الْإِمَامِ أَنْ يَحْبِسَ الْفُسَّاقَ مِنَ الْعُلَمَاءِ، وَالْجُهَّالَ مِنَ الْأَطْبَاءِ. امام علی علیه السلام: بر امام، لازم است عالمان تبهکار و پزشکان ناآگاه را به زندان درافکند. تهذیب الأحکام، جلد ۶، صفحه ۳۱۹، حدیث ۸۷۸، کتاب من لا یحضره الفقیه، جلد ۳، صفحه ۳۱، حدیث ۳۲۶۶ دانش نامه احادیث پزشکی: ۶۸ / ۱

حدیث ۶

قال الإمام علي - عليه السلام - : الْعَالِمُ يَنْظُرُ بِقَلْبِهِ وَخَاطِرِهِ، الْجَاهِلُ يَنْظُرُ بِعَيْنِهِ وَنَاطِرِهِ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: عالم با دل و اندیشه خود می نگرد و نادان با چشم و دیده خود. «غرر الحکم، ح ۱۲۴۱»

حدیث ۷

قال الإمام الرضا - عليه السلام - : لَا تُمَارِينَ الْعُلَمَاءَ فَيَرْفُضُوكَ وَلَا تُمَارِينَ السُّفَهَاءَ فَيَجْهَلُوكَ. امام رضا - عليه السلام - فرمودند: با علماء مراء و جدل مکن که تو را از پای درمی آورند و نیز با سفیهان مراء مکن که تو را به نادانی نسبت می دهند. «منیة المرید، ص ۱۹۳»

حدیث ۸

قال أمير المؤمنين - عليه السلام - : كُلُّ عَالِمٍ غَيْرُهُ مُتَعَلِّمٌ. امیر مؤمنان - عليه السلام - فرمودند: همه عالمان غیر او متعلم اند. «نهج البلاغه، خطبه ۶۵»

حدیث ۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **إِنَّ الصَّفَاةَ الزُّلَالَ الذِّیْلَا تَثْبُتُ عَلَیْهِ أَقْدَامُ الْعُلَمَاءِ الطَّمْعُ** . آن تخته سنگ لغزنده‌ای که پای علما روی آن استوار نمی ماند ، طمع است . تنبیه الخواطر : ۱ / ۴۹ منتخب میزان الحکمة : ۳۴۴

حدیث ۱۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **الطَّمْعُ یُذْهِبُ الْحِکْمَةَ مِنْ قُلُوبِ الْعُلَمَاءِ** . طمع ، حکمت را از دل دانشمندان می برد . کنز العمال : ۷۵۷۶

حدیث ۱۱

امام علی علیه السلام: **لَا یَتَعَلَّمُ مَنْ یَتَكَبَّرُ** . کسی که تکبر داشته باشد ، عالم نمی شود . غرر الحکم : ۱۰۵۸۶ منتخب میزان الحکمة : ۴۸۲

حدیث ۱۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **اِکْثَبُوا الْعِلْمَ قَبْلَ ذَهَابِ الْعُلَمَاءِ ، وَإِنَّمَا ذَهَابُ الْعِلْمِ بِمَوْتِ الْعُلَمَاءِ ؛ دَانِش رَا ، پِیش از درگذشت دانشمندان ، بنویسید ؛ زیرا با مرگ دانشمندان ، دانش (آنان) نیز می رود . کنز العمال : ۲۸۷۳۳ منتخب میزان الحکمة : ۴۸۲**

حدیث ۱۳

امام علی علیه السلام: **عُقُولُ الْفَضَلَاءِ فِی أَطْرَافِ أَقْلَامِهَا ؛ خَرْدَه‌ای دَانِشْمَنْدَان ، در نوک قلم‌های آنهاست . غرر الحکم : ۶۳۳۹**
منتخب میزان الحکمة : ۴۸۲

حدیث ۱۴

امام علی علیه السلام: **نَمَا زَهَّدَ النَّاسَ فِی طَلَبِ الْعِلْمِ كَثْرَةُ مَا يَرَوْنَ مِنْ قَلَّةٍ مَنْ عَمِلَ بِمَا عَلِمَ ؛ آنچه مردم را به تحصیل دانش بی رغبت کرده ، این است که می بینند کمتر عالمی است که به علمش عمل کند . غرر الحکم : ۳۸۹۵ منتخب میزان الحکمة : ۴۰۲**

حدیث ۱۵

هرکس که خداوند به او علم دین عطا کرده باشد و او آن را به مردم تعلیم ندهد، پس از مرگ داوند را در حالی ملاقات می کند که بر دهانش لجام آهنین زده باشند. بحارالانوار جلد ۲ صفحه ۶۸

حدیث ۱۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّ الشَّيْطَانَ لِيَطْمَعُ فِي عَالِمٍ بَغَيْرِ آدَبٍ أَكْثَرُ مِنْ طَمَعِهِ فِي عَالِمٍ بِآدَبٍ ، فَتَادَّبُوا وَإِلَّا فَانْتَمَّ أَعْرَابٌ ؛**

شیطان ، در عالم بی بهره از ادب بیشتر طمع می کند تا عالم برخوردار از ادب . پس ادب داشته باشید و گرنه شما، بیابانی (فاقد تمدن) هستید. کنز العمال ، ح ۴۵۴۰۹

حدیث ۱۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: عَلَيْكَ بِمُدَارَاهِ النَّاسِ وَ اِكْرَامِ الْعُلَمَاءِ وَ الصَّفْحِ عَنْ زَلَّاتِ الْاِخْوَانِ فَقَدْ اَذْبَكَ سَيِّدُ الْاَوَّلِينَ وَ الْاٰخِرِينَ بِقَوْلِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : اَعْظُ عَمَّنْ ظَلَمَكَ وَ صِلْ مَنْ قَطَعَكَ وَ اَعْطِ مَنْ حَرَمَكَ ؛ تو را سفارش می کنم به مدارای با مردم و احترام به علما و گذشت از لغزش برادران (دینی)؛ چرا که سرور اولین و آخرین، تو را چنین ادب آموخته و فرموده است : «گذشت کن از کسی که به تو ظلم کرده ، رابطه برقرار کن با کسی که با تو قطع رابطه کرده و عطا کن به کسی که از تو دریغ نموده است». اعلام الدین، ص ۹۶

حدیث ۱۸

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند : اَلْعِدْلُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي الْأُمَرَاءِ أَحْسَنُ، وَ السَّيِّئُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي الْأَغْنِيَاءِ أَحْسَنُ، اَلْوَرَعُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي الْعُلَمَاءِ أَحْسَنُ، اَلصَّبْرُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي الْفُقَرَاءِ أَحْسَنُ، اَلتَّوْبَةُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي السَّبَابِ أَحْسَنُ، اَلْحَيَاءُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي النِّسَاءِ أَحْسَنُ؛ عدالت نیکو است اما از دولتمردان نیکوتر، سخاوت نیکو است اما از ثروتمندان نیکوتر؛ تقوا نیکو است اما از علما نیکوتر؛ صبر نیکو است اما از فقرا نیکوتر، توبه نیکو است اما از جوانان نیکوتر و حیا نیکو است اما از زنان نیکوتر. (نهج الفصاحه، ح ۲۰۰۶)

حدیث ۱۹

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند : يَا عَلِيُّ إِذَا لَمْ يَكُنِ الْعَالِمُ تَقِيًّا تَائِبًا زَلَّتْ مَوْعِظَتُهُ عَنْ قُلُوبِ النَّاسِ كَمَا تَزَلُّ الْقَطْرَةُ عَنْ بَيْضَةِ النَّعَامِ وَالصَّافَا؛ یا علی هرگاه عالم با تقوا و توبه کار نباشد، موعظه اش از دل مردم می لغزد همچنان که قطره آب از روی تخم شتر مرغ و سنگ صاف می لغزد. (میراث حدیث، ج ۲، ص ۲۹، ح ۸۱)

حدیث ۲۰

امام محمدباقر (علیه السلام) فرمودند: عَالِمٌ يُتَفَعَّ بِعِلْمِهِ أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ أَلْفٍ عَابِدٍ؛ دانشمندی که از علمش سود برند، از هفتاد هزار عابد بهتر است . بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۷۳

حدیث ۲۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِالْفَقِيهِ حَقِّ الْفَقِيهِ؟ مَنْ لَمْ يُرَخِّصِ النَّاسَ فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ ، وَلَمْ يُقْنِطْهُمْ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ ، وَلَمْ يُؤْمِنْهُمْ مِنْ مَكْرِ اللَّهِ ، وَلَمْ يَدْعِ الْقُرْآنَ رَغْبَةً عَنْهُ إِلَى مَا سِوَاهُ؛ آیا شما را از فقیه حقیقی آگاه نکنم؟ کسی که در معاصی خدا به مردم جواز ندهد و از رحمت خدا نومیدشان نکند و از مکر و عذاب خدا آسوده خاطرشان نسازد و از قرآن ، به چیز دیگر رو نکند . (تحف العقول، ص ۲۰۴)

حدیث ۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **أَلَا إِنَّ شَرَّ الشَّيْءِ شَرَّ رَأْيِ الْعُلَمَاءِ وَإِنَّ خَيْرَ الْخَيْرِ خَيْرُ الْعُلَمَاءِ؛** بدانید که بدترین بدها، علمای بدنند و بهترین خوبان علمای خوبند. (منیة المرید، ص ۱۳۷)

حدیث ۲۳

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **يَا عَلِيُّ وَلِلْعَالِمِ ثَلَاثٌ عَلَامَاتٍ: صِدْقُ الْكَلِمِ وَاجْتِنَابُ الْحَرَامِ وَأَنْ يَتَوَاضَعَ لِلنَّاسِ كُلِّهِمْ؛** یا علی دانشمند سه نشانه دارد: راستگویی، حرام گریزی و فروتنی در برابر همه مردم. التوحید، ص ۱۲۷

حدیث ۲۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **زَلَمَةُ الْعَالِمِ كَانِكِسَارِ السَّفِينَةِ، تَغْرُقُ وَتُغْرَقُ مَعَهَا غَيْرَهَا؛** لغزش عالم، مانند شکستن کشتی است: خود غرق می‌شود و با خود، دیگران را غرق می‌کند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۴۷۴

حدیث ۲۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **خَيْرُ مَنِ شَاوَرْتَ دَوُوَ النَّهْيِ وَالْعِلْمِ، وَأَوْلُواوُ التَّجَارِبِ وَالْحَزْمِ؛** بهترین کسان برای مشورت، خردمندان و عالمان و دارندگان تجربه و دور اندیشان‌اند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۹۹۰

حدیث ۲۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **جَالِسِ الْعُلَمَاءَ تَرَدَّدَ عِلْمًا؛** با دانشمندان همنشین باش تا دانشت افزون شود. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۷۲۱

حدیث ۲۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **إِذَا رَأَيْتَ عَالِمًا فَكُنْ لَهُ خَادِمًا؛** هرگاه دانشمندی دیدی، به او خدمت کن. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۰۴۴

حدیث ۲۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **أَلْعَالِمُ مَنْ لَا يَشْبَعُ مِنَ الْعِلْمِ وَلَا يَتَشَبَّعُ بِهِ؛** دانشمند، کسی است که از دانش، سیری نپذیرد و به سیری از آن نیز وانمود نکند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۷۴۰

حدیث ۲۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **عُقُولُ الْفُضَلَاءِ فِي أَطْرَافِ أَقْلَامِهَا؛** خردهای دانشمندان، در نوک قلم‌های آنهاست. غرر الحکم: ۶۳۳۹

حدیث ۳۰

قال: **يَا عَلِيُّ! خَمْسَةُ تَنُورِ الْقَلْبِ: كَثْرَةُ قِرَائَةِ قَلِّ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَقَلَّةُ الْكَلَامِ وَمَجَالَسَةُ الْعُلَمَاءِ وَالصَّلَاةُ فِي اللَّيْلِ وَالْمَشْيُ إِلَى الْمَسَاجِدِ؛**

یا علی! پنج چیز دل را نورانی می‌کند: کثرت تلاوت سوره ((قل هو الله احد))، کم گویی، مجالست با علما، نماز شب و گام برداشتن به سوی مسجد. (المواعظ العددیه، ص ۲۵۸).

حدیث ۳۱

عن علی - علیه السلام - قال: مروءة الحضر قراءة القرآن و مجالسة العلماء و النظر فی الفقه و المحافظة علی الصلاة فی الجماعات؛ از حضرت علی (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: جوانمردی در حضور در وطن، قرآن خواندن، هم نشینی با علماء، و نگریستن در احکام دین، و مواظبت بر نماز خواندن در جماعتهاست. (بحارالانوار، ج ۸۸، ص ۱۰)

حدیث ۳۲

قال الصادق - علیه السلام -: الصلاة خلف العالم بالف رکعة؛ نماز در پشت سر یک عالم برابر هزار رکعت است. (بحارالانوار، ج ۸۸، ص ۵)

حدیث ۳۳

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : من صلی خلف عالم فکانما صلی خلف رسول الله؛ کسی که پشت سر عالم نماز به جا آورد، مانند کسی است که پشت سر پیامبر خدا نماز خوانده است. (بحارالانوار، ج ۸۸، ص ۱۱۹)

حدیث ۳۴

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله -: من اجاب المؤذن و اجاب العلماء کان يوم القيامة تحت لوائی و يكون فی الجنة فی جواری و له عند الله ثواب ستین شهيدا؛ هر کس به مؤذن و دانشمند روی آورد روز قیامت در زیر پرچم من و در بهشت همسایه من خواهد بود و برای او در نزد خدا ثواب شصت شهید است. (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۱۵۴)

حدیث ۳۵

امام صادق علیه السلام: إن العالم إذا لم یعمل بعلمه زلت موعظته عن القلوب كما یزل المطر عن الصفا؛ عالم هر گاه به علم خود عمل نکند، پند او از دل‌ها فرو غلتد، آن گونه که باران از روی تخته سنگ فرو می‌غلتد. منیه المرید: ۱۴۶

حدیث ۳۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: کن عالما او متعلما او احب اهل العلم و لا- تکن راعبا فتهلك ببعضهم؛ یا دانشمند باش یا دانشجوی یا دوست دار دانشمندان و دشمن علم و اهل آن مباش که به سبب آن هلاک می‌شوی. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۴.

حدیث ۳۷

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: عالم ینتفع بعلمه افضل من سبعین الف عابد؛ دانشمندی که از دانش او بهره ببرند، ار هفتاد هزار عابد برتر است. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۳.

حدیث ۳۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **إِنَّ فِي جَهَنَّمَ رَحَاءً مِنْ حَدِيدٍ تُطْحَنُ بِهَا رُؤُوسُ الْقُرَّاءِ ، وَالْعُلَمَاءِ الْمَجْرَمِينَ؛** در دوزخ آسیابی آهنی است، که با آن سرهای قاریان و عالمان گنهگار آرد می‌شود. جامع الأخبار: ۱۳۰ / ۲۵۴ منتخب میزان الحکمه: ۴۶۰

حدیث ۳۹

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: هر که علم و دانش را جوید برای آنکه به علما فخر فروشی کند، یا با سفهاستیزد، و یا مردم را متوجه خود نماید، باید آتش را جای نشستن خود گیرد. بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ۲، ص ۳۸

حدیث ۴۰

امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: در رویدادهای دینی به راویان احادیث ما رجوع کنید زیرا آنها حجت من بر شما و من حجت خدا بر آنانم. (کمال الدین ۲/۴۵۴)

حدیث ۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: وزن حبر العلماء بدم الشهداء فرجیح؛ مرکب دانشوران را با خون شهیدان هم سنگ کردند اولی سنگین تر بود. نهج الفصاحه

حدیث ۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: نوم العالم أفضل من عباده العابد؛ خواب دانشمند از عبادت عابد بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: مثل العالم الذي يعلم الناس الخير و ينسى نفسه كمثل السراج يضيء للناس و يحرق نفسه؛ حکایت دانشمندی که مردم را تعلیم دهد و خویشان را فراموش کند چون چراغ است که مردم را روشن کند و خویش را بسوزاند. نهج الفصاحه

حدیث ۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: ما أتى الله عالما علما إلا أخذ عليه الميثاق أن لا يكتمه؛ خدا به عالمی علم نداده مگر آنکه از او پیمان گرفته که علم خویش را نهان ندارد. نهج الفصاحه

حدیث ۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: لا يشبع عالم من علمه حتى يكون منتهاه الجنه؛ عالم از علم خویش سیر نگیرد تا سرانجام به بهشت رسد. نهج الفصاحه

حدیث ۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس منی إلا عالم أو متعلم؛ هیچ کس از من نیست به جز دانشمند یا دانش آموز. نهج الفصاحه

حدیث ۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کل صاحب علم غرثان إلى علم؛ هر دانشمندی گرسنه علم دیگر است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فقیه واحد أشدّ علی الشیطان من ألف عاب؛ تحمل یک فقیه برای شیطان از هزار عابد سخت تر است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فضل العالم علی العابد سبعین درجه ما بین کل درجتین كما بین السماء و الأرض؛ فضیلت عالم بر عابد هفتاد درجه است که فاصله هر دو درجه چون فاصله زمین و آسمان است. نهج الفصاحه

حدیث ۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فضل العالم علی العابد کفضل القمر لیله البدر علی سائر الکواکب؛ فضیلت عالم بر عابد چون فضیلت ماه دو هفته بر سایر ستارگان است. نهج الفصاحه

حدیث ۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فضل العالم علی العابد کفضلی علی أدناکم إنّ الله عزّ و جلّ و ملائکته و أهل السموات و الأرضین حتی الثمّله فی جحرها و حتی الحوت لیصلون علی معلّم الناس الخیر؛ فضیلت عالم بر عابد چون فضیلت من بر پست ترین شماسست، خدای عز و جل و فرشتگان او و اهل آسمانها و زمین ها حتی مورچه در سوراخ و حتی ماهی کسی را که نیکی به مردم آموزد، دعا می کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العدل حسن و لکن فی الامراء أحسن، السیخاء حسن و لکن فی الأغنیاء أحسن، الورع حسن و لکن فی العلماء أحسن، الصّیر حسن و لکن فی الفقراء أحسن، التّوبه حسن و لکن فی الشّباب أحسن، الحیاء حسن و لکن فی النّساء أحسن؛ عدالت نیک است ولی از زمامداران نیکوتر است، سخاوت نیک است ولی از اغنیاء نیکوتر است، تقوی نیک است ولی از علما نیکوتر است صبر نیک است ولی از فقرا نیکوتر است. توبه نیک است ولی از جوانان نیکوتر است شرم نیک است ولی از زنان نیکوتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العالم إذا أراد بعلمه وجه الله تعالى هابه كل شيء و إذا أراد أن يكثر به الكنوز هاب من كل شيء؛ عالم اگر از علم خویش رضای خدا خواهد همه چیز از او بترسد و اگر خواهد به وسیله آن گنجها بیندوزد از همه چیز بترسد. نهج الفصاحه

حدیث ۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عالم یتنفع بعلمه خیر من ألف عابد؛ دانشمندی که از علم او سود برند، از هزار عابد بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: صنفان من الناس إذا صلحا صلح الناس و إذا فسدا فسد الناس العلماء و الامراء؛ دو گروه از مردمند که اگر صالح بودند مردم به صلاح آیند و اگر فاسد بودند به فساد گرایند، دانشوران و زمامداران. نهج الفصاحه

حدیث ۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رکعتان من عالم أفضل من سبعین رکعه من غیر عالم؛ دو رکعت نماز دانشمند بهتر از هفتاد رکعت غیر دانشمند است. نهج الفصاحه

حدیث ۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الداعی و المؤمن فی الأجر شریکان و القاری و المستمع فی الأجر شریکان و العالم و المتعلم فی الأجر شریکان؛ آنکه دعا میکند و آنکه آمین گوید در پاداش شریکند و قاری و مستمع در پاداش شریکند و دانشمند و دانش آموز در پاداش شریکند. نهج الفصاحه

حدیث ۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیار أمتی علماؤها و خيار علمائها حلماؤها؛ بهترین امت من دانشمندانند و بهترین دانشمندان امت من بردبارانند. نهج الفصاحه

حدیث ۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: جالسوا الكبراء و سائلوا العلماء و خالطوا الحكماء؛ با بزرگان مجالست کنید و از دانشمندان بپرسید و با حکیمان آمیزش کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۶۰

ثلاث من الإيمان: الإنفاق من الإقتار و بذل السیلام للعالم و الإنصاف من نفسک؛ سه چیز از لوازم ایمان است: بخشش به هنگام

تنگدستی و سلام به دانشمند و رعایت انصاف بر ضرر خویش. نهج الفصاحه

حدیث ۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه لا یتخفّ بحقّهم إلّا منافق ذو الشّیبه فی الإسلام و ذو العلم و إمام مقسط؛ سه کسند که هر که تحقیرشان کند منافق است آن که مویش در اسلام سپید شده باشد و دانشمند و پیشوای داد گستر. نهج الفصاحه

حدیث ۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تواضعوا لمن تعلّمون منه و تواضعوا لمن تعلّمونه و لا تكونوا جابره العلماء؛ با استاد و با شاگرد خود تواضع کنید و دانشمندان سرکش مباشید. نهج الفصاحه

حدیث ۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بین العالم و العابد سبعون درجه؛ میان عالم و عابد هفتاد درجه است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ مثل العلماء فی الأرض کمثل النّجوم فی السّماء یهتدی بها فی ظلمات البرّ و البحر، فإذا انطمت النّجوم أوشک أن تضلّ الهداه؛ دانشمندان در زمین مانند ستارگان آسمانند که در ظلمات خشکی و دریا به کمک آن راه جویند و همین که ستارگان نمانند ممکن است ره یافتگان نیز گمراه شوند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ لكلّ شیء دعامه و دعامه هذا الدّین الفقه و لفقیه واحد أشدّ علی الشّیطان من ألف عابد؛ هر چیزی اساسی دارد و اساس این دین دانش است و یک دانشمند برای شیطان از هزار عابد بدتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ الله تعالی یعافی الامّیین یوم القیامه مالا یعافی العلماء؛ خداوند روز رستاخیز بر بی سوادان چیزهایی را می بخشد که بر دانشمندان نمی بخشد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ الفتنه تجیء فتنسف العباد نسفا و ینجو العالم منها بعلمه؛ فتنه بیاید و بندگان را مغلوب کند و دانشمند به کمک دانش خود از آن رهائی یابد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ الْعُلَمَاءَ هُمُ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ وَرَثُوا الْعِلْمَ فَمَنْ أَخَذَهُ أَخَذَ بِحِطِّ وَافِرٍ؛ دانشمندان وارث پیامبرانند و دانش را از آن‌ها میراث برده‌اند هر کس دانش فرا گیرد سهم فراوان از میراث پیامبران گرفته است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ الصِّيفَا الزَّلَّالَ الَّذِي لَا تَثْبُتُ عَلَيْهِ أَقْدَامُ الْعُلَمَاءِ الطَّمَعِ. طمع سنگ لغزانی است که پای دانشمندان بر آن استوار نمی ماند. نهج الفصاحه

حدیث ۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَالِمٌ لَمْ يَنْفَعَهُ اللَّهُ بَعْلَمَهُ؛ به روز رستاخیز عذاب دانشمندی که خداوند او را از دانشش منتفع نکرده از همه مردم سخت تر است. نهج الفصاحه

حدیث ۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أَكْرَمُوا الْعُلَمَاءَ فَإِنَّهُمْ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ فَمَنْ أَكْرَمَهُمْ فَقَدْ أَكْرَمَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ؛ دانشمندان را گرامی دارید که آنها وارثان پیغمبرانند و هر که آنها را عزیز دارد خدا و پیغمبر را عزیز داشته است. نهج الفصاحه

حدیث ۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أَعْلَمُ النَّاسِ مَنْ جَمَعَ عِلْمَ النَّاسِ إِلَى عِلْمِهِ؛ دانشمندتر از همه مردم کسی است که دانش دیگران را به دانش خود بیفزاید. نهج الفصاحه

حدیث ۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَالِمٌ لَمْ يَنْفَعَهُ عِلْمُهُ؛ روز رستاخیز عذاب دانشمندی که از دانش خود بهره نمی برد از همه مردم سخت تر است. نهج الفصاحه

حدیث ۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اِرْحَمُوا عَزِيزًا ذَلَّ وَغَتِيًّا افْتَقَرَ وَعَالِمًا ضَاعَ بَيْنَ جَهَالٍ؛ بر سه کس رحم کنید، عزیزی که خوار شده و ثروتمندی که فقیر گشته و دانشمندی که میان جاهلان گمنام مانده. نهج الفصاحه

حدیث ۷۵

امام علی علیه السلام: جَالِسِ الْعُلَمَاءَ يَزِدُّكَ عِلْمَكَ، وَيَحْسُنُ أَدَبَكَ، وَتَزَكُّ نَفْسُكَ؛ با دانشمندان بنشین تا بر دانشت افزوده گردد، تربیت و ادب نیکو شود و روانت پاکیزه شود. غرر الحکم: ۴۷۸۶ منتخب میزان الحکمة: ۱۰۶

حدیث ۷۶

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: لا تَجْلِسُوا إِلَّا عِنْدَ كُلِّ عَالِمٍ يَدْعُوكُمْ مِنْ خَمْسٍ إِلَى خَمْسٍ: مِنَ الشُّكِّ إِلَى الْيَقِينِ، وَمِنَ الرِّبَا إِلَى الْإِخْلَاصِ، وَمِنَ الرِّغْبَةِ إِلَى الرِّهْبَةِ، وَمِنَ الْكِبَرِ إِلَى التَّوَضُّعِ، وَمِنَ الْغَشِّ إِلَى التَّصِيحِ؛ تنها در محضر دانشمندانی نشینید که شما را از پنج چیز به پنج چیز فرا می‌خوانند: از دودلی به یقین، از ریا به اخلاص، از دنیا‌گریزی، از تکبر به فروتنی و از فریبکاری به خیر خواهی. بحار الأنوار: ۷۴ / ۱۸۸ / ۱۸ منتخب میزان الحکمه: ۱۰۶

حدیث ۷۷

الإمام الكاظم عليه السلام: عَظَّمَ الْعَالِمَ لِعِلْمِهِ وَدَعَّ مُنَازَعَتَهُ، وَصَغَّرَ الْجَاهِلَ لِجَهْلِهِ وَلَا تَطْرُدُهُ، وَلَكِنْ قَرَّبَهُ وَعَلَّمَهُ؛ امام کاظم علیه السلام: دانشمند را به خاطر دانشش احترام نه و با او ستیزه مکن و نادان را به سبب نادانیش کوچک شمار، اما او را از خود مران، بلکه به خود نزدیک گردان و او را علم بیاموز. تحف العقول: ۳۹۴ منتخب میزان الحکمه: ۳۸۴

حدیث ۷۸

الإمام الصادق عليه السلام: لَمَّا سِئِلَ عَنِ الْقِيَامِ تَعْظِيمًا لِلرَّجُلِ: مَكْرُوهٌ إِلَّا لِرَجُلٍ فِي الدِّينِ؛ امام صادق علیه السلام در پاسخ به پرسش درباره بلند شدن برای احترام نمودن کسی فرمودند: این کار ناپسند است، مگر برای شخصیتی دینی. المحاسن: ۱ / ۳۶۴ / ۷۸۶ منتخب میزان الحکمه: ۳۸۴

حدیث ۷۹

امام هادی (سلام الله علیه): إِنَّ الْعَالِمَ وَالْمُتَعَلِّمَ شَرِيكَانِ فِي الرُّشْدِ؛ دانشمند و دانشجو در هدایت شریک‌اند. علم و حکمت: ج ۱ ص ۳۰۰ ح ۸۲۸

حدیث ۸۰

امام صادق (سلام الله علیه): الْعُلَمَاءُ حُكَّامٌ عَلَى الْمُلُوكِ؛ عالمان فرمانروای بر شهریاران هستند. میزان الحکمه: ح ۱۴۰۳۸

حدیث ۸۱

امام باقر (سلام الله علیه): إِنَّ الْفَقِيهَ حَقَّ الْفَقِيهِ: الزَّاهِدُ فِي الدُّنْيَا، الرَّابِعُ فِي الْآخِرَةِ؛ فقیه، حقیقتاً کسی است که به دنیا بی‌اعتنا و به آخرت مشتاق باشد. الکافی: ج ۱، ص ۷۰، ح ۸

حدیث ۸۲

امام کاظم (سلام الله علیه): قَلِيلُ الْعَمَلِ مِنَ الْعَالِمِ مَقْبُولٌ مُضَاعَفٌ؛ عمل کم از دانشمند، قبول و دو چندان می‌شود. الکافی: ج ۱، ص ۱۷، ح ۱۲

حدیث ۸۳

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): إِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعُ فِي أُمَّتِي فَلْيُظْهِرِ الْعَالِمُ عِلْمَهُ، فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ؛ هرگاه بدعت‌ها در میان

امتم پدیدار شوند، بر عالم است که علم خود را آشکار سازد. هر کس چنین نکند، لعنت خدا بر او باد. الکافی: ج ۱، ص ۵۴، ح ۲

حدیث ۸۴

امام باقر (سلام الله علیه): *أَعْدُ عَالِمًا خَيْرًا؛ دَانِشْمَنْدِ نِیْکُو بَاش. عِلْم و حِکْمَت: ج ۱ ص ۲۹۴ ح ۸۰۱*

حدیث ۸۵

امام باقر (سلام الله علیه): *إِنَّ الْفَقِيهَ حَقَّ الْفَقِيهِ: الزَّاهِدُ فِي الدُّنْيَا، الرَّاعِبُ فِي الْآخِرَةِ؛ فِقِيه، حَقِيقَتًا كَسَى اسْت که به دُنْيَا بِي اعْتَنَا و به آخِرْت مَشْتَقِ بَاشَد. الْكَافِي: ج ۱، ص ۷۰، ح ۸*

حدیث ۸۶

امام کاظم (سلام الله علیه): *إِنَّ الْمُؤْمِنِينَ الْفُقَهَاءَ حُصُونُ الْإِسْلَامِ؛ مُؤْمِنَانِ فِقِيهِ دَرْهَائِ اسْلَامَنْد. عِلْم و حِکْمَت: ج ۲ ص ۵۱۶ ح ۱۴۳۷*

حدیث ۸۷

امام باقر (سلام الله علیه): *إِنَّ اللَّهَ لَمْ يَدَعْ الْأَرْضَ بِغَيْرِ عَالِمٍ. خَدَاوَنْد زَمِیْن رَا بَدُوْن عَالْمِ نَگَذاشْتَه اسْت. مِيزَانِ الْحِكْمَةِ: ح ۸۶۷*

حدیث ۸۸

امام صادق (سلام الله علیه): *إِنَّ الْعُلَمَاءَ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ؛ عَالِمَانِ، وَارِثَانِ پِیَامْبِرَانِ اَنْد. الْكَافِي: ج ۱، ص ۳۲، ح ۲*

حدیث ۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مومنی نیست که یک ساعت نزد عالمی نشیند جز آن که خدای عزوجل به سوی او ندا کند نزد حبیب من نشستگی به عزت و جلالم سوگند تو را با او ساکن بهشت نمایم و باکی از این کار ندارم. امالی صدوق صفحه ۳۷

حدیث ۹۰

النَّظَرُ فِي وَجْهِ الْعَالِمِ حُبًّا لَهُ عِبَادَةٌ؛ نَگَاهِ مِهْر آمِيزِ بَه چِهْرِه عَالْمِ، عِبَادَتِ اسْت. نَوَادِرِ الرَّاوَنْدِي: ۱۱ مَنْتَخَبِ مِيزَانِ الْحِكْمَةِ: ۳۹۸

حدیث ۹۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: *أَلَا أُخْبِرُكُمْ عَنِ الْأَجْوَدِ الْأَجْوَدِ؟ اللَّهُ الْأَجْوَدُ الْأَجْوَدُ، وَأَنَا أَجْوَدُ وُلْدِ آدَمَ، وَأَجْوَدُكُمْ مِنْ بَعْدِي رَجُلٌ عُلْمٌ عِلْمًا فَنَشَرَ عِلْمَهُ، يُبْعَثُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أُمَّةً وَحِدَةً، وَرَجُلٌ جَادٌ بِنَفْسِهِ لِلَّهِ عِزٌّ وَجَلٌّ حَتَّى يُقْتَلَ؛ آيَا شَمَا رَا از بَخْشَنْدِه تَرِیْنِ بَخْشَنْدِه خَبَرِ نَدِهْم؟ خَدَاوَنْدِ بَخْشَنْدِه تَرِیْنِ بَخْشَنْدِه اسْت. و مِنْ بَخْشَنْدِه تَرِیْنِ فَرْزَنْدِ آدَمِ هَسْتَمِ و بَعْدِ از مِنْ بَخْشَنْدِه تَرِیْنِ شَمَا، مَرْدِي اسْت که دَانِش رَا آمُوْش دِهْد و از این راه دَانِش او پَخْش شُوْد. او در روز قِیَامَتِ بَه تَنْهَائِي هَمچُونِ یَکِ اَمْتِ بَرانگِیخْتِه مِی گَرْدَد و نِيزِ مَرْدِي که در راه خَدَاوَنْدِ عِزِّ و جَلِّ جَانبازِي کَنْد تا کَشْتِه شُوْد. التَّرْغِيبُ وَالتَّرْهِيْبُ: ۱ / ۱۱۹ / ۵ مَنْتَخَبِ مِيزَانِ الْحِكْمَةِ: ۴۰۰*

حدیث ۹۲

امام صادق علیه‌السلام: عَلَى الْعَالِمِ إِذَا عَلَّمَ أَنْ لَا يَعْتَفَ، وَإِذَا عَلَّمَ أَنْ لَا يَأْتَفَ؛ بر دانشمند است که هرگاه آموزش دهد، درستی و خشونت نکند و هرگاه کسی بخواهد به او علم آموزد، ننگش نیاید. تنبیه الخواطر: ۱ / ۸۵ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۹۳

امام علی علیه‌السلام: عَلَى الْعَالِمِ أَنْ يَعْمَلَ بِمَا عَلِمَ، ثُمَّ يَطْلُبَ تَعْلَمَ مَا لَمْ يَعْلَمَ؛ بر دانشمند است که آنچه را می‌داند به کار بندد و سپس در پی یاد گرفتن دانشی رود که نمی‌داند. غرر الحکم: ۶۱۹۶ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۹۴

امام علی علیه‌السلام: الْعَالِمُ الَّذِي لَا يَمَلُّ مِنْ تَعْلَمِ الْعِلْمِ؛ عالم کسی است، که از آموختن دانش خسته نشود. غرر الحکم: ۱۳۰۳
منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۹۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ قَالَ: أَنَا عَالِمٌ فَهُوَ جَاهِلٌ؛ هر که بگوید: من دانا هستم، او شخص نادانی است. منیه المرید: ۱۳۷ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۹۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْعُلَمَاءُ أَمْنَاءُ اللَّهِ عَلَى خَلْقِهِ؛ عالمان، امنای خدا در میان خلق اویند. کنز العمال: ۲۸۶۷۵
منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۹۷

امام صادق علیه‌السلام: عُلَمَاءُ شِيعَتِنَا مُرَابِطُونَ فِي الثَّغْرِ الَّذِي يَلِي إِبْلِيسَ وَعَفَارِيَّتَهُ، يَمْنَعُونَهُمْ عَنِ الْخُرُوجِ عَلَى ضُعْفَاءِ شِيعَتِنَا، وَعَنْ أَنْ يَتَسَلَطَ عَلَيْهِمْ إِبْلِيسُ وَشِيعَتُهُ؛ علمای شیعه ما، نگهبانان مرزی هستند که در آن سویس ابلیس و دیوهای او قرار دارند و جلو یورش آنها به شیعیان ناتوان ما و تسلط یافتن ابلیس و پیروان او بر آنان را، می‌گیرند. الإحتجاج: ۱ / ۱۳ / ۷ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۹۸

امام کاظم علیه‌السلام: لَا عِلْمَ إِلَّا مِنْ عَالِمٍ رَبَّانِيٍّ، وَمَعْرِفَةَ الْعَالِمِ بِالْعَقْلِ؛ علم، جز از عالم ربّانی به دست نیاید (یا آن را جز از عالم ربّانی نباید فرا گرفت) و شناخت چنین عالمی به خرد است. مستدرک الوسائل: ۱۱ / ۲۵۸ / ۱۲۹۲۶ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۰

حدیث ۹۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: فَضَّلُ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ بِسَبْعِينَ دَرَجَةً، بَيْنَ كُلِّ دَرَجَتَيْنِ حُضْرُ الْفَرَسِ سَبْعِينَ عَامًا؛ وذلك أَنَّ الشَّيْطَانَ يَضَعُ الْبِدْعَةَ لِلنَّاسِ فَيَبْصُرُهَا الْعَالِمُ فَيَنْهَى عَنْهَا، وَالْعَابِدُ مُقْبِلٌ عَلَى عِبَادَتِهِ لَا يَتَوَجَّهُ لَهَا وَلَا يَعْرِفُهَا؛ عالم، هفتاد درجه بر

عابد برتری دارد که فاصله هر درجه از دیگری به اندازه‌ای است که یک اسب هفتاد سال بدود. علت این برتری آن است که شیطان در میان مردم بدعتی می‌گذارد و دانشمند به آن پی می‌برد و مردم را از آن نهی می‌کند، اما عابد سرگرم عبادت خود است و به بدعت نه توجهی دارد و نه آن را می‌شناسد. روضه الواعظین: ۱۷ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۸

حدیث ۱۰۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ! لَعَالَمٌ وَاحِدٌ أَشَدُّ عَلَى إِبْلِيسَ مِنْ أَلْفِ عَابِدٍ؛ لِأَنَّ الْعَابِدَ لِنَفْسِهِ وَالْعَالِمَ لِغَيْرِهِ؛ سوگند که به آن که جان محمد در دست اوست، هر آینه وجود یک عالم برای ابلیس سخت‌تر از هزار عابد است؛ زیرا عابد در فکر خود است و عالم در اندیشه دیگران. کنز العمال: ۲۸۹۰۸ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۸

حدیث ۱۰۱

امام علی علیه السلام: هَلَكَ خُزَانُ الْأَمْوَالِ وَهُمْ أَحْيَاءُ، وَالْعُلَمَاءُ بِاقْوَانِ مَا بَقِيَ الدَّهْرُ، أَعْيَانُهُمْ مَفْقُودَةٌ، وَأَمْثَالُهُمْ فِي الْقُلُوبِ مَوْجُودَةٌ؛ مال اندوزان، با آن که زنده‌اند مرده‌اند و اهل علم، تا دنیا هست زنده‌اند. پیکرهایشان از میان می‌رود، اما یادشان در دلها هست. نهج البلاغه: الحکمه ۱۴۷ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۶

حدیث ۱۰۲

امیر المؤمنین علی علیه السلام: لِسَائِلِ سِئَالِهِ عَنْ مُعْضَلَةٍ: سِئَلُ تَفْقُّهَا، وَلَا تَسْأَلْ تَعْتَا؛ فَإِنَّ الْجَاهِلَ الْمُتَعَلِّمَ شَبِيهٌ بِالْعَالِمِ، وَإِنَّ الْعَالِمَ الْمُتَعَسِّفَ (الْمُتَعَسِّفَ) شَبِيهٌ بِالْجَاهِلِ الْمُتَعَسِّفِ. امام علی علیه السلام- در پاسخ به مردی که از آن حضرت سؤالی مشکل آفرین پرسید- فرمودند: به قصد یاد گرفتن بپرس، نه برای آزردن و خطا گرفتن؛ زیرا جاهلی که درصدد آموختن باشد همانند عالم است و عالمی که در بیراهه قدم نهد همچون جاهلی است که به قصد خطا گرفتن می‌پرسد. نهج البلاغه: الحکمه ۳۲۰ منتخب میزان الحکمه: ۲۶۰

حدیث ۱۰۳

امام صادق علیه السلام: لَا يَتَّبِعِي لِمَنْ لَمْ يَكُنْ عَالِمًا أَنْ يُعَدَّ سَعِيدًا؛ كَسَى كَمَا نَبَّاشِدُ سَزَاوَارِ نَيْسْتِ كَمَا خُوشَبَخْتِ شَمْرَدِهْ شُود. تحف العقول: ۳۶۴ منتخب میزان الحکمه: ۲۷۲

حدیث ۱۰۴

امام علی علیه السلام: از جمله حقوق شخص دانشمند بر تو این است که (هر گاه در میان جمعی بود) بر همگان سلام کنی و به او نیز اختصاصا سلام گویی، روبه‌رویش بنشینی، در حضور او با دست و چشم و ابرو اشاره نکنی، در مخالفت با نظر او نگویی: «فلانی چنین گفته است». نزد او از کسی غیبت نکنی، در مجلسش درگوشی صحبت نکنی، جامه‌اش را نگیری، اگر خسته بود، در سؤال کردن اصرار نورزی. از طول مجالسش به تنگ نیایی؛ زیرا حکایت همنشینی با او حکایت درخت خرمایی است که انتظار می‌کشی تا کی از آن چیزی برای تو بیفتد. کذا فی المصدر، و لعلَّ الصَّحِيحَ «تُلَاحَّحٌ». کنز العمال: ۲۹۳۶۳ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۰

حدیث ۱۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا علم العالم فلم يعمل كان كالمصباح يضيء للناس و يحرق نفسه؛ دانشمندی که بداند و بکار نبندد، مانند چراغ است که مردم را روشن کند و خود را بسوزد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أراد الله بقوم خيرا ولى عليهم حلماهم و قضى بينهم علمائهم و جعل المال فى سمحائهم و إذا أراد بقوم شرا ولى عليهم سفهائهم و قضى بينهم جهلهم و جعل المال فى بخلائهم؛ وقتی خداوند برای قومی نیکی خواهد خردمندانشان را بر آنها فرمانروا سازد و دانشمندانشان میان آنها قضاوت کند و مال را به دست بخشنندگان دهد و وقتی برای قومی بدی خواهد سفیهانشان را بر آنها فرمانروا سازد و نادانان میان آنها قضاوت کنند و مال را به دست بخیلانشان دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا اجتمع العالم و العابد على الصيراط قيل للعابد أدخل الجنة و تنعم بعبادتك و قيل للعالم قف هنا فاشفع لمن أحببت فإنك لا تشفع لأحد إلا شفعت فقام مقام الأنبياء؛ وقتی عالم و عابد بر صراط اجتماع کنند به عابد گویند به بهشت درآی و از عبادت خویش بهر مند شو و به عالم گویند اینجا بایست و برای هر که می خواهی شفاعت کن زیرا هر که را شفاعت کنی شفاعت تو پذیرفته خواهد شد آنگاه عالم در صف پیامبران می ایستد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أحرصوا زلّة العالم فإنّ زلته تكبكه فى النار؛ از لغزش عالم بپرهیزید که لغزش او در آتش نگون سارش خواهد کرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۹

امام هادی (علیه السلام) می فرمایند: علمای پیروان ما که به دوستداران و پیروان ناتوان ما رسیدگی کنند، روز قیامت در حالی وارد می شوند که از تاج‌های آنها نورافشانی می شود. (بحار الانوار/۲/۷)

حدیث ۱۱۰

قال الإمام الحسن المجتبی - علیه السلام - : مَنْ أَكْثَرَ مُجَالَسَةَ الْعُلَمَاءِ أَطْلَقَ عِقَالَ لِسَانِهِ، وَفَتَقَ مَرَاتِقَ ذَهْنِهِ، وَ سَرَّ مَا وَجَدَ مِنَ الزِّيَادَةِ فِي نَفْسِهِ، وَكَانَتْ لَهُ وَلايَةٌ لِمَا يَعْلَمُ، وَ إِفَادَةٌ لِمَا تَعْلَمُ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: هر که با علماء بسیار مجالست نماید، سخنش و بیانش در بیان حقایق آزاد و روشن خواهد شد، و ذهن و اندیشه اش باز و توسعه می یابد و بر معلوماتش افزوده می گردد و به سادگی می تواند دیگران را هدایت نماید. احقاق الحق، ج ۱۱، ص ۲۳۸

حدیث ۱۱۱

قالَ الأمامُ علی - علیه السلام - : إِنَّ الْعَالِمَ الْكَاتِمَ عِلْمَهُ يُبْعَثُ أَنْتَنَ أَهْلَ الْقِيَامَةِ، تَلْعَنُهُ كُلُّ دَابَّةٍ مِنْ دَوَابِّ الْأَرْضِ الصَّغَارِ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: آن عالم و دانشمندی که علم خود را - در بیان حقایق - برای دیگران کتمان کند، روز قیامت با بدترین بوها محشور می شود و مورد نفرت و نفرین تمام موجودات قرار می گیرد. وسائل الشیعة، ج ۱۶، ص ۲۷۰، ح ۲۱۵۳۹

حدیث ۱۱۲

امام علی - علیه السلام - فرمودند: یک ساعت در محضر علماء نشستن - که انسان را به مبدأ و معاد آشنا سازند - از هزار سال عبادت نزد خداوند محبوب تر خواهد بود. توجه و نگاه به عالم از اعتکاف و یک سال عبادت - مستحبی - در خانه خدا بهتر است. زیارت و دیدار علماء، نزد خداوند از هفتاد مرتبه طواف اطراف کعبه محبوب تر خواهد بود، و نیز افضل از هفتاد حج و عمره قبول شده می باشد. همچنین خداوند او را هفتاد مرحله ترفیع درجه می دهد و رحمت و برکت خود را بر او نازل می گرداند، و ملائکه شهادت می دهند به این که او اهل بهشت است. بحار الأنوار، ج ۱، ص ۲۰۵، ح ۳۳

حدیث ۱۱۳

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : أَلْعَالِمُ بَيْنَ الْجُهَيْالِ كَالْحَيِّ بَيْنَ الْأَمْوَاتِ، وَإِنَّ طَالِبَ الْعِلْمِ يَسْتَغْفِرُ لَهُ كُلُّ شَيْءٍ حَتَّى حِيتَانِ الْبَحْرِ، وَهَوَامَّةٌ، وَسِبَاعُ الْجَبِّ وَ أَنْعَامُهُ، فَاطْلُبُوا الْعِلْمَ، فَإِنَّهُ السَّبَبُ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَإِنَّ طَلَبَ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: دانشمندی که بین گروهی نادان قرار گیرد همانند انسان زنده ای است بین مردگان، و کسی که در حال تحصیل علم باشد تمام موجودات برایش طلب مغفرت و آمرزش می کنند، پس علم را فرا گیرید چون علم وسیله قرب و نزدیکی شما به خداوند است، و فراگیری علم، بر هر فرد مسلمانی فریضه است. بحار الأنوار، ج ۱، ص ۱۷۲، ح ۲۵

حدیث ۱۱۴

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: الصلاة خلف العالم بالف رکعة؛ نماز در پشت سر یک عالم برابر هزار رکعت است. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۵)

حدیث ۱۱۵

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ سَلَّمَ - : النَّظْرُ إِلَى الْعَالِمِ عِبَادَةٌ، وَ النَّظْرُ إِلَى الْإِمَامِ الْمَقْسُطِ عِبَادَةٌ، وَ النَّظْرُ إِلَى الْوَالِدِينَ بِرَأْفَةٍ وَ رَحْمَةً عِبَادَةٌ، وَ النَّظْرُ إِلَى أَخٍ تَوَدُّهُ فِي اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ عِبَادَةٌ؛ نگرستن به دانشمند عبادت است، نگرستن به پیشوای دادگر عبادت است، نگاه دلسوزانه و مهرآمیز به پدر و مادر عبادت است و نگرستن به برادری که برای خدای عزوجل دوستش داری عبادت است. أمالی الطوسی: ۴۵۴ / ۱۰۱۵.

حدیث ۱۱۶

امام جعفر صادق (علیه السلام): إذا أراد الله بعبد خيراً فقهه في الدين؛ چون خدا خیر بنده ای خواهد، او را در دین دانشمند کند. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۹

حدیث ۱۱۷

حضرت رسوا اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: زمانی بر امت من خواهد آمد که مردم از علماء گریزان شوند، همان طوری که گوسفند از گرگ گریزان است، خداوند چنین جامعه‌ای را به سه نوع عذاب مبتلا می گرداند: ۱ - برکت و رحمت خود را از اموال ایشان برمی دارد. ۲ - حکمفرمائی ظالم و بی مروت را بر آن ها مسلط می گرداند. ۳ - هنگام مرگ و جان دادن، بی ایمان از این دنیا خواهند رفت. مستدرک الوسائل: ج ۱۱، ص ۳۷۶، ح ۱۳۳۰۱

حدیث ۱۱۸

امام صادق علیه السلام می فرمایند: مردم هر شهری به سه چیز نیازمندند که در امور دنیا و آخرت خود به آنها رجوع کنند و اگر آن سه را نداشته باشند گرفتار سرگردانی می شوند: دین شناسِ دانایِ پرهیزکار، حاکم نیکوکاری که مردم از او اطاعت کنند و پزشکِ دانای مورد اعتماد. تحف العقول، ص ۳۲۱.

حدیث ۱۱۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: صِنْفَانِ مِنْ أُمَّتِي إِذَا صِيلِحَا صَلِحَتْ أُمَّتِي وَإِذَا فَسَدَا، فَسَدَتْ أُمَّتِي، قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَنْ هُمَا؟ قَالَ: أَلْفُقَهَاءُ وَالْأُمَرَاءُ؛ دو گروه از امت من اگر صالح شوند، امتم صالح می شوند و اگر فاسد شوند، امتم فاسد می شوند. عرض شد ای رسول خدا آن دو گروه کدامند؟ فرمودند: عالمان و حاکمان. خصال، ص ۳۷.

حدیث ۱۲۰

امام صادق علیه السلام: يُهْلِكُكَ اللَّهُ سِتِّيَا بَسْتٌ: الْأُمَرَاءُ بِالْجَوْرِ، وَالْعَرَبُ بِالْعَصْبِيَّةِ، وَالِدَّهَاقِينَ بِالْكِبْرِ، وَالتُّجَّارَ بِالْخِيَانَةِ، وَأَهْلَ الرُّسْتَاقِ بِالْجَهْلِ، وَالْفُقَهَاءَ بِالْحَسَدِ؛ خداوند شش گروه را به سبب شش خصلت نابود می کند: فرمانروایان را به سبب ستمگری، عرب ها را به سبب تعصب، ملاکان را به سبب کبر، بازرگانان را به سبب خیانت، روستاییان را به سبب نادانی و فقیهان را به سبب حسادت. بحار الأنوار: ۶۷ / ۲۰۷ / ۷۸

حدیث ۱۲۱

امام علی علیه السلام: أَبْغَضُ الْعِبَادِ إِلَى اللَّهِ سُبْحَانَهُ الْعَالِمُ الْمُتَجَبَّرُ؛ منفورترین بندگان نزد خدای سبحان دانشمند زورگو است. غرر الحکم: ۳۱۶۴ منتخب میزان الحکمه: ۷۶

حدیث ۱۲۲

امام عسکری علیه السلام: فِي صِفَةِ عُلَمَاءِ السُّوءِ: وَهُمْ أَضْرُّ عَلَى ضَمِّ عَفَاءِ شِيعَتِنَا مِنْ جَيْشِ يَزِيدَ عَلِيِّ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ وَأَصْحَابِهِ، فَإِنَّهُمْ يَسْلُبُونَهُمُ الْأَرْوَاحَ وَالْأَمْوَالَ، وَهَؤُلَاءِ عُلَمَاءُ السُّوءِ... يُدْخِلُونَ الشُّكَّ وَالشُّبُهَةَ عَلَى ضَمِّ عَفَاءِ شِيعَتِنَا فَيَضَعُونَهُمْ؛ امام عسکری علیه السلام در وصف علمای بد کردار فرمودند: زیان آنها برای شیعیان ناتوان (و آسیب پذیر) ما بیشتر از زیان سپاه یزید برای حسین بن علی علیهما السلام و یاران اوست؛ زیرا آنها جان و مال ایشان را گرفتند و این علمای بد کردار ... در دل شیعیان ناتوان ما شک و شبهه می اندازند و گمراهشان می کنند. الإحتجاج: ۲ / ۵۱۲ / ۳۳۷

حدیث ۱۲۳

امام صادق علیه‌السلام: مَلْعُونٌ مَلْعُونٌ عَالِمٌ يَوْمُ سُلْطَانَا جَائِرًا، مُعِينَا لَهُ عَلَى جَوْرِهِ؛ مَلْعُونٌ اسْت، مَلْعُونٌ اسْت، آن عالمی که پیشوای سلطانی ستمگر باشد و او را در ستمگریش یاری دهد. بحار الأنوار: ۴۵/۳۸۱/۷۵

حدیث ۱۲۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنِ از دَادَ عِلْمًا وَلَمْ يَزِدْهُ هُدًى، لَمْ يَزِدْهُ مِنَ اللَّهِ إِلَّا بُعْدًا؛ هر که علمش فزونی گیرد و هدایتش افزون نشود، جز بر دوری او از خدا افزوده نگردد. تنبیه الخواطر: ۲/۲۱ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۱۲۵

امام علی علیه‌السلام: قَصَمَ ظَهْرِي عَالِمٌ مُتَهَنِّكٌ، وَجَاهِلٌ مُتَسَكِّكٌ، فَالْجَاهِلُ يُغْشِي النَّاسَ بِنَسْكِهِ، وَالْعَالِمُ يُفَرِّهُمُ بِتَهَنِّكِهِ؛ دانشمند پرده‌در و عابد نادان، پشت مرا شکستند؛ زیرا نادان با عبادت خود مردم را فریب می‌دهد و دانشمند با تباهکاریهای خود آنان را فراری می‌دهد. منیه المرید: ۱۸۱ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۱۲۶

امام صادق علیه‌السلام: أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا عَالِمٌ لَا يُتَفَقَّحُ مِنْ عِلْمِهِ بِشَيْءٍ؛ در میان مردمان (گنهکار) سخت‌ترین عذاب را عالمی دارد که از علم خود کمترین سودی نبرد. بحار الأنوار: ۲/۳۷/۵۳

حدیث ۱۲۷

امام صادق علیه‌السلام: مَا مِنْ أَحَدٍ يَمُوتُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَحَبَّ إِلَيَّ إِلَّا يَلِيسَ مِنْ مَوْتِ فُقَيْهِ؛ برای شیطان، مرگ هیچ مؤمنی خوشایندتر از مرگ یک فقیه نیست. الکافی: ۱/۳۸/۱ منتخب میزان الحکمه: ۴۵۴

حدیث ۱۲۸

امام رضا علیه‌السلام: مِنْ عِلْمَاتِ الْفَقِيهِ الْجِلْمُ وَالْعِلْمُ وَالصَّمْتُ؛ از نشانه‌های فقاهت (و دین فهمی)، بردباری و دانش و خاموشی است. الاختصاص: ۲۳۲ منتخب میزان الحکمه: ۴۵۴

حدیث ۱۲۹

امام علی علیه‌السلام: أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِالْفَقِيهِ حَقَّ الْفَقِيهِ؟ مَنْ لَمْ يُرْخِصِ النَّاسَ فِي مَعْاصِي اللَّهِ، وَلَمْ يُقَنَّطْهُمْ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ، وَلَمْ يُؤْمِنْهُمْ مِنْ مَكْرِ اللَّهِ، وَلَمْ يَدَعِ الْقُرْآنَ رَغْبَةً عَنْهُ إِلَى مَا سِوَاهُ؛ آیا شما را از فقیه حقیقی آگاه نکنم؟ کسی که در معاصی خدا به مردم جواز ندهد و از رحمت خدا نومیدشان نکند و از مکر و عذاب خدا آسوده خاطرشان نسازد و از قرآن، به چیز دیگر رو نکند. تحف العقول: ۲۰۴

حدیث ۱۳۰

امام کاظم علیه‌السلام: فَضْلُ الْفَقِيهِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِ الشَّمْسِ عَلَى الْكَوَاكِبِ، وَمَنْ لَمْ يَتَفَقَّحْ فِي دِينِهِ لَمْ يَرْضَ اللَّهُ لَهُ عَمَلًا؛ برتری فقیه بر عابد، همچون برتری خورشید است بر ستارگان و هر که در دین خود دانا نشود، خداوند هیچ عملی از او را نپسندد. بحار

الأنوار : ۷۸ / ۳۲۱ / ۱۹

حدیث ۱۳۱

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : فقیهٌ وأحدٌ أشدُّ على إبليس من ألفِ عابدٍ ؛ وجود یک فقیه برای ابلیس ، سخت تر از هزار عابد است . بحار الأنوار : ۱ / ۱۷۷ / ۴۸

حدیث ۱۳۲

امام علی علیه السلام فرمودند: إذا رأيت عالماً فكن له خادماً ؛ هر گاه دانشمندی را دیدی، به او خدمت کن . غرر الحکم : ۴۰۲

حدیث ۱۳۳

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : من استقبل العلماء فقد استقبلني ، ومن زار العلماء فقد زارني ، ومن جالس العلماء فقد جالسنی ، ومن جالسنی فكأنما جالسن ربی ؛ هر که به استقبال دانشمندان رود ، مرا استقبال کرده است و هر که به دیدار دانشمندان رود ، مرا دیدار کرده است و هر که با دانشمندان نشیند ، با من نشسته است و هر که با من نشیند ، چنان است که با پرودگار من همنشینی کرده باشد . کنز العمال : ۲۸۸۸۳

حدیث ۱۳۴

امام علی علیه السلام : من وقّر عالماً فقد وقّر ربّه ؛ هر که دانشمندی را احترام نهاد خدا را احترام کرده است . غرر الحکم : ۸۷۰۴

حدیث ۱۳۵

لَنْ تَبْقَى الْأَرْضُ إِلَّا وَفِيهَا عَالِمٌ يَعْرِفُ الْحَقَّ مِنَ الْبَاطِلِ ؛ هرگز زمین باقی نمی ماند مگر آن که در آن دانشمندی وجود دارد که حق را از باطل می شناسد . محاسن ، ج ۱ ، ص ۲۳۴

حدیث ۱۳۶

رسول اکرم صلى الله عليه وآله وسلم می فرماید: إِنَّ شَرَّ النَّاسِ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَالِمٌ لَا يَنْتَفِعُ بِعِلْمِهِ؛ بدترین مردم نزد خداوند در روز قیامت عالمی است که از علم خود بهره نگیرد. امالی، الطوسی، ص ۵۲۷.

حدیث ۱۳۷

پیامبر اکرم صلى الله عليه وآله : أَلْمُفْتُونَ سَادَةُ الْعُلَمَاءِ وَالْفُقَهَاءُ قَادَةُ أَخْدَ عَلَيْهِمْ آدَاءُ مَوَاتِقِ الْعِلْمِ وَالْجُلُوسُ إِلَيْهِمْ بَرَكَهٌ وَالنَّظَرُ إِلَيْهِمْ نُورٌ؛ فتوا دهندگان بزرگان دانشمندان اند و فقیهان پیشوایانی که از آنان بر ادای پیمان علم تعهد گرفته شده است، نشستن نزد آنان برکت است و نگاه به آنان روشنی است. تاریخ بغداد، ج ۴، ص ۱۵۹

حدیث ۱۳۸

امام باقر علیه السلام می فرمایند: **أَلِحِلْمُ لِبَاسِ الْعَالِمِ فَلَا تَعْرَيْنُ مِنْهُ؛** بردباری لباس عالم است، پس تو خود را از آن عریان مدار. کافی، ج ۸، ص ۵۵.

حدیث ۱۳۹

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: آفت دین سه چیز است: دانای بدکار، پیشوای ستم کار و مجتهد نادان. (نهج الفصاحه، ح ۴)

حدیث ۱۴۰

امام صادق علیه السلام فرمودند: مردم به سه دسته شوند: دانشمند و دانشجو و خاشاک روی آب، ما دانشمندانیم و شیعیان ما دانشجویان و مردم دیگر خاشاک روی آب. اصول کافی جلد ۱ ص ۴۱

حدیث ۱۴۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: با دانشمندان هم نشین شو تا نیکبخت شوی. غررالحکم، باب همنشینی

حدیث ۱۴۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی مانند نادانان، به دشمنی دانشمندان بر نخواسته است. غررالحکم، باب جهل

حدیث ۱۴۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: جاهل، درستی نظر و اندیشه اش همانند لغزش عالم و داناست. غررالحکم، باب جهل

حدیث ۱۴۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: **أَلَا إِنَّ شَرَّ الشَّرِّ شَرَّ الرَّارِ الْعُلَمَاءِ وَإِنَّ خَيْرَ الْخَيْرِ خَيْرُ الْعُلَمَاءِ؛** بدانید که بدترین بدها، علمای بدند و بهترین خوبان علمای خوبند. منیه المرید، ص ۱۳۷.

حدیث ۱۴۵

امام صادق علیه السلام می فرمایند: **لَا يَتَّبِعِي لِمَنْ لَا يَتَّقِي مَلَامَةَ الْعُلَمَاءِ وَ دَمَّهِمْ أَنْ يُرْجَى لَهُ خَيْرُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛** کسی که از سرزنش و نکوهش علما پروا نمی کند، نمی توان به خیر دنیا و آخرت او امید داشت. تحف العقول، ص ۳۶۴.

حدیث ۱۴۶

امام علی (علیه السلام): **لَوْلَا... مَا أَخَذَ اللَّهُ عَلَى الْعُلَمَاءِ إِلَّا يُقَارَوْا عَلَى كِظِّ ظَالِمٍ وَلَا سَعَبِ مَظْلُومٍ لَأَلْقَيْتُ حَبْلَهَا عَلَى غَارِبِهَا؛** اگر خداوند از علما پیمان نگرفته بود که با پرخوری ظالم و گرسنگی مظلوم آرام نگیرند، زمام خلافت را به حال خود رها می کردم. نهج البلاغه، از خطبه ۳.

حدیث ۱۴۷

امام علی (علیه السلام): زَلَّ الْعَالِمُ كَانِكِسَارِ السَّفِينَةِ تُغْرَقُ وَ تُغْرَقُ مَعَهَا غَيْرَهَا؛ لغزش عالم، مانند شکستن کشتی است. خود، غرق می‌شود و دیگران را هم با خود غرق می‌کند. غرر الحکم ، ح ۵۴۷۴.

حدیث ۱۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله و علیه و آله): مَا مِنْ عَالِمٍ أَوْ مُتَعَلِّمٍ يَمُرُّ بِقَرْيَةٍ مِنْ قُرَى الْمُسْلِمِينَ أَوْ بِلَدَةٍ مِنْ بِلَادِ الْمُسْلِمِينَ وَ لَمْ يَأْكُلْ مِنْ طَعَامِهِمْ وَ لَمْ يَشْرَبْ مِنْ شَرَابِهِمْ وَ دَخَلَ مِنْ جَانِبٍ وَ خَرَجَ مِنْ جَانِبٍ إِلَّا رَفَعَ اللَّهُ تَعَالَى عَذَابَ قُبُورِهِمْ أَرْبَعِينَ يَوْمًا؛ هیچ دانشمند و یا دانش‌اندوزی از روستایی از روستاها و یا شهری از شهرهای مسلمانان نمی‌گذرد، جز آنکه خدای متعال عذاب قبرهایشان را تا چهل روز نمی‌نوشد و از یک طرف وارد نمی‌شود و از طرف دیگر خارج نمی‌گردد، جامع الأخبار ، ص ۵۰۷، ح ۱۴۰۵.

حدیث ۱۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله): لَا تَجْلِسُوا مَعَ كُلِّ عَالِمٍ، إِلَّا عَالِمًا يَدْعُوكُمْ مِنَ الْخَمْسِ إِلَى الْخَمْسِ: مِنَ الشَّكِّ إِلَى الْيَقِينِ، وَ مِنَ الْعِدَاوَةِ إِلَى النَّصِيحَةِ وَ مِنَ الْكِبْرِ إِلَى التَّوَاضُعِ وَ مِنَ الرِّيَاءِ إِلَى الْإِخْلَاصِ وَ مِنَ الرَّغْبَةِ إِلَى الرَّهْدِ؛ با هر عالمی ننشینید، مگر عالمی که شما را از پنج چیز به پنج چیز دعوت کند: از شک به یقین، از دشمنی به خیرخواهی، از تکبر به تواضع، از ریا به اخلاص و از علاقه به دنیا به بی‌اعتنایی به آن. تاریخ بغداد ، ج ۵، ص ۷۰، ح ۲۴۲۱.

حدیث ۱۵۰

جَالِسِ الْعُلَمَاءِ يَزِدُّدْ عِلْمَكَ وَ يَحْسُنْ أَدَبَكَ وَ تَزُكُّ نَفْسُكَ؛ با علما هم‌نشین باش، تا علمت زیاد و ادبت نیکو و جانت پاک گردد. غرر الحکم ، ح ۴۷۸۶.

حدیث ۱۵۱

امام باقر (علیه السلام): الْعُلَمَاءُ فِي أَنْفُسِهِمْ خَانَةٌ إِنْ كَتَمُوا النَّصِيحَةَ إِنْ رَأَوْا تَائِهًا ضَالًّا لَا يَهْدُونَهُ أَوْ مَيِّتًا لَا يُحْيُونَهُ فَيُنْسَ مَا يَصْنَعُونَ لِأَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى أَخَذَ عَلَيْهِمُ الْمِيثَاقَ فِي الْكِتَابِ أَنْ يَأْمُرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَ يَنْهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَ أَنْ يَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَ التَّقْوَى وَ لَا يَتَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَ الْعُدْوَانِ؛ اگر دانشمندان نصیحت را پنهان دارند، خیانت کرده‌اند. اگر سرگشته گمراهی را دیدند و او رازهنمایی نکردند و یا (دل) مرده‌ای را زنده نمودند، وه که چه کار زشتی کرده‌اند! چون خداوند تبارک و تعالی در کتاب از ایشان پیمان گرفته که به معروف و آنچه فرمان یافته‌اند فرمان دهند و از آنچه نهی شده‌اند نهی کنند و بر نیکوکاری و پرهیزکاری، یکدیگر را یاری کنند و در گناه و ستم یکدیگر را یاری نکنند. کافی ، ج ۸، ص ۵۴، ح ۱۶.

حدیث ۱۵۲

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): إِنْ لُقِمَانَ قَالَ لِأَبْنَيْهِ: يَا بُنَيَّ عَلَيْكَ بِمَجَالِسِ الْعُلَمَاءِ وَ اسْتِمِعْ كَلَامَ الْحُكَمَاءِ فَإِنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْقَلْبَ الْمَيِّتَ بِنُورِ الْحِكْمَةِ كَمَا يُحْيِي الْأَرْضَ الْمَيِّتَةَ بِوَابِلِ الْمَطَرِ؛ لقمان به پسرش گفت: فرزندم! همواره در مجلس دانشمندان باش و

سخنان حکیمان را بشنو، که خداوند، دل مرده را به نور حکمت زنده می‌کند؛ همان گونه که زمین مرده را با باران سیل آسا، زنده می‌گرداند. معجم الکبیر، ج ۸، ص ۱۹۹

حدیث ۱۵۳

امام علی علیه السلام می‌فرماید: تَشِعُّهُ أَشْيَاءٌ قَبِيحَةٌ وَ هِيَ مِنْ تَشَعُّهِ أَنْفُسٍ أَقْبَحَ مِنْهَا مِنْ غَيْرِهِمْ: ضَيْقُ الدَّرْعِ مِنَ الْمُلُوكِ وَ الْبُخْلُ مِنَ الْأَغْنِيَاءِ وَ سُرْعَةُ الْغَضَبِ مِنَ الْعُلَمَاءِ وَ الصَّبَا مِنَ الْكُهُولِ وَ الْقَطِيعَةُ مِنَ الرُّؤُوسِ وَ الْكِذْبُ مِنَ الْقَضَاءِ وَ الزَّمَانَةُ مِنَ الْأَطِبَاءِ وَ الْبَدَاءُ مِنَ النِّسَاءِ وَ الطَّيْشُ مِنَ ذَوِي السُّلْطَانِ؛ نه چیز زشت است، اما از نه گروه زشت‌تر: درماندگی و ناتوانی از دولتمردان؛ بخل از ثروتمندان؛ زود خشمی از دانشمندان؛ حرکات بیجگانه از میانسالان؛ جدایی حاکمان از مردم؛ دروغ از قاضیان؛ بیماری کهنه از پزشکان؛ بدزبانی از زنان و سختگیری و ستمگری از سلاطین. دعائم الإسلام، ج ۱، ص ۸۳

حدیث ۱۵۴

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: لَسْتُ أُحِبُّ أَنْ أَرَى الشَّابَّ مِنْكُمْ إِلَّا غَادِيًا فِي حَالَيْنِ: إِمَّا عَالِمًا أَوْ مُتَعَلِّمًا، فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ فَرَطًا، فَإِنْ فَرَطَ ضَيَّعَ، وَ إِنْ ضَيَّعَ أَثَمَ، وَ إِنْ أَثَمَ سَيَكُنَ النَّيَّارَ وَ الَّذِي بَعَثَ مُحَمَّدًا بِالْحَقِّ؛ دوست ندارم جوانان شما را جز در دو حالت ببینم: دانشمند یا دانش‌اندوز. اگر جوانی چنین نکند، کوتاهی کرده و اگر کوتاهی کرد، تباه ساخته و اگر تباه ساخت، گناه کرده است و اگر گناه کند، سوگند به آن کس که محمد صلی الله علیه و آله را به حق برانگیخت، دوزخ‌نشین خواهد شد. امالی طوسی، ص ۳۰۳، ح ۶۰۴.

حدیث ۱۵۵

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: إِنَّ الْعَالِمَ إِذَا لَمْ يَعْمَلْ بِعِلْمِهِ زَلَّتْ مَوْعِظَتُهُ عَنِ الْقُلُوبِ كَمَا يَزِلُّ الْمَطَرُ عَنِ الصِّفَا؛ هرگاه عالم به علمش عمل نکند. [اثر] موعظه‌اش از دل‌ها زایل می‌شود؛ آن چنان که باران از روی سنگ صاف می‌لغزد. الکافی: ج ۱، ص ۴۴

حدیث ۱۵۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: إِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعُ فِي أُمَّتِي فَلْيُظْهِرِ الْعَالِمُ عِلْمَهُ، فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ؛ هرگاه بدعت‌ها در میان امت من آشکار شد، بر عالم است که علمش را آشکار کند و هر کس نکند، لعنت خدا بر او. الکافی: ج ۱، ص ۵۴، ح ۲

حدیث ۱۵۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْعَالِمُ مَنْ لَا يَشْبَعُ مِنَ الْعِلْمِ وَلَا يَشْبَعُ بِهِ؛ دانشمند، کسی است که از دانش، سیری نپذیرد و به سیری از آن نیز وانمود نکند. غررالحکم و دررالکلم، ح ۱۷۴۰

حدیث ۱۵۸

امام علی (علیه السلام) می‌فرماید: جَالِسِ الْعُلَمَاءَ يَزِدُّدَ عِلْمَكَ وَ يَحْسُنُ أَدَبَكَ وَ تَرَكَ نَفْسَكَ بِأَعْلَمَاءِ مَعَاشِرَتِ كُنْ تَاعِلَمْتَ زِيَادًا، ادبت نیکو و جانت پاک شود. اعلام الدین، ص ۹۶

حدیث ۱۵۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: جَالِسُ الْعُلَمَاءِ يَزِدُّدَ عَلَيْهِمْ كَيْدًا وَيَحْسُنُ أَدْبُكَ وَتَزَكُّ نَفْسُكَ؛ با علما معاشرت کن تا علمت زیاد، ادبت نیکو و جانت پاک شود. مطالب السؤول، ص ۴۹

حدیث ۱۶۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: لَا يَتَّبِعِي لِمَنْ لَا يَتَّقِي مَلَامَةَ الْعُلَمَاءِ وَذَمِّهِمْ أَنْ يَرْجِيَ لَهُ خَيْرُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ كَسَى كَسَى مِنْ سِرْزَنْشِ وَنَكُوهِشِ عُلَمَاءٍ يَرْوَانِمْ كَنْدِ، نَمِي تَوَانِ بَه خَيْرِ دُنْيَا وَ آخِرَتِ اَو اَمِيدِ دَاشْتِ. (تحف العقول، ص ۳۶۴)

حدیث ۱۶۱

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: أَلْحِلْمُ لِبَاسُ الْعَالِمِ فَلَا تَعْرَيْنَنَّ مِنْهُ بَرْدِبَارِي لِبَاسِ عَالِمٍ اسْتِ، پَسِ تُو خُودِ رَا اَزِ آنِ عَرِيَانِ مَدَارِ. (کافی، ج ۸، ص ۵۵)

حدیث ۱۶۲

امام حسین علیه السلام فرمودند: مِنْ دَلَائِلِ الْعَالَمِ اِنْتِقَادُهُ لِحَدِيثِهِ وَ عِلْمُهُ بِحَقَائِقِ فُنُونِ النَّظْرِ. اَزِ نَشَانِهِ هَايِ عَالِمِ ، نَقْدِ سَخْنِ وَ اَنْدِيْشِهِ خُودِ وَ آگَاھِي اَزِ نَظَرَاتِ مَخْتَلَفِ اسْتِ. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۱۹)

حدیث ۱۶۳

امام محمدباقر علیه السلام فرمودند: عَالِمٌ يَنْتَفِعُ بِعِلْمِهِ أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ أَلْفَ عَابِدٍ دَانِشْمَنْدِي كِه اَزِ عِلْمِشِ سُوْدِ بَرَنْدِ ، اَزِ هَفْتَادِ هِزَارِ عَابِدِ بَهْتَرِ اسْتِ. (بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۷۳)

حدیث ۱۶۴

امام علی علیه السلام فرمودند: رُبُّ عَالِمٍ قَدْ قَتَلَهُ جَهْلُهُ ، وَ عِلْمُهُ مَعَهُ لَا يَنْفَعُهُ. چِه بَسِيَارَنْدِ دَانِشْمَنْدَانِي كِه جِهْلِشَانِ اَنِهَا رَا كَشْتِهِ دَرِ حَالِي كِه عِلْمِشَانِ بَا اَنِهَاسْتِ، اَمَا بَه حَالِشَانِ سُوْدِي نَمِي دَهْدِ. (ارشاد ص ۱۴۴)

حدیث ۱۶۵

امام علی (علیه السلام): ... زَلُّهُ الْعَالِمِ كَانْكَسَارِ السَّفِينَةِ تَغْرَقُ وَ تُغْرَقُ مَعَهَا غَيْرُهَا؛ لَغْزِشِ عَالِمِ، مَانَنْدِ شَكْسْتَنْ كَشْتِي اسْتِ. خُودِ، غَرَقِ مِي شُودِ وَ دِيْگَرَانِ رَا هَمِ بَا خُودِ غَرَقِ مِي كَنْدِ. غَرَرِ الْحَكْمِ ، ح ۵۴۷۴.

حدیث ۱۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله): لَا تَجْلِسُوا مَعَ كُلِّ عَالِمٍ، اِلَّا عَالِمًا يَدْعُوكُمْ مِنَ الْخَمْسِ اِلَى الْخَمْسِ : مِنَ الشَّكِّ اِلَى الْيَقِينِ، وَ مِنَ الْعِدَاوَةِ اِلَى النَّصِيحَةِ وَ مِنَ الْكِبْرِ اِلَى التَّوَاضُعِ وَ مِنَ الرِّيَاءِ اِلَى الْاِخْلَاصِ وَ مِنَ الرَّغْبَةِ اِلَى الرَّهْدِ؛ بَا هَرِ عَالِمِي نَنْشِينِيْدِ، مَگَرِ عَالِمِي كِه

شما را از پنج چیز به پنج چیز دعوت کند: از شک به یقین، از دشمنی به خیرخواهی، از تکبر به تواضع، از ریا به اخلاص و از علاقه به دنیا به بی‌اعتنایی به آن. تاریخ بغداد، ج ۵، ص ۷۰، ح ۲۴۲۱.

حدیث ۱۶۷

امام علی (علیه السلام): جَالِسِ الْعُلَمَاءِ يَزِدُّدْ عِلْمِيكَ وَيَحْسُنْ أَدَبِيكَ وَ تَزَكُّ نَفْسُكَ؛ با علما هم‌نشین باش، تا علمت زیاد و ادب نیکو و جانت پاک گردد. غرر الحکم، ح ۴۷۸۶.

حدیث ۱۶۸

امام رضا (علیه السلام): رَحِمَ اللَّهُ عَبْدًا أَحْيَا أَمْرَنَا ... يَتَعَلَّمُ عُلُومَنَا وَيُعَلِّمُهَا النَّاسَ ، فَإِنَّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا مَحَاسِنَ كَلَامِنَا لَاتَّبَعُونَا؛ رحمت خدا بر بنده‌ای را که امر ما را زنده کند. دانش‌های ما را فرا گیرد و به مردم بیاموزد. اگر مردم زیبایی‌های سخنان ما را می‌دانستند، از ما پیروی می‌کردند. معانی الأخبار، ص ۱۸۰، ح ۱.

حدیث ۱۶۹

امام سجاد (علیه السلام): لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي طَلَبِ الْعِلْمِ لَطَلَبُوهُ وَ لَوْ بَسَفِكَ الْمُهْجِجِ وَ خَوْضِ اللَّجْجِ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى أَوْحَى إِلَى دَانِيَالٍ : أَنْ أَمَقَّتْ عَيْدِي إِلَى الْجَاهِلِ الْمُسْتَخِفِّ بِحَقِّ أَهْلِ الْعِلْمِ ، التَّارِكِ لِلْإِقْتِدَاءِ بِهِمْ وَ أَنْ أَحَبَّ عَيْدِي إِلَى التَّقِيِّ الطَّالِبِ لِلنُّوَابِ الْجَزِيلِ اللَّائِمِ لِلْعُلَمَاءِ التِّيَابِعِ لِلْعُلَمَاءِ الْقَابِلِ عَنِ الْحُكَمَاءِ؛ اگر مردم می‌دانستند که در جستجوی دانش چه چیزی [نهفته] است، بی‌گمان در پی آن می‌رفتند، حتی اگر با ریخته شدن خون و فرو رفتن در اعماق دریا باشد. خدای تبارک و تعالی به دانیال وحی کرد: منفورترین بندگانم نزد من، نادانی است که حق اهل علم را سبک بشمارد و پیروی از ایشان را رها کند و محبوب‌ترین بندگانم نزد من، تقوا پیشه‌ای است که جوایز پادشاه فراوان، همراه دانشمندان، پیرو بردباران و پذیرای حکیمان باشد. کافی، ج ۱، ص ۳۵، ح ۵.

حدیث ۱۷۰

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): أَنْ لُقْمَانَ قَالَ لِابْنِهِ : يَا بَنِيَّ عَلَيْكَ بِمَجَالِسِ الْعُلَمَاءِ وَ اسْتَمِعْ كَلَامَ الْحُكَمَاءِ فَإِنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْقُلُوبَ الْمَمِيَّتَ بِنُورِ الْحِكْمَةِ كَمَا يُحْيِي الْأَرْضَ الْمَيِّتَةَ بِوَابِلِ الْمَطَرِ؛ لقمان به پسرش گفت: فرزندم! همواره در مجلس دانشمندان باش و سخنان حکیمان را بشنو، که خداوند، دل مرده را به نور حکمت زنده می‌کند؛ همان‌گونه که زمین مرده را با باران سیل‌آسا، زنده می‌گرداند. معجم الکبیر، ج ۸، ص ۱۹۹، ح ۷۸۱۰.

حدیث ۱۷۱

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: اگر بعد از غیبت قائم ما نبود وجود علمایی که به سوی او (مردم را فرا) می‌خوانند و به وجود او رهنمون می‌شوند و با حجت‌های الهی از دین او دفاع می‌کنند و بندگان ناتوان خدا را از دام ابلیس و پیروان او می‌رهانند، بی‌گمان همه‌ی مردم از دین خدا بر می‌گشتند. بحار الانوار، ج ۲/ص ۶.

حدیث ۱۷۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: العالم حی و إن کان میتا، الجاهل میت و ان حیا. عالم زنده است، گرچه مرده باشد؛ نادان مرده است، گرچه زنده باشد. غررالحکم / ح ۱۱۲۵.

حدیث ۱۷۳

رسول اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: موت العالم ثلمة فی الإسلام لا تسد ما اختلف الیل و النهار. در گذشت عالم، رخنه ای است در اسلام که، تا شب و روز در گردش است، هیچ چیز آن را جبران نمی کند. کنز العمال / ح ۲۸۷۶.

حدیث ۱۷۴

حضرت امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اذ کان یوم القیامه بعث الله عزوجل العالم و العابد، فاذا وقف بین یدی الله عزوجل قیل للعابد: انطلق الی الجنة، و قیل للعالم: فق، تشفع للناس بحسن تا دیبک لهم. چون روز قیامت شود، خدای عزوجل عالم و عابد را برانگیزد. چون آن دو در پیشگاه خدای عزوجل بایستند، به عابد گفته شود: به بهشت برو و به عالم گفته شود: بایست و بسبب آن که مردم را نیکو تربیت کردی، شفاعتشان کن. علل الشرایع / ۳۹۴.

حدیث ۱۷۵

حضرت امام باقر (علیه السلام) فرمودند: عالم ینفع بعلمه، افضل من سبعین الف عابد. دانشمندی که از علمش بهره ببرند، برتر از هفتاد هزار عابد است. میزان الحکمه / ج ۸ / ص ۳۹۴۲.

حدیث ۱۷۶

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: العلماء باقون ما بقی اللیل و النهار. تا گردش شب و روز هست، علما هستند. غررالحکم / ج ۱۴۸۱.

حدیث ۱۷۷

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: موت العالم ثلمه فی الاسلام لا تسد ما اختلف اللیل و النهار در گذشت عالم، رخنه ای است در اسلام که تا شب و روز در گردش است، هیچ چیز آن را جبران نمی کند. کنز العمال / ج ۲۸۷۶۰.

حدیث ۱۷۸

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: العلماء مصابیح الارض، و خلفاء الانبیاء، و ورتنی و ورثه الانبیاء. علما چراغهای زمینند و جانشینان پیامبران و وارثان من و پیامبران هستند. کنز العمال / ۲۸۶۷۷.

حدیث ۱۷۹

قال الإمام الصادق (علیه السلام): العالم لا یتکلم بالفضول. امام صادق (علیه السلام) فرمودند: دانا (و عالم)، زیاده گویی نمی کند. «مستدرک الوسائل، ج ۹، ص ۳۳، ح ۱۰۱۲۷»

کتاب و کتابخوانی

حدیث ۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ تَسَلَّى بِالْكِتَابِ لَمْ تَفْتَهُ سَيْلَوْهُ؛ هر که با کتاب آرامش یابد، هیچ آرامش‌بخشی را از دست نداده است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۱۲۶

شعر، خط و نوشتار

حدیث ۱

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): مَنْ مَاتَ وَمِيرَاثُهُ الدَّفَاتِرُ وَالْمَحَابِرُ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ؛ هر که بمیرد و میراث او دفترها و دوات باشد، بهشت بر او واجب است. ارشاد القلوب، ج ۱، ص ۱۷۲

حدیث ۲

امام صادق (سلام الله علیه): اَكْتُبُوا؛ فَإِنَّكُمْ لَا تَحْفَظُونَ حَتَّى تَكْتُبُوا؛ بنویسید؛ تا ننویسید، حفظتان نمی‌شود. الکافی: ج ۱، ص ۵۲، ح ۹

حدیث ۳

قال الصادق عليه السلام: مَنْ قَالَ فِيْنَا بَيْتَ شِعْرِ بَنِي اللَّهِ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ؛ امام صادق علیه السلام فرمودند: هر کس در راه ما و برای ما یک بیت شعر بسراید، خداوند برای او خانه ای در بهشت، بنا می‌کند. وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص ۴۶۷

حدیث ۴

امام صادق علیه السلام: مَا قَالَ فِيْنَا قَائِلٌ بَيْتًا مِنَ الشُّعْرِ حَتَّى يُؤَيِّدَ بِرُوحِ الْقُدْسِ؛ هیچ سراینده‌ای درباره ما بیت شعری نگفت، جز آن که روح القدس کمکش کرد. عیون أخبار الرضا علیه السلام: ۲ / ۷ / ۱

حدیث ۵

امام صادق علیه السلام: مَنْ قَالَ فِيْنَا بَيْتَ شِعْرِ بَنِي اللَّهِ تَعَالَى لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ؛ هر که درباره ما یک بیت شعر بگوید، خداوند متعال در بهشت یک خانه برایش بسازد. عیون أخبار الرضا علیه السلام: ۱ / ۷ / ۱

حدیث ۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ مِنَ الشُّعْرِ لِحَكْمًا، وَإِنَّ مِنَ الْبَيَانِ لَسِحْرًا؛ برخی شعرها حکمت‌آمیز است و برخی بیانشان افسونگر. أمالی الصدوق: ۶ / ۴۹۵

حدیث ۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَمَّا سُئِلَ عَنِ السُّعْرَاءِ: إِنَّ الْمُؤْمِنَ مُجَاهِدٌ بِلِسَانِهِ، وَالذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَكَأَنَّمَا يَنْصَحُونَهُمْ

بِالْبَيْلِ؛ - در پاسخ به سؤال از شاعران-: همانا مؤمن با شمشیر و زبان خود جهاد می‌کند؛ سوگند به آن که جانم در دست اوست ، سخنان شاعران (مؤمن) چون تیری است که به دشمن می‌زنند . نور الثقلین : ۴/۷۰/۱۰۵

حدیث ۸

امام علی (علیه‌السلام): افْتَحَ بَرِيَّةَ قَلَمِكَ ، وَأَشْرَمَكَ شَحْمَتَهُ ، وَأَيْمِنَ قِطْعَتِكَ يَجِدُ خَطَّكَ؛ نوک قلمت را بشکاف و پره آن را ستبر گردان و آن را از راست برش بزنی تا خطت خوش شود . غرر الحکم : ۲۴۶۵

حدیث ۹

امام علی (علیه‌السلام): فیما قال لکاتبه عبيد الله بن أبي رافع ألق دواتك ، وأطل جلفه قلمك ، وفرج بين السطور ، وقزمط بين الحروف ، فإن ذلك أجدر بصياحه الخط - خطاب به کاتب خود عبيدالله بن ابی رافع - :در دوات خود ليقه بگذار و نوک قلمت را دراز تراش و میان خطها فاصله بگذار و حرفها را نزدیک هم بنویس ؛ زیرا این کار باعث زیبایی خط می‌شود . نهج البلاغه ، حکمت ۳۱۵

حدیث ۱۰

امام علی (علیه‌السلام) فرمودند: الخَطُّ لِسَانُ الْيَدِ ؛ خط ، زبان دست است . غرر الحکم : ۷۰۶

حدیث ۱۱

سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْخَطِّ ، فَقَالَ : عَلَّمَهُ نَبِيُّ ، وَمَنْ كَانَ وَاقْفَهُ عِلْمٍ ؛ از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم درباره خط سؤال شد ، فرمودند: پیامبری آن را تعلیم داد و همراهانش آموختند . الدر المنثور : ۴۳۴ / ۷

حدیث ۱۲

امام صادق (علیه‌السلام) می‌فرماید : لا تَدْعُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَإِنْ كَانَ بَعْدَهُ شِعْرٌ ؛ بسم الله الرحمن الرحيم را فرو مگذار اگر چه قبل از (نوشتن) یک شعر باشد . الکافی : ۲ / ۶۷۲ / ۱

حدیث ۱۳

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید : بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مِفْتَاحُ كُلِّ كِتَابٍ ؛ بسم الله الرحمن الرحيم ، سر آغاز هر نوشته‌ای است . الدر المنثور : ۲۷ / ۱

حدیث ۱۴

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: مَنْ كَتَبَ عَنِّي عِلْمًا أَوْ حَدِيثًا لَمْ يَزَلْ يُكْتَبُ لَهُ الْأَجْرُ مَا بَقِيَ ذَلِكَ الْعِلْمُ وَالْحَدِيثُ؛ هر کس دانشی یا حدیثی از من بنویسد تا آن دانش و حدیث باقی است ، برایش اجر نوشته شود . کنز العمال : ۲۸۹۵۱

حدیث ۱۵

اَكْتُبُوا؛ فَإِنَّكُمْ لَا تَحْفَظُونَ حَتَّى تَكْتُبُوا؛ بنویسید؛ زیرا تا ننویسید، حفظ نمی کنید. الکافی: ۱ / ۵۲ / ۹

حدیث ۱۶

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: اَكْتُبُوا الْعِلْمَ قَبْلَ ذَهَابِ الْعُلَمَاءِ، وَإِنَّمَا ذَهَابُ الْعِلْمِ بِمَوْتِ الْعُلَمَاءِ؛ دانش را، پیش از درگذشت دانشمندان، بنویسید؛ زیرا با مرگ دانشمندان، دانش (آنان) نیز می رود. کنز العمال: ۲۸۷۳۳

حدیث ۱۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: قَيِّدُوا الْعِلْمَ بِالْكِتَابِ؛ علم را، با نوشتن در بند کشید. کنز العمال: ۲۹۳۳۲

حدیث ۱۸

امام علی علیه السلام: عُقُولُ الْفُضَلَاءِ فِي أَطْرَافِ أَقْلَامِهَا؛ خردهای دانشمندان، در نوک قلم‌های آنهاست. غرر الحکم: ۶۳۳۹

حدیث ۱۹

امام علی علیه السلام: كِتَابُ الرَّجُلِ عُنْوَانُ عَقْلِهِ وَبُرْهَانُ فَضْلِهِ؛ نوشته (و نامه) انسان، نشان خرد او و دلیل فضل اوست. غرر الحکم: ۷۲۶۰ منتخب میزان الحکمه: ۴۸۲

حدیث ۲۰

امام علی علیه السلام: رَسُولُكَ تَرْجُمَانُ عَقْلِكَ، وَكِتَابُكَ أَبْلَغُ مَا يَنْطِقُ عَنْكَ؛ فرستاده تو، ترجمان خرد توست و نوشته‌ات، رساترین سخنگوی تو. نهج البلاغه، حکمت ۳۰۱

حدیث ۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کرم الكتاب ختمه؛ اعتبار نامه به مهر است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الشَّعْرُ بِمَنْزِلَةِ الْكَلَامِ فَحَسَنُهُ حَسَنُ الْكَلَامِ وَ قَبِيحُهُ قَبِيحُ الْكَلَامِ؛ شعر چون سخن است شعر نیک سخن نیک است و شعر بد سخن بد است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الْخَطُّ الْحَسَنُ يَزِيدُ الْحَقَّ وَضَحًا؛ خط نیکو وضوح حق را افزون می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حقّ الولد علی والده أن یحسّن اسمه و یزوجه إذا أدرك و یعلّمه الكتاب؛ حقّ پسر بر پدر آن ست که نام او را نیک کند و همین که به بلوغ رسید زنش دهد و خط نوشتن بدو بیاموزد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ لجواب الكتاب حقّاً کردّ السّلام؛ جواب نامه مانند جواب سلام لازم است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶

قال الإمام الحسن المجتبی - علیه السلام - : تعلّموا العلم، فإنّ لم تَسِدْ تطیعوا حفظه فاکتُبوه و ضِعوه فی بیوتکم؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: علم و دانش را - از هر طریقی - فرا گیرید، و چنانچه نتوانستید آن را در حافظه خود نگه دارید، ثبت کنید و بنویسید و در منازل خود در جای مطمئن قرار دهید. احقاق الحق، ج ۱۱، ص ۲۳۵

حدیث ۲۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: استتزلوا الرّزق بالصدقه و البکور مبارک یزید فی جمیع النعم خصوصاً فی الرّزق و حُسن الخطّ من مفاتیح الرّزق و طیب الکلام یزید فی الرّزق؛ با صدقه دادن روزی را فرود آورید، سحرخیزی با برکت است و همه نعمت‌ها، مخصوصاً روزی را زیاد می کند، خط زیبا از درهای رزق است و خوش‌زبانی [هم] روزی را زیاد می کند. بحار الأنوار، ج ۷۶، ص ۳۱۸.

حدیث ۲۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرمایند: بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مِفْتَاحُ كُلِّ كِتَابٍ؛ بسم الله الرحمن الرحيم، کلید هر نوشته‌ای است. الجامع الصغیر، ج ۱، ص ۴۸۱.

حدیث ۲۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرمایند: مَنْ كَتَبَ بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَجَوَدَهُ تَعْظِيمًا لِلَّهِ عَفَرَ اللَّهُ لَهُ؛ هر کس بسم الله الرحمن الرحيم را برای بزرگداشت خداوند زیبا بنویسد، خداوند او را می بخشد. بحار الأنوار، ج ۹۲، ص ۳۵.

حدیث ۳۰

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: من انشد فی الحسین بیتا من شعر فبکی و ابکی عشره فله لهم الجنة. هر کسی درباره حسین (علیه السلام) بیتی شعر بسراید و خود بگیرد و ده نفر را بگریاند، برای او و آن ده نفر بهشت باشد. ثواب الاعمال/ ج ۱۱۰.

حدیث ۳۱

امام علی علیه السلام : عُقُولُ الْفُضَلَاءِ فِي أَطْرَافِ أَقْلَامِهَا؛ خردهای دانشمندان، در نوک قلم‌های آنهاست. غرر الحکم: ۶۳۳۹
منتخب میزان الحکمه: ۴۸۲

جدل و مرء

حدیث ۱

قال أمير المؤمنين - عليه السلام - : إِيَّاكُمْ وَالْجِدَالَ فَإِنَّهُ يُورِثُ الشَّكَّ فِي دِينِ اللَّهِ. أميرالمؤمنین - علیه السلام - فرمودند: پرهیز از جدل، زیرا جدل موجب شک و تردید در دین خدا می شود. بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۹

حدیث ۲

عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: يَا كَمِيلُ إِيَّاكَ وَالْمِرَاءَ فَإِنَّكَ تُعْزِي بِنَفْسِكَ السُّفَهَاءَ إِذَا فَعَلْتَ وَتُفْسِدُ الْأَخَاءَ. أميرالمؤمنین - علیه السلام - فرمودند: ای کمیل! پرهیز از جدل، زیرا با دست خود سفیهان را بر آن داشتی تا آزارت کنند و نیز (جدل) اخوت و دوستی را از میان می برد. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۹»

حدیث ۳

عَنْ الْإِمَامِ الرِّضَا - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: الْمِرَاءُ فِي كِتَابِ اللَّهِ كَفْرٌ. امام رضا - علیه السلام - فرمودند: مرء (جدل لفظی بر اساس هوای نفس) از دیدگاه قرآن «کفر» است. «وسائل الشیعه، ج ۱۸، ص ۱۵۰»

حدیث ۴

قال الامام الرضا - عليه السلام - : لا تُمارِينَ الْعُلَمَاءَ فَيَرْفُضُوكَ وَلَا تُمارِينَ السُّفَهَاءَ فَيَجْهَلُوكَ. امام رضا - علیه السلام - فرمودند: با علماء مرء و جدل مکن که تو را از پای درمی آورند و نیز با سفیهان مرء مکن که تو را به نادانی نسبت می دهند. «منیة المرید، ص ۱۹۳»

حدیث ۵

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : طَلَبَةُ الْعِلْمِ ثَلَاثَةٌ فَأَعْرِفُهُمْ بِأَعْيَانِهِمْ وَصِفَاتِهِمْ: صِنْفٌ يَطْلُبُهُ لِلْجِدَالِ وَالْمِرَاءِ، وَصِنْفٌ يَطْلُبُهُ لِلْإِسْتِطَالَةِ وَالْحَتْلِ وَصِنْفٌ يَطْلُبُهُ لِلْفَقْهِ وَالْعَقْلِ فَصَاحِبُ الْحَيْدَلِ وَالْمِرَاءِ ... امام صادق - علیه السلام - فرمودند: جویندگان علم بر سه دسته اند پس آنان را با هویت واقعی شان بشناس: دسته ای از آنها دانش را به جهت جدل و مرء فرا می گیرند و دسته ای آن را جهت تفاخر و بزرگ نمائی می آموزند و دسته ای نیز آن را جهت فهمیدن و تعقل یاد می گیرند. پس اهل جدل و مرء آدم مردم آزار است، او در هنگام مناظره مانع از گفتار دیگران می شود و در میدان سخن مجالی برای دیگران قائل نیست و در عین حال خود را حلیم پارسا می نمایاند و حال آنکه باطن وی از خشوع و ورع تهی است و سرانجام خداوند نیز دماغ وی را به خاک می مالد. «معالم الاصول و ملاذ المجتهدین، ص ۱۵»

حدیث ۶

عن النبي - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: الْمِرَاءُ يَفْسِدُ الصِّدْقَةَ الْقَدِيمَةَ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: مرء و جدل (حتی) دوستی قدیمی را از بین می برد. «احقاق الحق، ج ۱۹، ص ۳۵۶»

حدیث ۷

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - قَالَ: أَنَا زَعِيمٌ بَيْتٍ فِي رَبْضِ الْجَنَّةِ وَ بَيْتٍ فِي وَسْطِ الْجَنَّةِ وَبَيْتٍ فِي أَعْلَى الْجَنَّةِ لِمَنْ تَرَكَ الْمِرَاءَ وَ إِنْ كَانَ مُحِقًّا وَ تَرَكَ الْكُذْبَ وَ إِنْ كَانَ هَازِلًا وَ لِمَنْ حَسَنَ خُلُقَهُ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: من مسئولیت خانه هایی در آغاز و بالا و وسط بهشت را عهده دار هستم و این ها را به کسانی خواهم داد که جدل را ترک کنند، گرچه حق با آنان باشد و نیز دروغگویی را ترک گویند گرچه بعنوان شوخی باشد و نیز به کسانی که دارای حُسن خلق باشند. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۷»

حدیث ۸

عَنِ رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : قَالَ إِيَّاكُمْ وَ الْمِرَاءَ وَ الْخُصُومِيَةَ فَإِنَّهُمَا يُمْرِضَانِ الْقُلُوبَ عَلَى الْأَخْوَانِ وَ يُنْبِتُ عَلَيْهَا النَّفَاقَ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: از جدل و خصومت پرهیزید زیرا این دو باعث دلمردگی و بیماری دل و عامل رشد نفاق اند. «بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۳۹۹»

حدیث ۹

أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : اجْلِسْ حَتَّى تَتَنَاظَرَ فِي الدِّينِ فَقَالَ: يَا هَذَا أَنَا بَصِيرٌ بِدِينِي مَكشُوفٌ عَلَى هُدَايَ فَإِنَّ كُنْتُ جَاهِلًا بِدِينِكَ فَادْهَبْ وَاطْلُبْهُ، مَالِي وَ لِلْمُمَارَاةِ مردی به امام حسین - عَلَيْهِ السَّلَامُ - گفت: بنشینید تا با یکدیگر پیرامون مسائل دینی مناظره کنیم! امام فرمودند: من به مسائل دینی بصیر و آگاهم و راه هدایت برایم روشن است و اگر تو جاهل و ناآگاهی برو و یاد بگیر. من کجا و جدل؟ و سپس افزود: شیطان است که آدمی را وسوسه می کند و می گوید، با مردم مباحثه و مناظره راه بینداز تا دیگران نپندارند که تو نادان و ضعیف هستی. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۵»

حدیث ۱۰

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - قَالَ: مَنْ تَرَكَ الْمِرَاءَ وَ هَيَّوَ مُحِقُّ بَيْتِي لَهُ بَيْتٌ فِي أَعْلَى الْجَنَّةِ وَ مَنْ تَرَكَ الْمِرَاءَ وَ هَيَّوَ مُبْطِلٌ يُبْنِي لَهُ بَيْتٌ فِي رَبْضِ الْجَنَّةِ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: کسی که جدل را ترک کند گرچه حق با او باشد در برترین جای بهشت، قصری برای وی ساخته می شود و کسی که مرأه را ترک کند در حالی که حق با او نباشد، در آغاز بهشت قصری برایش بنا می گردد. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۷»

حدیث ۱۱

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - قَالَ: ذَرُوا الْمِرَاءَ فَإِنَّهُ لَا تَقْفَهُمْ حِكْمَتُهُ وَ لَا تَوْمَنُ فِتْنَتُهُ پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: جدل را کنار بگذارید که از فتنه و سرانجام آن کسی ایمن نیست. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۷»

حدیث ۱۲

قال الامام الحسين - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : سَيئَلْتُ أَبِي عَنْ مَخْرَجِ رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فَقَالَ: كَانَ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - يَحْزَنُ لِسَانَهُ إِلَّا عَمَّا يَعْنِيهِ قَدْ تَرَكَ نَفْسَهُ مِنْ ثَلَاثٍ، الْمِرَاءِ وَ الْإِكْتَارِ امام حسین - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فرمودند: از پدرم، درباره

سیره پیامبر - صلی الله علیه و آله - پرسیدم، پاسخ دادند: رسول الله، زبان خود را همیشه از گفتار بی معنی حفظ می کرد و خود را از سه چیز دور می داشت: مرأ، پرحرفی، سخن پوچ و بی معنی، و نیز سه مسئله را ترک می کرد: هیچکس را مذمت نمی کرد، از کسی عیبجویی نمی نمود و در پی جمع آوری لغزش های این و آن نبود. «مسند الامام الرضا، ج ۲، ص ۸۵»

حدیث ۱۳

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : يا عَلِيُّ رَأَيْتُ عَلِيَّ بَابِ الْجَنَّةِ مَكْتُوبًا أَنْتَ مُحَرَّمَةٌ عَلَيَّ كُلِّ بَخِيلٍ وَ مُرَأٍ وَ عَاقٍ وَ نَمَامٍ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: یا علی! بر درب بهشت نوشته شده است: تو (بهشت) بر بخیل و اهل مرأ و عاق والدین و نمام (سخن چین) حرام می باشی. «جامع الأخبار، ص ۹۸»

حدیث ۱۴

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ: خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - يَوْمًا وَ نَحْنُ نَتَمَارَى فِي شَيْءٍ فِي أَمْرِ الدِّينِ فَغَضِبَ عَلَيْنَا غَضَبًا شَدِيدًا لَمْ يَغْضَبْ مِثْلَهُ ثُمَّ قَالَ: إِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِهَذَا ذُرْوِ الْمِرَاءِ ابی الدرداء می گوید: روزی ما پیرامون یکی از مسائل دینی مشغول مرأ و جدل بودیم، پیامبر اکرم وارد شدند و با دیدن این حالت در میان ما آنچنان غضبناک شدند که سابقه نداشت و فرمودند: مردم قبل از شما بر اثر مرأ به هلاکت رسیدند و افزود: مرأ و جدل را کنار بگذارید، زیرا اهل مرأ زیانکارند، جدل را کنار بگذارید زیرا اهل جدل را در قیامت شفاعت نخواهند کرد، جدل را کنار بگذارید، زیرا من مسئول خانه هائی در بالا و آغاز و وسط بهشت هستم و کسی که مرأ را ترک گوید گر چه حق با او باشد اسکان خواهم داد، مرأ را کنار بگذارید، زیرا این عمل پس از نهی از بت پرستی اولین چیزی است که خداوند مرا از آن نهی کرده است. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۸»

حدیث ۱۵

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: لَا يَسْتَكْمِلُ عَبْدٌ حَقِيقَةَ الْإِيمَانِ حَتَّى يَدَعَ الْمِرَاءَ وَ إِنْ كَانَ مُحِقًّا. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: ایمان کسی کامل نمی گردد مگر آنکه مرأ و جدل را ترک کند، گرچه حق با او باشد. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۷»

حدیث ۱۶

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: ذُرْوِ الْمِرَاءِ فَإِنَّ أَوَّلَ مَا نَهَانِي عَنْهُ رَبِّي بَعِيدَ عِبَادَةِ الْأَوْثَانِ الْمِرَاءِ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: مرأ را کنار بگذارید، زیرا اولین چیزی که بعد از بت پرستی پروردگرم مرأ مورد نهی قرار داد، مرأ و جدل بود. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۸»

حدیث ۱۷

قال الامام الصادق - عليه السلام - : المؤمنُ يدارى و لا يمارى. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: مؤمن مدارا می کند و جدال نمی کند. «أعلام الدين، ص ۳۰۳»

حدیث ۱۸

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: مَنْ يَضْمَنْ لِي أَرْبَعَةً بِأَرْبَعَةٍ آيَاتٍ فِي الْجَنَّةِ؟ مَنْ أَنْفَقَ وَلَمْ يَخَفْ فَقَرًّا وَأَنْصَبَ فَالْنَّاسَ مِنْ نَفْسِهِ وَ أَفْشَى السَّلَامَ فِي الْعَالِمِ وَتَرَكَ الْمِرَاءَ وَإِنْ كَانَ مُحِقًّا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: کسی که انجام چهار چیز را برایم ضمانت کند، من نیز چهار خانه در بهشت برای او ضمانت می‌کنم: کسی که انفاق کند و از فقر نترسد، کسی که درباره دیگران انصاف روا دارد و کسی که در برابر عالم آشکارا سلام و اداء احترام کند و کسی که جدل را گرچه حق با او باشد ترک گوید. «الخصال، ج ۱، ص ۲۲۳»

حدیث ۱۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : الجهل في الثلاث ... شدة المراء ... امام صادق - عليه السلام - فرمودند: جهل در سه چیز است: (یکی از آنها) شدت مراء است. «مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۲۸»

حدیث ۲۰

قال الامام الصادق - عليه السلام - : سبعة يفسدون اعمالهم، (سابعمهم) الذي لا يزال يجادل اخاه مخاصما له. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هفت نفر، اعمال خود را خراب می‌کنند، (هفتمین نفر)، کسی است که با برادر دینی خود جدل خصمانه می‌کند. «الخصال، ج ۲، ص ۳۴۸»

حدیث ۲۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : لا يُمَارَى فِي أَىِّ حَالٍ كَانَ إِلَّا مَنْ كَانَ جَاهِلًا بِنَفْسِهِ وَبِغَيْرِهِ مَحْرُومًا مِنْ حَقَائِقِ الدِّينِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: به جدل نخواهد پرداخت مگر کسی که نسبت به خود و دیگران جاهل باشد و (اهل جدل) از درک حقایق دینی محروم خواهد ماند. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۴»

حدیث ۲۲

قال الامام الصادق - عليه السلام - : الْمِرَاءُ دَاءٌ رَدِيٌّ وَ لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ خَصْلَةٌ شَرٌّ مِنْهُ وَ هُوَ خُلُقٌ إِبْلِيسَ وَ نَسَبَتْهُ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: مراء بیماری پستی است و برای آدمی خصلتی بدتر از آن نیست و آن از اخلاق شیطان و پیروان او است. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۴»

حدیث ۲۳

عَنْ الْإِمَامِ عَلِيِّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: سَبَبُ الشَّخْنَاءِ كَثْرَةُ الْمِرَاءِ. أميرالمؤمنین - عليه السلام - فرمودند: کثرت جدل و مراء، باعث بغض و کینه است. «غرر الحکم، ح ۱۰۶۴۶»

جهل و عقل

حدیث ۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : كَمَالُ الْأَدَبِ وَ الْمَرْوَةُ فِي سَبْعِ خِصَالٍ الْعَقْلُ وَ الْحِلْمُ وَ الصَّبْرُ وَ الرَّفْقُ وَ الصَّمْتُ وَ حُسْنُ الْخُلُقِ وَ

الْمِدَارَةُ. امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: کمال ادب و مروّت در هفت خصلت است: عقل و برد باری و صبر و نرم خوئی و سکوت و حسن خلق و مدارا کردن. «مستدرک الوسائل، ج ۹، ص ۳۸»

حدیث ۲

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : الرِّيحُ الطَّيِّبَةُ تُشَدُّ الْعَقْلَ امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: بوی خوش سبب زیاد شدن عقل می شود. «مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۴۱۹»

حدیث ۳

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : خَمْسٌ مَنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ لَمْ يَكُنْ فِيهِ كَثِيرٌ مَسْتَمْتِعٌ قُلْتُ وَ مَا هِيَ قَالَ الْعَقْلُ وَ الْاَدَبُ وَ الدِّينُ وَ الْجُودُ وَ حَسَنُ الْخُلُقِ. امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: پنج چیز است که اگر کسی نداشته باشد بهره‌ی زیادی نمی برد. (راوی) گفت: آن پنج چیز است؟ امام فرمودند: عقل و ادب و دین و بخشش و حسن خلق. «وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۲۰۸»

حدیث ۴

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : إِنَّ الثَّوَابَ عَلَى قَدْرِ الْعَقْلِ. امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: ثواب دادن به اندازه عقل (آدمی) است. «وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۴۰»

حدیث ۵

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : لَيْسَ بَيْنَ الْاِيْمَانِ وَ الْكُفْرِ اِلَّا قَلْبُ الْعَقْلِ امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: (فاصله ای) بین ایمان و کفر نیست مگر کمی عقل. «اصول کافی، ج ۱، ص ۲۸»

حدیث ۶

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : ... اغْرِفُوا الْعَقْلَ وَ جُنْدَهُ وَ الْجَهْلَ وَ جُنْدَهُ تَهْتَدُوا امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: عقل و لشکرش و (نیز) جهل و لشکرش را بشناسید تا هدایت شوید. «اصول کافی، ج ۱، ص ۲۱»

حدیث ۷

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : الْعَقْلُ دَلِيلُ الْمُؤْمِنِ. امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: عقل دلیل (و نشانه) مؤمن است. «اصول کافی، ج ۱، ص ۲۵»

حدیث ۸

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : حُجَّةُ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ النَّبِيُّ وَ الْحُجَّةُ فِيمَا بَيْنَ الْعِبَادِ وَ بَيْنَ اللَّهِ الْعَقْلُ. امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: پیامبر حجت خدا بر بندگانش است و عقل حجت بین بندگان و خداوند است. «اصول کافی، ج ۱، ص ۲۵»

حدیث ۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : (العقل) ما عُيِدَ بِهِ الرَّحْمَنُ وَ اِكْتَسِبَ بِهِ الْجَنَانُ امام صادق - عليه السلام - فرمودند: (عقل) چیزی است که به وسیله‌ی آن خدای بخشنده بندگی می شود و بهشت به واسطه‌ی آن بدست می آید. «اصول کافی، ج ۱، ص ۱۱»

حدیث ۱۰

قال الامام الباقر - عليه السلام - : أَوْحَى اللَّهُ إِلَى مُوسَى عَلَى نَبِينَا وَ اَلِهٍ وَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَا أَوْ أَخِيذُ عِبَادِي عَلَى قَدْرِ مَا اعْطَيْتُمْ مِنَ الْعَقْلِ. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: خداوند به موسی - علیه السلام - وحی کرد که من بندگانم را به اندازه آن چه از عقل عطا کردم مؤاخذ می کنم. «وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۴۱»

حدیث ۱۱

قال الامام الباقر - عليه السلام - : لَمَّا خَلَقَ اللَّهُ الْعَقْلَ قَالَ لَهُ أَقْبِلْ فَأَقْبَلَ ثُمَّ قَالَ لَهُ أَدْبِرْ فَأَدْبَرَ فَقَالَ وَ عَزَّتِي وَ جَلَالِي مَا خَلَقْتُ خَلْقًا أَحْسَنَ مِنْكَ إِيَّاكَ أَمْرٌ وَ إِيَّاكَ أَنْهَى وَ إِيَّاكَ أَعَابُ. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: هنگامی که خداوند عقل را خلق کرد به او گفت: بیا جلو، (پس) جلو آمد؛ سپس گفت: برگرد، برگشت. سپس فرمودند: به عزت و جلالم قسم مخلوقی بهتر از تو خلق نکردم، به خاطر تو امر می کنم و به خاطر تو نهی می کنم و به خاطر تو ثواب می دهم و به خاطر تو عقاب می کنم. «اصول کافی، ج ۱، ص ۲۶»

حدیث ۱۲

قال الامام الكاظم - عليه السلام - : ... إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ دَلِيلًا وَ دَلِيلُ الْعَقْلِ التَّفَكُّرُ وَ دَلِيلُ التَّفَكُّرِ الصِّمْتُ وَ لِكُلِّ شَيْءٍ مَطِيئَةٌ وَ مَطِيئَةُ الْعَقْلِ التَّوَاضِعُ امام کاظم - علیه السلام - فرمودند: ... برای هر چیزی دلیل (و نشانه‌ی) وجود دارد و دلیل عقل تفکر است و دلیل تفکر سکوت است و برای هر چیزی مرکبی است و مرکب عقل تواضع است. «اصول کافی، ج ۱، ص ۱۵»

حدیث ۱۳

قال الامام علی - عليه السلام - : حَبِطَ جَبْرَيْلُ عَلَى آدَمَ عَلَى نَبِينَا وَ اَلِهٍ وَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ يَا آدَمُ إِنِّي أَمَرْتُ أَنْ أُخَيَّرَكَ وَ اِحْتَارَ مِنْ ثَلَاثٍ فَاخْتَرِ وَ اِحْتَرِ وَ دَعِ اثْنَيْنِ، فَقَالَ لَهُ وَ مَا تِلْكَ الثَّلَاثُ، قَالَ الْعَقْلُ وَ الْحَيَاءُ وَ الدِّينُ امام علی - علیه السلام - فرمودند: جبرئیل بر آدم - علیه السلام - وارد شد و گفت: ای آدم من مامور شدم تو را بین سه چیز مخیر کنم؛ پس یکی از این سه را اختیار کن و دو تا را واگذار. آدم - علیه السلام - گفت: آن سه چیز چیست؟ جبرئیل گفت: عقل، حیاء و دین است. آدم - علیه السلام - گفت من عقل را اختیار می کنم. جبرئیل گفت: از حیاء و دین منصرف شده و رها کردی؟ حیاء و دین گفتند: ما مامور شدیم هر جا عقل باشد ما نیز با او باشیم. جبرئیل گفت: شأن شما همین است و عروج کرد. «من لا یحضره الفقیه، ج ۴، ص ۴۱۷»

حدیث ۱۴

قال الامام علی - عليه السلام - : لَا عُدَّةَ أَنْفَعُ مِنَ الْعَقْلِ وَ لَا عُدُوٌّ أَضَرُّ مِنَ الْجَهْلِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: وسیله و ابزاری پر سودتر از عقل نیست و دشمنی پر ضررتر از جهل نیست. «مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۲۰۶»

حدیث ۱۵

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَمَالُ فِي اللِّسَانِ وَ الْكَمَالُ فِي الْعَقْلِ . امام علی - علیه السلام - فرمودند: جمال و ریایی در زبان و کمال در عقل است. «مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۲۰۶»

حدیث ۱۶

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجِلْمُ غَفْلَةٌ سَاتِرٌ وَالْعَقْلُ حِسَامٌ بَاتِرٌ فَاسْتَرِ خَلَلَ خُلُقِكَ بِحِلْمِكَ وَ قَاتِلِ هَوَاكَ بِعَقْلِكَ . امام علی - علیه السلام - فرمودند: بردباری پرده‌ی پوشیده‌ای است و عقل شمشیر برنده‌ای است. پس لغزش‌های اخلاقی خود را به واسطه‌ی حلم و بردباریت بپوشان و به وسیله‌ی عقلت، هوا و هوس را از بین ببر. «بحار الانوار، ج ۱، ص ۹۵»

حدیث ۱۷

قال الامام علی - علیه السلام - : هَمَّةُ الْعَقْلِ تَرُكُ الذُّنُوبَ وَ اصْلَاحُ الْعُيُوبِ . امام علی - علیه السلام - فرمودند: همت عقل ترک گناهان و اصلاح عیب‌ها است. «بحار الانوار، ج ۱، ص ۱۶۱»

حدیث ۱۸

قال الامام علی النقی - علیه السلام - : حُسْنُ الصُّورَةِ جَمَالٌ ظَاهِرٌ وَ حُسْنُ الْعَقْلِ جَمَالٌ بَاطِنٌ . امام علی النقی - علیه السلام - فرمودند: صورت نیکو جمال (و زیبایی) ظاهر و عقل نیکو جمال باطن است. «اعلام الدین، ص ۳۱»

حدیث ۱۹

قال الامام الرضا - علیه السلام - : ... الْعَقْلُ تُعْرَفُ بِهِ الصَّادِقِ عَلَى اللَّهِ فَتَصِدِّقُهُ وَ الْكَاذِبِ عَلَى اللَّهِ فَتَكْذِبُهُ . امام رضا - علیه السلام - فرمودند: ... به سبب عقل آن کس که بر خداوند صداقت دارد شناخته می‌شود و در نتیجه عقل تصدیقش می‌کند و نیز به واسطه‌ی عقل غیر صادق بر خداوند شناخته می‌شود و در نتیجه عقل تکذیبش می‌کند. «مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۲۰۲»

حدیث ۲۰

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : الْعَقْلُ نُورٌ فِي الْقَلْبِ يَفْرُقُ بِهِ بَيْنَ الْحَقِّ وَ الْبَاطِلِ . پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: عقل نوری در قلب است که به سبب آن بین حق و باطل فرق گذاشته می‌شود. «ارشاد القلوب، ج ۱، ص ۱۹۸»

حدیث ۲۱

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : أَوَّلُ مَا خَلَقَ اللهُ الْعَقْلَ . پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: اول چیزی که خداوند خلق کرد عقل است. «بحار الانوار، ج ۱، ص ۹۷»

حدیث ۲۲

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : سَيِّدُ الْأَعْمَالِ فِي الدَّارَيْنِ الْعَقْلُ وَ لِكُلِّ شَيْءٍ دَعَامِيَةٌ وَ دَعَامِيَةُ الْمُؤْمِنِ عَقْلُهُ فَبِقَدْرِ عَقْلِهِ تَكُونُ عِبَادَتُهُ لِرَبِّهِ . رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: آقای اعمال در دنیا و آخرت عقل است و برای هر چیزی پشتیبانی است و

پشتیبان مؤمن عقل او است. پس انسان به اندازه‌ی عقلش، عبادت و بندگی پروردگارش را می‌کند. «بحارالانوار، ج ۱، ص ۹۶»

حدیث ۲۳

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : لِكُلِّ شَيْءٍ آلَةٌ وَ عِيْدَةٌ وَ آلَةُ الْمُؤْمِنِ وَ عِيْدَتُهُ الْعَقْلُ پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: برای هر چیزی وسیله و ابزار است و وسیله و ابزار مؤمن عقل است ... «مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۲۰۶»

حدیث ۲۴

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : رَأْسُ الْعَقْلِ بَعْدَ الدِّينِ التَّوَدُّدُ النَّاسِ وَ اصْطِنَاعُ الْخَيْرِ إِلَى كُلِّ بَرٍّ وَ فَاجِرٍ پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: اساس عقل بعد از دین، دوستی با مردم و امر به خیر و نیکی به هر انسان خوب و بد است. «مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۳۵۳»

حدیث ۲۵

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْبَصِيرَ النَّافِذَ عِنْدَ مَجِيءِ الشَّهَوَاتِ وَ الْعَقْلَ الْكَامِلَ عِنْدَ نُزُولِ الشُّبُهَاتِ ... رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: خداوند تیز بینی و تیز هوشی را به هنگام ظهور شهوات دوست می‌دارد و نیز عقل کامل را به هنگام نازل شدن شبهات دوست می‌دارد ... «مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۲۹۷»

حدیث ۲۶

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : قَوَامُ الْمَرْءِ عَقْلُهُ وَ لَا دِينَ لِمَنْ لَا عَقْلَ لَهُ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: پایداری انسان به عقل او است و کسی که عقل ندارد دینی برای او نیست، (دین ندارد). «مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۲۰۸»

حدیث ۲۷

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِذَا أَمَّ الْعَقْلُ نَقَصَ الْكَلَامَ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: وقتی عقل کامل شود، سخن گفتن کم می‌شود. «وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۱۹۲»

حدیث ۲۸

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : التَّوَدُّدُ إِلَى النَّاسِ نِصْفُ الْعَقْلِ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: دوستی با مردم نصف عقل است. «اصول کافی، ج ۲، ص ۶۴۳»

حدیث ۲۹

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : يَا عَلِيُّ لَا فَقْرَ أَشَدُّ مِنَ الْجَهْلِ وَ لَا مَالَ أَعْوَدُ مِنَ الْعَقْلِ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: ای علی هیچ فقری بدتر از جهل و هیچ مالی پر سودتر از عقل نیست. «اصول کافی، ج ۱، ص ۲۵»

حدیث ۳۰

پیامبر خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: خداوند قسم نخورده است برای بندگانش به چیزی که برتر از عقل باشد. «اصول کافی، ج ۱، ص ۱۲»

حدیث ۳۱

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -: (الْعَقْلُ) الْعَمَلُ بِطَاعَةِ اللهِ وَ إِنَّ الْعَمَالَ بِطَاعَةِ اللهِ هُمُ الْعُقَلَاءُ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: (عقل) عمل به طاعت (و دستورات) خداوند است و عمل کنندگان به طاعت خداوند، همان عقلاء هستند. «بحارالانوار، ج ۱، ص ۱۳۱»

حدیث ۳۲

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -: قُسِّمَ الْعَقْلُ عَلَى ثَلَاثِهِ أَجْزَاءَ فَمَنْ كَانَتْ فِيهِ كَمَلٌ عَقْلُهُ وَ مَنْ لَمْ تُكُنْ فِيهِ فَلَا عَقْلَ لَهُ: حُسْنُ الْمَعْرِفَةِ بِاللَّهِ عَزَّوَجَلَّ وَ حُسْنُ الطَّاعَةِ لَهُ وَ حُسْنُ الصَّبْرِ عَلَى أَمْرِهِ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: عقل بر سه قسم تقسیم شده است، هر کسی آن سه را دارا باشد عقل او کامل است و هر کس آن سه را نداشته باشد عقل ندارد: ۱. شناخت خوب نسبت به خداوند عزوجل. ۲. خوب اطاعت کردن از خداوند. ۳. خوب صبر کردن بر امرش. «بحارالانوار، ج ۱، ص ۱۰۶»

حدیث ۳۳

قال الامام العسكري - عليه السلام - : الْجَهْلُ خَصْمٌ. امام حسن عسکری - عليه السلام - فرمودند: نادانی دشمن (انسان) است. «الدرة الباهرة، ص ۴۴»

حدیث ۳۴

قال الامام الكاظم - عليه السلام - : تَعَجُّبُ الْجَاهِلِ مِنَ الْعَاقِلِ أَكْثَرُ مِنْ تَعَجُّبِ الْعَاقِلِ مِنَ الْجَاهِلِ. امام کاظم - عليه السلام - فرمودند: شگفتی نادان از خردمند، بیشتر از شگفتی خردمند از نادان است. «بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۳۲۶»

حدیث ۳۵

قال الامام الهادي - عليه السلام - : الْجَاهِلُ أَسِيرٌ لِسَيِّئِهِ. امام هادی - عليه السلام - فرمودند: نادان، اسیر زبان خود است. «غرر الحکم، ح ۴۱»

حدیث ۳۶

قال الامام علي - عليه السلام - : لِلْجَاهِلِ فِي كُلِّ حَالِهِ خُشِرَانٌ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: نادان در همه حال بازنده و زیانکار است. «غرر الحکم، ح ۷۳۲۹»

حدیث ۳۷

قال الامام علي - عليه السلام - : طَاعَةُ الْجَهْلِ تَدُلُّ عَلَى الْجَهْلِ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: فرمان بردن از نادان، نشانگر

نادانی است. «غرر الحکم، ح ۵۹۸۸»

حدیث ۳۸

قال الامام علی - علیه السلام - : لا تَرَى الْجَاهِلَ إِلَّا مُفْرَطًا أَوْ مُفْرَطًا. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هرگز نادانی را نمی‌یابی جز آن که در کارهایش یا افراط می‌کند یا تفریط. «نهج البلاغه، حکمت ۷۰»

حدیث ۳۹

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَاهِلُ يَمِيلُ إِلَى شَيْءٍ كَلِمَةٍ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادان، به همتای خود گرایش دارد. «غرر الحکم، ح ۳۲۷»

حدیث ۴۰

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَاهِلُ مَنْ أَخَذَ لَهْوًا وَ غُرُورًا. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادان کسی است که فریب هوی و هوس و غرور خود را بخورد. «غرر الحکم، ح ۱۲۸۵»

حدیث ۴۱

قال الامام علی - علیه السلام - : الْعَالِمُ يَنْظُرُ بِقَلْبِهِ وَ حَاطِرِهِ، الْجَاهِلُ يَنْظُرُ بِعَيْنِهِ وَ نَاطِرِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: عالم با دل و اندیشه خود می‌نگرد و نادان با چشم و دیده خود. «غرر الحکم، ح ۱۲۴۱»

حدیث ۴۲

قال الامام علی - علیه السلام - : الْعَاقِلُ يَعْتَمِدُ عَلَى عَمَلِهِ، الْجَاهِلُ يَعْتَمِدُ عَلَى أَمَلِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: خردمند به عمل خود تکیه می‌کند و نادان به آرزوی خود. «غرر الحکم، ح ۱۲۴۰»

حدیث ۴۳

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَاهِلُ يَشْتَوِحُّ مِمَّا يَأْنِسُ بِهِ الْحَكِيمُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: آدم نادان از آنچه آدم دانا و حکیم با آن انس می‌گیرد، می‌گریزد. «غرر الحکم، ح ۱۷۷۲»

حدیث ۴۴

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَاهِلُ صَيْحْرَةٌ لَا يَنْفَجِرُ مَأْوَاهَا وَ شَجْرَةٌ لَا يَخْضَرُ عَوْدُهَا، وَ أَرْضٌ لَا يَظْهَرُ عُشْبُهَا. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادان صخره‌ای است که چشمه‌ای از آن نمی‌جوشد، درختی است که شاخه‌اش سبز نمی‌شود و زمینی است که سبزه‌اش نمی‌روید. «غرر الحکم، ح ۲۰۸۱»

حدیث ۴۵

قال الامام علی - علیه السلام - : الجاهلُ كَرَلُهُ الْعَالِمُ صَوَابُهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: کار درست آدم نادان، مانند لغزش عالم است. «غرر الحکم، ح ۱۱۶۲»

حدیث ۴۶

قال الامام علی - علیه السلام - : الجاهلُ لا یؤتدعُ و بالموعظه لا ینتفعُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: آدم نادان، نصیحت بردار نیست و پند و اندرز در او کارگر نمی‌افتد. «غرر الحکم، ح ۱۷۲۹»

حدیث ۴۷

قال الامام علی - علیه السلام - : الجاهلُ لا یعرفُ تقصیرَهُ و لا یقبلُ مِنَ النَّصیحِ لَهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادان به عیب و تقصیر خود آگاه نیست و نصیحت خیر خواه خود را (هم) نمی‌پذیرد. «غرر الحکم، ح ۱۸۰۹»

حدیث ۴۸

قال الامام الباقر - علیه السلام - : لَوْ أَنَّ الْعِبَادَ إِذَا جَهِلُوا وَقَفُوا، لَمْ یَجْحَدُوا و لَمْ یَكْفُرُوا. امام باقر - علیه السلام - فرمودند: اگر بندگان آن گاه که نمی‌دانستند، توقف می‌کردند، گرفتار انکار و کفر نمی‌شدند. «المحاسن، ج ۱، ص ۳۴۰، ح ۷۰۰»

حدیث ۴۹

قال الامام علی - علیه السلام - : إِنَّ الزُّهْدَ فِي الْجَهْلِ بِقَدْرِ الرَّغْبَةِ فِي الْعَقْلِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: همانا بی رغبتی به نادانی، به اندازه رغبت به دانایی است. «غرر الحکم، ح ۳۴۴۴»

حدیث ۵۰

قال الامام علی - علیه السلام - : عَمَلُ الْجَاهِلِ وَبَالٌ وَعِلْمُهُ ضَلَالٌ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: کار نادان ورز و وبال است و دانش او مایه گمراهی. «غرر الحکم، ح ۶۳۲۷»

حدیث ۵۱

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَهْلُ مَعْدِنُ الشَّرِّ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی، معدن و جایگاه بدی است. «غرر الحکم، ح ۶۵۸»

حدیث ۵۲

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَهْلُ أَصْلُ كُلِّ شَرٍّ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی، ریشه همه بدیهاست. «غرر الحکم، ح ۸۱۹»

حدیث ۵۳

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَهْلُ فَسَادٌ كُلُّ أَمْرٍ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی، مایه تباهی همه چیز است. «غرر الحکم، ح ۹۳۰»

حدیث ۵۴

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَهْلُ يُفْسِدُ الْمَعَادَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی، آخرت را تباه می‌کند. «غرر الحکم، ح ۸۴۸»

حدیث ۵۵

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَهْلُ مُمِيتُ الْأَحْيَاءِ وَ مُخَلِّدُ الشَّقَاءِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی مایه مرگ زندگان و جاودانی بدبختی است. «غرر الحکم، ح ۱۴۶۴»

حدیث ۵۶

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَهْلُ يُزِلُّ الْقَدَمَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی، گام را می‌لغزاند. «غرر الحکم، ح ۴۸۵»

حدیث ۵۷

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَهْلُ مَطِيئَةٌ شَمُوسٌ، مَنْ رَكِبَهَا زَلَّ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی مرکبی چموش است که هر که سوارش شود به زمینش می‌زند. «غرر الحکم، ح ۱۹۶۹»

حدیث ۵۸

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَهْلُ دَاءٌ وَ عَيَاءٌ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی، درد و ناتوانی است. «غرر الحکم، ح ۶۸۹»

حدیث ۵۹

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَهْلُ فِي الْإِنْسَانِ أَضْرُّ مِنَ الْأَكْلَةِ فِي الْبَدَنِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی برای انسان، زیانبارتر است از خوره برای بدن. «غرر الحکم، ح ۱۸۳۰»

حدیث ۶۰

امام علی - علیه السلام - فرمودند: - نادانی، بدترین درد است. «غرر الحکم، ح ۸۲۰»

حدیث ۶۱

قال الامام علی - علیه السلام - : الْعَالِمُ مَنْ عَرَفَ قَدْرَهُ، الْجَاهِلُ مَنْ جَهَلَ أَمْرَهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: عالم کسی است

که قدر و اندازه خویش را بشناسد و نادان کسی است که شأن و منزلت خود را نشناسد. «غرر الحکم، ح ۲۴۷ و ۱۰۸۷»

حدیث ۶۲

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَاهِلُ مَيِّتٌ وَإِنْ كَانَ حَيًّا. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادان مرده است، هر چند به ظاهر زنده باشد. «غرر الحکم، ح ۱۱۲۵»

حدیث ۶۳

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَهْلُ مَوْتُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی مرگ است. «غرر الحکم، ح ۱۱۶۲»

حدیث ۶۴

قال الامام الرضا - علیه السلام - : ... إِنَّ الْخَلَّ يَشُدُّ الذُّهْنَ وَيَزِيدُ فِي الْعَقْلِ. امام رضا - علیه السلام - فرمودند: ... سرکه، ذهن (انسان) را بیشتر و عقل را زیاد می کند. «اصول کافی، ج ۶، ص ۲۲۹»

تفکر

حدیث ۱

قال الامام الصادق - علیه السلام - : أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِذْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَقُدْرَتِهِ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: برترین عبادت، اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت اوست. «الکافی، ج ۲، ص ۵۵»

حدیث ۲

قال الامام الصادق - علیه السلام - : كَانَ أَكْثَرَ عِبَادَةِ أَبِي ذَرٍّ أَلْتَفَكَّرَ وَالْإِعْتِبَارَ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: بیشترین عبادت ابوذر(ره) اندیشیدن و پند گرفتن بود. «بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۳۲۳»

حدیث ۳

قال الامام الحسن - علیه السلام - : عَلَيْكُمْ بِالتَّفَكُّرِ فَإِنَّهُ حَيَاةٌ قَلْبِ الْبَصِيرِ وَمَفَاتِيحُ أَبْوَابِ الْحِكْمَةِ. امام حسن - علیه السلام - فرمودند: بر شما باد اندیشیدن پس به درستی که آن مایه زندگی دل (و حیات قلب) شخص باینش و کلید درهای حکمت است. «بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۱۵»

حدیث ۴

قال الامام الكاظم - علیه السلام - : ... إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ دَلِيلًا وَ دَلِيلُ الْعَقْلِ التَّفَكُّرُ وَ دَلِيلُ التَّفَكُّرِ الصِّيَمُ وَ لِكُلِّ شَيْءٍ مَطِيئَةٌ وَ مَطِيئَةُ الْعَقْلِ التَّوَاضِعُ ... امام کاظم - علیه السلام - فرمودند: ... برای هر چیزی دلیل (و نشانه ای) وجود دارد و دلیل عقل تفکر است و دلیل تفکر سکوت است و برای هر چیزی مرکبی است و مرکب عقل تواضع است. «اصول کافی، ج ۱، ص ۱۵»

حدیث ۵

قال الامام علی - علیه السّلام - : أَلْتَفَكَّرُ فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ عِبَادَةَ الْمُخْلِصِينَ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: اندیشیدن درباره ملکوت آسمان ها و زمین، عبادت مخلصان است. «غررالحکم، ح ۱۷۹۲»

حدیث ۶

قال الامام علی - علیه السّلام - : مَنْ تَفَكَّرَ فِي عَظَمَةِ اللَّهِ أَبْلَسَ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: هر که در عظمت خدا بیندیشد، متحیر شود. «غررالحکم، ح ۹۲۰۷»

حدیث ۷

قال الامام علی - علیه السّلام - : مَنْ كَثُرَ فِكْرُهُ فِي اللَّذَاتِ غَلَبَتْ عَلَيْهِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: هر که زیاد درباره لذتها بیندیشد، آن لذتها بر او چیره شوند. «غررالحکم، ح ۸۵۶۴»

حدیث ۸

قال الامام علی - علیه السّلام - : مَنْ كَثُرَ فِكْرُهُ فِي الْمَعَاصِي دَعَتْهُ إِلَيْهَا. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: کسی که زیاد درباره گناهان بیندیشد، گناهان او را به سوی خود بکشانند. «غررالحکم، ح ۸۵۶۱»

حدیث ۹

قال الامام علی - علیه السّلام - : أَلْفِكْرٌ فِي غَيْرِ الْحِكْمَةِ هَوَسٌ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: اندیشیدن در غیر حکمت، هوس (بیهودگی و سبک مغزی) است. «غررالحکم، ح ۱۲۷۸»

حدیث ۱۰

قال الامام علی - علیه السّلام - : كَيْفَ تَضِيئُو فِكْرَهُ مَنْ يَسْتَدِيمُ الشَّبَعِ؟ امام علی - علیه السّلام - فرمودند: چگونه صاف و زلال گردد، اندیشه کسی که پیوسته شکمش سیر است؟ «غررالحکم، ح ۶۹۷۵»

حدیث ۱۱

قال الامام علی - علیه السّلام - : مَنْ قَلَّ أَكَلُهُ صَيَّفَا فِكْرَهُ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: هر که کم بخورد اندیشه اش صاف (و نیک) گردد. «غررالحکم، ح ۸۴۶۲»

حدیث ۱۲

قال الامام علی - علیه السّلام - : أَلْتَفَكَّرُ يَدْعُوا إِلَى الْبِرِّ وَالْعَمَلِ بِهِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: اندیشیدن، (انسان را) به نیکی و عمل به آن فرا می خواند. «الکافی، ج ۲، ص ۵۵»

حدیث ۱۳

قال الامام علی - علیه السلام - : ما ذلَّ مَنْ أَحْسَنَ الْفِكْرَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: کسی که اندیشه‌اش نیکو باشد، خوار نگردد. «غررالحکم، ح ۹۴۵۸»

حدیث ۱۴

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ طَالَتْ فِكْرُهُ حَسِنَتْ بَصِيرَتُهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر که مدت طولانی بیندیشد، بینشش نیکو شود. «غررالحکم، ح ۸۳۱۹»

حدیث ۱۵

امام علی - علیه السلام - فرمودند: اندیشه کردن موجب عبرت گرفتن می شود و از لغزش ایمن می گرداند و احتیاط و هوشیاری به بار می آورد. «غررالحکم، ح ۲۱۲۴»

حدیث ۱۶

قال الامام علی - علیه السلام - : بِالْفِكْرِ تَنْجَلِي غَيَابِ الْأُمُورِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: با اندیشه است که تاریکیهای امور روشن می شود. «غررالحکم، ح ۴۳۲۲»

حدیث ۱۷

قال الامام علی - علیه السلام - : أَلْفِكْرُ فِي الْعَوَاقِبِ يُنْجِي مِنَ الْمَعَاطِبِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: اندیشه در عواقب امور (انسان را) از افتادن در مهلکه‌ها نجات می دهد. «غررالحکم، ح ۱۴۶۰»

حدیث ۱۸

قال الامام علی - علیه السلام - : أَلْفِكْرُ فِي الْخَيْرِ يَدْعُوا إِلَى الْعَمَلِ بِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: اندیشه کردن در خوبیها انگیزه به کار بستن آنها می شود. «غررالحکم، ح ۱۳۹۵»

حدیث ۱۹

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ أَشْهَرَ عَيْنَ فِكْرَتِهِ بَلَغَ كُنْهَ هِمَّتِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر که دیده اندیشه خود را شب ها بیدار نگه دارد به کنه خواست خویش دست یابد. «غررالحکم، ح ۸۷۸۴»

حدیث ۲۰

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ أَكْثَرَ الْفِكْرَ فِيمَا تَعَلَّمَ أَتَقَنَّ عِلْمَهُ وَفَهَمَ مَا لَمْ يَكُنْ يَفْهَمُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر که در آنچه آموخته است بسیار اندیشه کند، دانش خود را استوار گرداند و آنچه را نمی فهمیده است، بفهمد. «غررالحکم، ح ۸۹۱۷»

حدیث ۲۱

قال الامام علی - علیه السلام - : أَلْفِكْرٌ يُفِيدُ الْحِكْمَةَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: اندیشه حکمت به بار می آورد. «غررالحکم، ح ۸۷۸»

حدیث ۲۲

قال الامام علی - علیه السلام - : فَضْلُ فِكْرٍ وَ تَفَهُّمٍ أَنْجَعُ مِنْ فَضْلِ تِكْرَارٍ وَ دِرَاسَةٍ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: زیاد اندیشیدن و فهمیدن سودمندتر از زیاد تکرار کردن و خواندن است. «غررالحکم، ح ۴۷۰۸»

حدیث ۲۳

قال الامام علی - علیه السلام - : أَلْفِكْرٌ يُنِيرُ اللَّبَّ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: اندیشه دل و خرد را روشن می گرداند. «غررالحکم، ح ۳۶۹»

حدیث ۲۴

قال الامام علی - علیه السلام - : أَلْفِكْرٌ رُشْدٌ، أَلْغَلَّةٌ فَقَدْ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: اندیشه مایه رشد و کمال است و غفلت موجب گمراهی. «غررالحکم، ح ۸۵»

حدیث ۲۵

قال الامام علی - علیه السلام - : أَلْفِكْرٌ جَلَاءُ الْعُقُولِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: اندیشه صیقل دهنده خردهاست. «غررالحکم، ح ۹۳۵»

حدیث ۲۶

قال الامام علی - علیه السلام - : لَا عِلْمَ كَالْتَّفَكْرِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هیچ دانشی چون اندیشیدن نیست. «نهج البلاغه، حکمت ۱۱۳»

حدیث ۲۷

قال الامام علی - علیه السلام - : فِكْرٌ سَاعَةٌ قَصِيرَةٌ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةٍ طَوِيلَةٍ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: ساعتی کوتاه اندیشیدن، بهتر از عبادت طولانی است. «غررالحکم، ح ۶۵۳۷»

حدیث ۲۸

قال الامام علی - علیه السلام - : أَلْتَفَكْرُ فِي آلَاءِ اللَّهِ نِعَمَ الْعِبَادَةِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: اندیشیدن درباره نعمتهای خدا، نیکو عبادتی است. «غررالحکم، ح ۱۷۹۲»

حدیث ۲۹

قال الامام علی - علیه السّلام - : فِكْرُ الْمَرْءِ مِرْآةٌ تُرِيهِ حُسْنَ عَمَلِهِ مِنْ قُبْحِهِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: اندیشه آدمی آینه‌ای است که کردار نیک و بدش را به او نشان می‌دهد. «غررالحکم، ح ۶۵۴۶»

حدیث ۳۰

قال الامام علی - علیه السّلام - : أَضَلُّ الْعَقْلِ الْفِكْرُ وَ تَمَرُّهُ السَّلَامَةُ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: ریشه عقل، اندیشه است و ثمره اش سالم ماندن. (از خطا، لغزش و گناه یا عذاب آخرت) «غررالحکم، ح ۳۰۹۳»

حدیث ۳۱

قال الامام علی - علیه السّلام - : تَمِييزُ الْبَاقِي مِنَ الْفَانِي مِنَ اَشْرَفِ النَّظْرِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: تمییز دادن و تشخیص امور ماندنی از امور فانی و رفتنی، از برترین اندیشه هاست. «غررالحکم، ح ۴۴۹۴»

حدیث ۳۲

قال الامام علی - علیه السّلام - : لَا عِبَادَةَ كَمَا التَّفَكُّرُ فِي صِنْعِهِ اللهُ عَزَّوَجَلَّ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: هیچ عبادتی مانند اندیشیدن در صنع (خلق) خدای عزوجل نیست. «امالی طوسی، ص ۱۴۶»

حدیث ۳۳

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : فِكْرُهُ سَاعَةٌ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةٍ سَنَةٍ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: ساعتی اندیشه کردن بهتر از یک سال عبادت است. «بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۳۲۶»

حدیث ۳۴

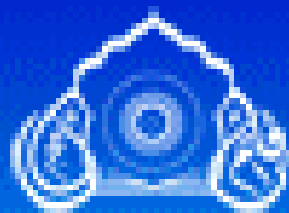
قال الامام المجتبی - علیه السّلام - : اَوْصِيَكُمْ بِتَقْوَى اللهِ وَ اِدَامَةِ التَّفَكُّرِ، فَإِنَّ التَّفَكُّرَ أَبُو كُلِّ خَيْرٍ وَ اُمُّهُ. امام حسن - علیه السّلام - فرمودند: شما را به تقوای الهی و اندیشیدن مدام سفارش می‌کنم، زیرا که اندیشیدن پدر و مادر همه خوبیهاست. «مجموعه ورام، ج ۱، ص ۵۲»

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحيم جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱) با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السّلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می‌کنند بنادر البحار- ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹ بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ

وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند. مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است. اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید. از جمله فعالیت های گسترده مرکز: الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ... د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای و راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴) ز) طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ... ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ... ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶ وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی: www.eslamshop.com تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳-۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲-۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور کاربران ۰۳۱۱)۲۳۳۳۰۴۵) نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایند انشاءالله. شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳، شماره کارت: ۶۲۷۳-۵۳۳۱-۱۹۷۳-۳۰۴۵ و شماره حساب شبا: ۵۳-۰۶۰۹-۰۶۲۱-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰-IR۹۰ به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید ارزش کار فکری و عقیدتی الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام :- هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنت غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید». التفسیر المنسوب إلى الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست تر می داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می رهایی، یا مردی ناصبی اراده گمراه

کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، امّا تو دریچه‌ای [از علم] را بر او می‌گشایی که آن بینوا، خود را بدان، نگاه می‌دارد و با حجّت‌های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می‌سازد و او را می‌شکند؟». [سپس] فرمود: «حتمّاً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی‌گمان، خدای متعال می‌فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد». مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

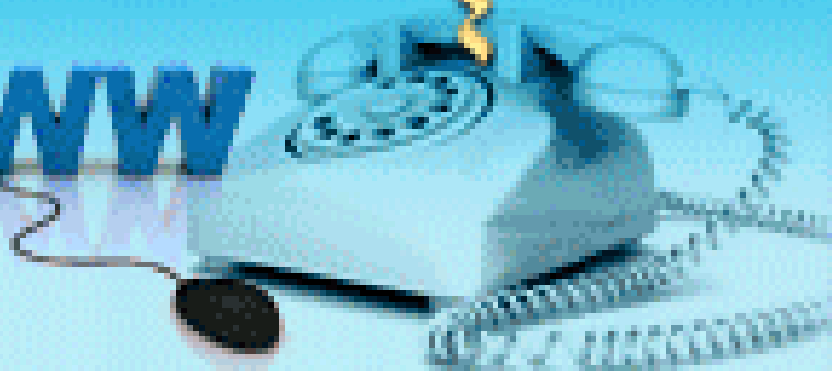

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گام‌ها

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

